

Xalq qəzeti

№ 07 (30701) 14 yanvar 2025-ci il, çərşənbə axşamı

Xalqın qəzeti!

Gündəlik ictimai-siyasi qəzet

Ölkəmiz enerji keçidində
MDB lideridir

Səhifə → 7

1919-cu ildən çıxır

Təsisçi: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İşlər İdarəsi və qəzetin redaksiya heyəti

Azərbaycan–BƏƏ münasibətləri mükəmməl səviyyədədir

Səhifə → 2

Paşinyan ATƏT-in Minsk qrupunu siyasi alver vasitəsinə çevirir

Erməni baş nazirin “sülh şantajı”na sözardı

Ermənistan baş naziri Nikol Paşinyanın Prezident İlham Əliyevin bu il yanvarın 7-də yerli televiziya kanallarına müsahibəsində səsləndirdiyi fikirlərə, guya, cavab verirmiş kimi etdiyi sosial şəbəkə paylaşımında maraqlı detal var. O detal bundan ibarətdir ki, Paşinyan ATƏT-in artıq canını tapşırmış olan Minsk qrupunun rəsmən ləğvi məsələsini ən sona saxlayır. Yəni, bu şəxs, öz ələmində, sülh üçün şərtlər sadalayır və sözügedən təsisatın aradan qaldırılmasını həmin şərtlərin ödənməsindən sonra görür. Başqa sözlə desək, Minsk qrupunu özünün təsir alətinə çevirir. Bunun digər adı şantajdır.

Diqqət yetirək: Azərbaycan Ermənistanla sülh müqaviləsinin imzalanması üçün iki başlıca şərt irəli sürür. Bunlardan birincisi, Ermənistan konstitusiyasının dəyişdirilməsidir. Yəni, erməni ana qanununun Azərbaycana və Türkiyəyə ərazi iddiasını

nəzərdə tutan İstiqlaliyyət bəyannaməsinə istinadın aradan qaldırılması. Rəsmi İrəvan hesab edir ki, bu tələb Ermənistan konstitusiyaya məhkəməsinin ötən il çıxardığı qərarla yerinə yetib.

(ardı 4-cü səhifədə)

Aİ-yə üzvlük – haylar üçün “hörümçək toru”

*Paşinyan eyni vaxtda bir neçə stulda
əyləşmək vərdişindən əl çəkmək istəmir*

Ermənistanın Avropa İttifaqına üzvlüyü məsələsi 2024-cü il aprelin 5-də üçtərəfli Brüssel görüşündən sonra intensivləşən təmasların davamı sayılmalıdır. Əslində, ortaya atılan qanun layihəsi reallaşsa biləcək addım sayılmamalıdır. Bu, sadəcə olaraq, Ermənistanın Avrasiya strukturlarında əməkdaşlığı dərinləşdirmək planlarına dair Moskvaya göndərdiyi ismarıq hesab edilə bilər. Bunun sifarişinin İrəvana Qərbdən verildiyinə şübhə yeri yoxdur. Haypərəst Avropa Rusiyaya sübut etməyə çalışır ki, İrəvan xarici siyasət vektorunu dəyişməkdə ısrarlıdır.

Məqsəd çoxdan bəlğidir: Ermənistanı Rusiyanın qucağından birdəfəlik düşürmək, Kremlin regiondakı hərbi-siyasi təsirini sıfıra endirmək. Əslində, indiki məqamda Ermənistan Qərblə Rusiya qarşılıqlı təzyiq aləti olmağı boynuna götürən bir miskin rolunu icra edir. “Kollektiv Qərb”in diktəsi ilə oturmağa alışan erməni siyasi elitası başa düşür ki, Aİ-yə üz tutmaq, söhbət hələ tam üzv-

lükdən yox, namizədlik statusundan gedir, yaxın 50 ildə ya reallaşar, ya da reallaşmaz. Əvəzində isə gəlir mənbəyinə çevrilmiş Rusiya kimi partnyoru ilə münasibətlər tamamilə korlanı bilər. Avrasiya İqtisadi İttifaqı (Aİİ) ilə üzvlükmək Ermənistanı, doğrudan da, qaranlıq perspektivdən başqa heç nə vəd eləmir...

(ardı 4-cü səhifədə)

Azərbaycan İƏT-i D-9-a çevirdi

Bu, ölkəmizin İslam həmrəyliyinə önəmli töhfəsidir

Prezident İlham Əliyev yanvarın 7-də yerli televiziya kanallarına müsahibəsində Azərbaycanın D-8-ə üzvlüyünə qəbulu barədə danışarkən ölkəmizin bu quruma daxil edilməklə təşkilatın, demək olar ki, 30 ildən sonra Azərbaycanla öz sırasını genişləndirdiyini bildirdib və belə bir tarixi hadisəni respublikamız üçün növbəti uğurlu addım kimi dəyərləndirib.

Dövlətimizin başçısı deyib: “Bu, ölkəmizin nüfuzunu, eyni zamanda, beynəlxalq aləmdə rolunu göstərir. D-8 müsəlman ölkələrini birləşdirən ən böyük təşkilatdır. Bir milyarddan çox əhalisi olan və müsəlman ölkələrinin iqtisadiyyatının 60 faizini təşkil edən bir təşkilatdır. Əgər biz bu təşkilatın ümumi daxili məhsulunu götürsək, bu, 5 trilyon dollardan çoxdur. Dünyada 60-a yaxın müsəlman ölkəsi var və məhz Azərbaycan yeni üzv seçilmişdir. Əlbəttə ki, bu, bizim üçün həm böyük şərəfdir, həm də böyük məsuliyyətdir. Artıq bütün göstərişlər verilib ki, Azərbaycan bu təşkilatda fəal olsun və öz töhfəsini verə bilsin”.

Xatırladaq ki, D-8 İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının yaranması ilə bağlı təşəbbüs ilk dəfə olaraq 1996-cı il oktyabr ayının 22-də qurumun İstanbulda keçirilən birinci toplantısında səsləndirilib. Bundan bir il sonra – 1997-ci il iyunun 15-də isə həmin şəhərdə gerçəkləşən dövlət və hökumət başçıların Zirvə görüşündə adıçəkilən format təsis edilib. D-8 təşkilatına ölkəmiz

qoşulana qədər Türkiyə, İran, Pakistan, Bəqladəş, Malayziya, İndoneziya, Misir və Nigeriya daxil idi. D-8-in qarşısında isə üzv ölkələr arasında əməkdaşlığı inkişaf etdirmək, sosial-iqtisadi sahələrdə əlaqələri gücləndirmək əsas vəzifə kimi qoyulurdu.

(ardı 5-ci səhifədə)

Odlar yurdu beynəlxalq nəqliyyat qovşağına çevrilir

Səhifə → 7

39 ailənin də Cəbrayıl həsrəti bitdi

Səhifə → 6

Yenə Fransa, yenə qalmaqal

Səhifə → 9

Ər-Riyadda Suriya anlaşması

Səhifə → 11

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə işgüzar səfəri

Zayed Beynəlxalq Aeroportunda qarşılanma

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyanın dəvəti ilə yanvarın 13-də Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə işgüzar səfərə gəlib.

Əbu-Dabinin Zayed Beynəlxalq Aeroportunda dövlətimizin başçısının şərafinə fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

Prezident İlham Əliyevi Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyan qarşıladı.

Prezidentlər birgə nahar ediblər

Yanvarın 13-də Əbu-Dabidə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyan birgə nahar ediblər.

Əbu-Dabidə Azərbaycan Prezidentinin BƏƏ Prezidenti ilə görüşü

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Zati-aliləri cənab İlham Əliyevə

Zati-aliləri!

2024-cü il dekabrın 25-də "Azərbaycan Hava Yolları"na məxsus təyyarənin Qazaxıstanın Aktau şəhəri yaxınlığında qəzaya uğraması nəticəsində 38 nəfərin həlak olması barədə xəbər məni çox kədərləndirdi və sarsıtdı.

Syerra-Leone Respublikasının hökuməti və xalqı adından, şəxsən öz adımdan Sizə və Azərbaycan xalqına, o cümlədən həlak olanların ailələrinə dərin hüznə

başsağlığı verirəm.

Zati-aliləri, həmvətənlərinizin bu ağır faciə ilə əlaqədar dardına şərik olur və yarananların tezliklə sağalmaları üçün dua edirəm.

Ən yüksək ehtiramımı qəbul etməyinizi xahiş edirəm.

*Culius Maada BİO,
Syerra-Leone Respublikasının Prezidenti*

Aleksandar Vuçiç: İlham Əliyev Serbiyaya qaz nəqlinə qərar verdi

Bu sözləri Serbiya Prezidenti Aleksandar Vuçiç yerli televiziya kanalındakı çıxışı zamanı deyib.

"Bəzi ölkələr bir müddət qaz almayacaq, lakin Azərbaycan Prezidenti, böyük dostumuz İlham Əliyev qərar verdi, Serbiyaya hər zaman qaz nəql olunacaq.

Bu, ölkəmiz və xalqımız üçün böyük və mühüm qərardır. Azərbaycanla və Prezident İlham Əliyevlə dostluğumuzla fəxr edirəm. Mən onu na vaxt desə Belqradda gözləyirəm. Çünki biz qarışıq komitələrə malik olmaliyq və əməkdaşlığımızı daha çox müzakirə etməliyik. Bizim sosial həyatın bütün sahələrində strateji əlaqələrimiz var və bu münasibətlər gəldikcə daha da inkişaf edir. Bu, hər zaman belə dostlara arxalana biləcəyimizin yalnız bir göstəricisidir. Belə dostluqlar qurmalısnız", – deyə Aleksandar Vuçiç vurğulayıb.

Xatırladaq ki, Serbiya Prezidenti ötən gün sosial media hesabındakı paylaşımında Azərbaycandan Serbiyaya təbii qaz nəqlinin dayandırılmayacağını deyib, Azərbaycana və Prezident İlham Əliyevə təşəkkürünü bildirib.

XQ

Dünya İqtisadi Forumu ölkəmizdə dövlət–özel tərəfdaşlığını təqdir edib

"Dövlətlə sahibkar arasında etimad mühitinin möhkəmləndirilməsi özel sektorun təşəbbüslərini və investisiya qoyuluşlarını artırır".

İqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarov bu açıqlamasının davamında bildirib ki, Dünya İqtisadi Forumunun hökumət texnologiyalarının global ictimai təsiri ilə bağlı hesabatında Azərbaycanda dövlət–özel tərəfdaşlığı layihələri, iqtisadiyyatın rəqəmsallaşması üzrə əldə edilmiş uğurlar xüsusi vurğulanıb: "İqtisadi səmərəlilik və sosial fayda; Strateji biznes imkanları; Dövlət xidmətlərinin həyata keçirilməsində özel sektorun iştirakı. Dövlət–özel tərəfdaşlığının inkişafı ölkəmizdə sahibkarlıq fəaliyyətinin stimullaşdırılması istiqamətində effektiv nəticələr verir".

XQ

Yanvarın 13-də Əbu-Dabidə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyan ilə görüşü olub.

Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti 2024-cü ildə Azərbaycana rəsmi və COP29 ilə bağlı səfərlərini, bu səfərlər çərçivəsində dövlətimizin başçısı ilə keçirdiyi görüşləri və aparılmış müzakirələri məmnunluqla xatırladı.

Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidentinin COP29-da iştirakını bir daha yüksək qiymətləndirən dövlətimizin başçısı qeyd etdi ki, bu mühüm beynəlxalq tədbirin uğurla başa çatdırılmasında Azərbaycanın Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri ilə əməkdaşlığı və bu ölkənin konsepsiyası da öz rolunu oynayıb.

Dövlət başçıları münasibətlərimizin strateji tərəfdaşlıq xarakterini daşdığını deyərək, Azərbaycan ilə BƏƏ arasında dostluq və qarşılıqlı əlaqələrin mövcud olduğunu vurğuladılar. Hazırda ölkələrimizdə

sabitliyin və əmin-amanlığın hökm sürdüyü qeyd olundu.

Siyasi münasibətlərimizin mükəmməl səviyyədə olduğunu deyən Prezident İlham Əliyev iqtisadi-ticarəti əlaqələrin genişləndiyini qeyd etdi, Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Azərbaycanın bərpaolunan enerji sahəsinə qoyduğu investisiyaların da dostluğumuzun və tərəf-

daşlığımızın nümunəsi olduğunu vurğuladı. Həmçinin ölkələrimizin ənənəvi enerji sahəsində yaxından əməkdaşlıq etdiyi qeyd olundu.

Söhbət zamanı ikitərəfli, regional, global, həmçinin qarşılıqlı maraq doğuran məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparıldı.

AZƏRTAC

Aİ-yə üzvlük – haylar üçün “hörümçək toru”

(əvvəli 1-ci səhifədə)

Hökumətin əsaslandırmasına görə, təşəbbüsün təsdiqi “Ermənistan Respublikası vətəndaşlarının Avropa İttifaqının tamhüquqlu üzvü olacağı ilə bağlı gözləntilərini reallaşdıracaq” və eyni zamanda, bu məsələnin müzakirəsi üçün iş mühiti yaradacaq. Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan qeyd edib ki, ölkənin Aİ-yə daxil olması ilə bağlı qərar yalnız ümumxalq səsverməsi yolu ilə verilə bilər. “Lakin onu da qeyd etməliyik ki, referendumdan əvvəl biz müəyyən tədbirlər görməli, Avropa İttifaqı ilə yol xəritəsini müzakirə etməliyik”, – deyər Paşinyan vurğulayıb.

Xatırladaq ki, ötən ilin sentyabrında Ermənistan və Aİ arasında vizasız rejimlə bağlı razılıq əldə edildi. Ermənistan vətəndaşlarının Aİ ölkələrinə qısamüddətli səfərləri üçün vizaların qeydinin şərti ölkənin sərhəd nəzarəti, miqrasiya və korupsiya ilə mübarizə sahələrində “əhəmiyyətli islahatlar” həyata keçirilməsi olub.

Maraqlı prosesdir, amma ortaya suallar çıxır: ümumxalq səsverməsində erməni xalqı Aİ-yə üzvlüyə üstünlük versə belə, bu, özlüyündə rəsmi Brüsseli qane edəcəkmi? Bəs Ermənistanın düşüdüğü siyasi və iqtisadi vəziyyəti nəzərə alsaq, ümumiyyətlə, onunun Aİ-yə daxil olması realdır mı?

Mövzu ilə bağlı XQ ilə fikirlərini bölüşən Beynəlxalq Münasibətlərin Təhlili Mərkəzinin rəhbəri Fərid Şafiyevin sözlərinə görə, Avropa İttifaqı ilə

bağlı Paşinyan komandasının müəyyən planları var: “Rəsmi İrəvan bu planları mərhələ-mərhələ həyata keçirmək istəyir. Amma onu da deməliyik ki, Paşinyan yenə də eyni zamanda bir neçə stulda oturmağa çalışır. Yəni, həm Avropa İttifaqı, həm də Avrasiya İqtisadi İttifaqı ilə əlaqələri inkişaf etdirmək barədə düşünür. Amma, bu, alınmayacaq. İrəvan mütləq seçim etməlidir. İndi müşahidə etdiyimiz hərəkətlər – referendumun keçirilməsi kimi addımlar, bir növ, sınaqdır. Bu addımın mümkün nəticələri, yaxud Rusiyanın Ermənistanə nə edə biləcəyi ilə bağlı “kəşfiyyət fəaliyyəti” də ola bilər. Belə məqamda Ermənistanın Aİ-yə üzvlüyü istiqamətində prosesin sürətlə gedəcəyinə inanmırıq. Diqqət yetirin: İrəvan KTYM-nin toplantılarına qatılmasa da, birgə təlimlərində iştirak etməsə də, rəsmi olaraq, bu qurumdan çıxmayıb. Sadəcə olaraq, fəaliyyətini dondurub. Bəlkə

Paşinyan vəziyyətin dəyişəcəyi məqamı, iki stulda əyləşməyin “perspektivini” gözləyir? Hazırda Aİ-nin genişlənməsi prosesinə bu quruma üzv ölkələrin əksəriyyəti ehtiyatlı yanaşır. Fəqət, Qafqazın xristian dövlətinin Avropa qurumuna daxil olması arzusunu Brüsseldə, Parisdə, eləcə də qitənin digər paytaxt şəhərlərində mövcuddur. Ermənistan baş nazirinin ətrafındakı şəxslər, cəmiyyətin gənc təbəqəsi arasında da bu arzu ilə yaşayanlar az deyil.

Moskvanın Paşinyanın bu təşəbbüsünə reaksiyasına gəlincə, artıq bunu müşahidə edirik. Rusiya baş nazirinin müavini Aleksey Overçuk bildirib ki, bir ölkə eyni vaxtda iki qurumda – Aİ və Aİİ-də təmsil oluna bilməz. O, bu qurumların bir-birinə zidd olduğunu İrəvanın nəzərinə çatdırıb. Aİ-yə üzvlüyün Ermənistanın daxilində bahalaşma və bu kimi mənfəi halların yaranmasına səbəb olacağı şəksizdir”.

*

Məsələyə konkret günün reallığı rəkursundan yanaşsaq, rəsmi İrəvanın Aİ çalışmalarına baş vurmaı təsadüfi görünməməlidir. Burada Azərbaycan Prezidentinin yanvarın 7-də yerli telekanallara müsahibəsində həm Ermənistanə, həm də onun avropalı havadarlarına göndərdiyi kifayət qədər sərt və argumentli ismarıcların da müəyyən rol olub. İndi biz Paşinyanın yenə iki stul üzərində “rəqətmə” cəhdlərinə tamaşa edirik. Tablo heç də ürəkaçan deyil. O, peşəkar rəqas deyil, nəsa ona mane olur. Maraqlıdır ki, onun bu “rəqas fəndləri” təkcə Azərbaycanda deyil, Ermənistanda da ironik qarşılanır. Beləliklə, Paşinyan qərar verməli olacaq: ya Azərbaycanın tələblərini tam yerinə yetirərək sülh sazişini imzalayır, ya da Bakı regionda sülhün bərqərar olması üçün lazım bildiyini edir.

Siyasi icmalçı Fəhəd Məmmədovun mövzu ilə bağlı fikirləri də maraqlı oldu: “Ermənistan parlamentində təmsil olunmayan üç siyasi partiya tərəfindən 50 min imzanın toplanmasından sonra irəli sürülən məlum qanun layihəsinə hökumət müsbət yanaşdı. İndi parlamentdə müzakirəsinə

gözləyən layihə sonda səsvermə ilə qəbul oluna bilər. Bu təşəbbüsü Ermanistanın Avropa İttifaqına daxil olması üçün niyyəti, yaxud qarşıma qoyduğu öhdəlik kimi qəbul edilir. Nəzərə almaq lazımdır ki, Aİ və Ermənistan arasında hələ Serj Sarkisyanın

nın rəhbərliyi dövründə əməkdaşlıq müqaviləsi imzalanıb. Ötən ilin yayında isə daha da genişləndirilmiş bir müqavilənin imzalanması gözlənilirdi, amma bugünədək ortada heç bir müqavilə yoxdur. Bu yolda ən böyük əngəl Ermənistanın Avrasiya İqtisadi İttifaqının üzvü olmasıdır. İnstitusional olaraq, Rusiya, Belarus, Qazaxıstan, Qırğızıstanla birlikdə Ermənistan həm də Gömrük İttifaqının üzvüdür. Bu vəziyyətdə əgər rəsmi İrəvan hansısa yeni iqtisadi birliyə üzv olmaqdan ötrü əvvəlki ittifaqdan çıxmalıdır. Aydın məsələdir ki, Aİİ-nin tərkibindəki Ermənistan Aİ-yə üzvlüklə bağlı ilk addım hesab olunacaq. Çünki Ermənistan bu addımı atmaqla özü öz üzərinə öhdəlik götürmüş olacaq. Bu təqdirdə Moskva da adekvat addımlar atmaq barədə düşüncək. Bəli, Kreml Aİİ-nin üzvü ola-ola, həm də Aİ-yə üzvlüklə bağlı plan-

larını rahat şəkildə həyata keçirsin. Və bu zaman İrəvana qarşı əlindəki bütün iqtisadi rıçaqlardan istifadə edəcək”.

Hadisələrin yerli ekspertlərin dediyi şəkildə inkişafı Ermənistanın bölgədə təklənməsi ilə nəticələnmə bilər. Prosesin başlanğıcında Paşinyan hökuməti və erməni xalqı fikirləşəcək ki, onların arxasında Qərb dayanıb. İntəhası, biz “kollektiv Qərb”in taktikasını çox yaxşı belədik. O, yenə Ermənistandan “birdəfəlik burun dəsməli” kimi istifadə edib, sonra kənara atacaq. Yəni, Ermənistandan öz məqsədləri üçün istifadə edəcək. Son nəticədə haylar onları sülhə davət edən qonşuları ilə yeni düşmənçilik zolağına düşmək təhlükəsi ilə üz-ləşəcəklər. Bu, heç də ehtimal və proqnoz yox, reallıqdır.

*

“Ermənistanın gələcəyi heç də “Aİ-yə daxil olmaq” deyilən psevdoməqsədə bağlı deyil. Onun gələcəyi Azərbaycanla, Türkiyə və Rusiya ilə əməkdaşlıqda sülh müqaviləsi bağlamaqdan asılıdır. Unut-mayacaq ki, Ermənistan Aİİ-nin üzvüdür və bu hal çətin ki, onun Avropaya inteqrasiya perspektivlərinə müsbət təsir göstərsin”. Bu fikirlərin müəllifi, **Moskva Dövlət Universitetinin Asiya və Afrika Araşdırma-ları İnstitutunun elmi işçisi, tarix elmləri doktoru, politoloq Mehmet Perinçek** hesab edir ki, bu, Ermənistan üçün böyük tələdir: “Biz türklər Aİ-yə üzvlük prosesinin nə demək olduğunu yaxşı bilirik. Qərb dövlətləri Türkiyənin Qərb dünyasının qapılarından uzaqlaşmamasına və Avrasiyadakı həqiqi dostları, tərəfdaş-

ları ilə yaxınlaşmamasına çalışırlar. Digər tərəfdən isə heç vaxt onu Aİ-yə qəbul etməyəcəklərinə əmindirlər. Ermənistanla da vəziyyət eynidir. Belə zəif iqtisadiyyatı, sonsuz siyasi böhranla Aİ Ermənistanı heç vaxt üzvlüyə qəbul etməyəcək. Məqsəd başqadır. Onlar Ermənistanı region ölkələri ilə əlaqələrdən, birliklərdən qoparmaq istəyirlər. Çünki çox gözəl görürlər ki, indi Cənubi Qafqazda yeni regional təşəbbüslər, “3+3” platforması var və region ölkələri özləri öz problemlərini həll edirlər. İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra bölgədə həm əməkdaşlığa, həm də davamlı sülhə münbət zəmin yaranıb. Ermənistanla Azərbaycan arasında sülh sazişinin imzalanması ehtimalı böyükdür. Bütün bunlar isə Qərbın planlarına mane olur. Buna görə

də bölgədə xaos, daimi münaqişələr yaratmaq istəyirlər. Bunun üçün onlara trampolin lazımdır və tramplin kimi ən əlverişli ölkə Ermənistandır”.

Türk politoloqa görə, bu proses zamanı Qərb Aİ-yə daxil olmaq üçün İrəvanın qarşısında yeni şərtlər qoyacaq və bu yolla Ermənistanın suverenliyini məhv edəcək: “Onlar Ermənistanın gücünə tam nəzarət edəcəklər. Bu, Ermənistanın tamamilə suverenləşdirilməsi prosesidir. Həm də təkcə Paşinyan iqtidarı üçün deyil, erməni xalqı üçün böyük tələdir. Bu proses Ermənistanı qonşularından təcrid vəziyyətinə salacaq. Çünki, o, digər ittifaqlardan - iqtisadi və ya hərbi ittifaqlardan uzaqlaşmalı olacaq”.

*

Beləliklə, burada böyük siyasi oyunun konturları görünməkdədir. Yəni, Ermənistan əhalisi üçün illüziya yaradan uzunmüddətli hədəf var. Nikol Paşinyan və komandasının təmsil olunduğu hakimiyyət bundan hər cür yararlanmağa çalışır.

İrəvanın bu qərarına Moskvadan sərt reaksiya veriləcəyi təbii idi. Rusiya Prezidentinin mətbuat katibi Peskov bunun Ermənistanın suveren hüququ olduğunu bildirsə də, bu zaman Avrasiya İqtisadi İttifaqının (Aİİ) mövqeyinin mütləq nəzərə alınmalı olduğunu vurğulayıb. O, Aİİ-yə üzvlüyün erməni xalqına müsbət dividendlər gətirdiyini xatırladaraq, “amma Ermənistan, eyni zamanda, həm Aİİ-nin, həm də Aİ-nin üzvü ola bilməz” – deyər qeyd edib. Rusiya baş nazirinin müavini Aleksey Overçuk da mövzuya toxunaraq bildirib ki, Rusiya Ermənistanın Avropa İttifaqına daxil olmasının müzakirəsini Aİİ-dən çıxışın başlanğıcı kimi qiymətləndirir. Kreml iqtisadi siyasətini Ermənistanla bu şəraiti nəzərə alaraq quracaq.

Əgər Ermənistan iqtisadiyyatının əsas rıçaqlarının Moskvanın əlində cəmləşdiyini nəzərə alsaq, A.Overçukun açıqlaması açıq-aşkar təhdid kimi qəbul edilməlidir. Çünki Ermənistan Aİİ-dən çıxdığı və Aİ ilə münasibətlər qurduğu halda daxili bazarda, ilk növbədə, enerji və ərzağın qiymətlərinin kəskin bahalacağı birmənalıdır.

Mövzuya yekun olaraq onu demək olar ki, Aİ-yə üzvlük iddiasını irəli sürən İrəvan Kremlin təbii qəzəbi ilə üz-ləşmək perspektivi ilə yanaşı, bölgədə maraqlarını güdən Qərblə kəllə-kəlləyə gələn İran amilini də unutmamalıdır. Ermənistanın hələlik etibarlı tərəfdaşı hesab olunan Tehranın onun Aİ-yə üzvlüyünə heç də isti yanaşmaması gizli deyil. Deyəsən, Nikol Paşinyan Avropanın xarçəbəst qurumunun “hörümçək toru”na tərəf atdığı addımların əks-təsirlərini və mümkün fəsadlarını düşünmədən hərəkət edir və Hayastanı daha dərin uçuruma sürükləyir...

İmran BƏDİRXANLI
XQ

Paşinyan ATƏT-in Minsk qrupunu siyasi alver vasitəsinə çevirir

(əvvəli 1-ci səhifədə)

Məlum olduğu kimi, həmin qərarda bəyannamənin konstitusiyada yer almayan müddələrinin etibarsız sayıldığı açıqlanıb. Halbuki, belə yanaşma çox səthidir və perspektiv spekulyasiyalar üçün, nəçə deyərlər, əl yerli saxlayır. Ona qalsın, Paşinyan hər çıxışında ölkəsinin qonşularına ərazi iddiasının olmadığını da bildirir. Amma bu deyimlər yalnız sözdədir. Konkret əmələ gəldikdə, Ermənistanın sürətli silahlanma yolu tutduğunu görürük. Əlbəttə, başqa məqamlar da var.

Ermənistan konstitusiyası referendum yolu ilə dəyişdirilməlidir. Çünki referendum xalqın iradəsinin göstəricisidir. Paşinyan bir gün var, sabah yoxdur. Azərbaycan isə mütləq təminat lazımdır ki, Ermonistan yenidən işğalçılıq “sevdasına” düşməyəcək. Referendum erməni sovinizminə və revanşizminə, tipik erməni xəstəliyinə sərt şapalmaq olmalıdır. Paşinyan ya referendumla getməli, ya da Ermənistan bir dövrlə kimi mövcudiyyətini dayandırmalıdır. Başqa yolu yoxdur. Azərbaycan öz sərhədlərinə yaxın hansısa təhlükənin qalmasına dözməyəcək.

ATƏT-in Minsk qrupunun rəsmi şəkildə ləğvi üçün Azərbaycanın və Ermənista-

nın birlikdə müvafiq müraciət ünvanlaması ölkəmizin rəsmi İrəvan qarşısında irəli sürdüyü ikinci şərtidir. Əslində, Bakının iki şərti bir-biri ilə bağlıdır. Nəzərə alaq ki, Minsk qrupu Ermənistanın Azərbaycana qarşı ərazi iddiası zəminində formalaşmış təsisatdır. Bu qrup illər ərzində üç məqsədi gerçəkləşdirmək istəyib. Birincisi, Azərbaycanı işğalla barışmağa vadar etmək, ikincisi ölkəmizi müharibə yolu ilə torpaqların geri qaytarılmasının mümkünsüzlüyünə inandırmaq, üçüncüsü isə beynəlxalq ictimai rəyin nəzərində erməni təcavüzünü leqallaşdırmaq, işğala hüquqi don geyindirmək. Deməli, Minsk qrupu həm də Ermənistan konstitusiyasının istinad etdiyi İstiqlaliyyət bəyannaməsindəki ərazi iddiası motivinin həyata keçməsi yönündə fəaliyyət göstərib.

Rəsmi Bakı məhz buna görə də iki tələbi birlikdə irəli sürür. Ancaq Paşinyanın “sülh şərtləri” onu deməyə əsas verir ki, Ermənistan Azərbaycanın tələblərinə əhəmiyyət verməməkdə ısrarlıdır və bunu aşkar şəkildə edir. ATƏT-in Minsk qrupunun ləğvinə ən sona saxlamaq hansısa başqa anlam daşıyır. Nikol da çox yaxşı başa düşür ki, bu təsisatın mövcudluğu Ermonistanın Azərbaycana ərazi iddiasının davamlılığı deməkdir. Əslində, belə bir iddianın olma-

dığını, az qala, hər çıxışında bəyan edən Paşinyan heç bir şərtsiz-filansız Minsk qrupunun ləğvi təşəbbüsünü özü qaldırmalı idi. Bu, xoş niyyət ifadəsi olardı. İndiki halda belə bir niyyəti görmürük, əksinə, əvvəldə də bildirdiyimiz kimi, ortada son dərəcə böyük şantaj var.

Bəli, ortada Ermənistan adına həm də böyük riyakarlıq var. Bunu ölkənin xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan da göstərib. O, ötənlik açıqlamalarının birində Bakı-İrəvan münaqişəsinin nizamlanması baxımından ATƏT-in Minsk qrupunun hansısa müsbət rol oynaya biləcəyini vurğulamışdı. Axı erməni XİN rəhbəri də bu formatın iflic durumunda olduğunu gözəl anlayır. Anlayır ki, danışıqlarda təsisata etimad göstərmək mümkünsüzdür. Mirzoyan, sadəcə olaraq, tipik erməni xislətini nümayiş etdirir. Əlbəttə, Paşinyanın ondan geri qalmayacağı məlumdur. Nikol ATƏT-in Minsk qrupu məsələsi ilə sanki siyasi alver etmək istəyir. Fikrimizin bir təsdiqi də var. Diqqət yetirək, erməni baş nazirin irəli sürdüyü şərtlərdə sülhün “Dünyanın kəşiməsi” “kazusu” da yer alır.

Sonda deyək ki, “Dünyanın kəşiməsi” Azərbaycanın Zəngəzur dəhlizi ideyasına alternativ təşəbbüsdür. Bu təşəbbüs Ermənistanı qlobal kommunikasiya qovşağına çevirməyi hədəf seçir. O qovşağa ki, ölkə onun reallaşması ilə böyük tranzitin açar fiquru rolunu oynayacaq. Belə bir amplita külli miqdarda gəlir deməkdir. Əlbəttə, “Dünyanın kəşiməsi” gerçəkləşəcəksə, Ermənistan iqtisadi, müvafiq surətdə həm də hərbi baxımdan ciddi şəkildə güclənəcək. O zaman isə ATƏT-in Minsk qrupuna ehtiyac qalmayacaq. Çünki İrəvan özünün avantürist mahiyyətini reallığa çevirmək naminə tamamilə başqa cür davranacaq, beynəlxalq havadarlarının uydurduğu fərqli format və siyasi gündəmə üstünlük verəcək. Hər şey bu qədər sadədir.

Ə.RÜSTƏMOV
XQ

Avropa İttifaqının “Türk axını” narahatlığı

Avropa İttifaqı Ukrayna Silahlı Qüvvələrinin “Türk axını” qaz kəmərinin kompressor stansiyasına hücumu ilə bağlı xəbərlərdən narahatdır.

Avropa Komissiyasının nümayəndəsi Anna-Kaysa İtkonen bunu Brüsseldə keçirilən mətbuat konfransında deyib.

“Enerji infrastrukturuna hər hansı hücum narahatlıq doğurur. Bu barədə Ukrayna tərəfdən heç bir məlumat almayışq. Biz enerji təhlükəsizliyi ilə bağlı vəziyyəti nəzarətdə saxlayırıq”, - deyər Anna-Kaysa İtkonen vurğulayıb.

Bir müddət öncə Rusiya Müdafiə Nazirliyi Ukrayna Silahlı Qüvvələrinin Avropaya qaz tədarükünü dayandırmaq üçün “Türk axını” boru kəmərinin Krasnodarda yerləşən “Russkaya” kompres-

sor stansiyasına doqquz PUA ilə hücum etdiyini bildirib. Nazirliyin məlumatına görə, hücumə baxmayaraq, kompressor stansiyası normal fəaliyyətini davam etdirir.

Qeyd edək ki, Qara dənizdən keçən və Rusiyadan Türkiyəyə qaz tədarük edən “Türk axını” kəmərinin ötürmə qabiliyyəti 31,5 milyard kubmetrdir. Kəmər Türkiyə ilə yanaşı, Cənubi və Cənub-Şərqi Avropa ölkələrini qazla təmin edir. Boru kəməri hazırda Rusiya qazının Avropaya tədarükü üçün son aktiv marşrutdur.

Londonun ICE birjasının məlumatına görə, Ukrayna Silahlı Qüvvələrinin “Türk axını” kəmərinin kompressor stansiyasına hücumu ilə bağlı xəbərlər fonunda Avropada qazın qiyməti bir faiz bahalaşıb.

XQ

Azərbaycan İƏT-i D-9-a çevirdi

(əvvəli 1-ci səhifədə)

D-8 İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının adındakı “D” ingilis dilindəki “Developing” (inkişaf etməkdə olan) sözünün baş hərfidir, yəni bu format 8 dövləti adı çəkilən qurum daxilində bir araya gətirən təşkilatdır. Onun üzvləri İslam Əməkdaşlıq Təşkilatında yer aldıklarından D-8 bir sıra hallarda, həm də “İslam İttifaqı” da adlandırılır. Ekspertlər bildirirlər ki, Azərbaycanın bu təşkilatda təmsil olunmasına tam haqqı çatır. Çünki ölkəmiz, əvvəla, Şərq-Qərb və Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizlərinin yaradılmasına geniş həcmdə investisiyalar yatırır. Belə bir sərmayə qoyuluşu isə Avrasiyanın, o cümlədən D-8 ölkələrinin iqtisadi inkişafını şərtləndirir.

D-8 dünyada böyük iqtisadi potensiala malik bir təşkilat kimi tanınır. Üzv ölkələrdə, təqribən, 1,1 milyard insan yaşayır. 8 ölkənin iqtisadiyyatının həcmi, təxminən, 3,8 trilyon dollar təşkil edir. Üzv ölkələrin ticarət dövriyyəsi isə 1,6 trilyon dollar səviyyəsindədir. Yəni dünya ticarət dövriyyəsinin 4,5 faizini təşkil edir. Bütün bunlarla yanaşı, 3 qitəni əhatə edən D-8 4 trilyon ABŞ dollarından artıq ÜDM-ə malikdir. Eyni zamanda, 130 milyard ticarət dövriyyəsi həyata keçirir, üzv ölkələrin ümumi əhalisi dünya müsəlmanlarının 60 faizini təşkil edir. Bu isə həm də o deməkdir ki, D-8 böyük iqtisadi potensiala malikdir. Qurumun perspektiv əhəmiyyəti isə fəaliyyətində iqtisadiyyatın diversifikasiyasının önəmli yer tutması ilə bağlıdır. Başqa sözlə, D-8 ölkələri bu sahədə birgə fəaliyyət göstərərək xammal əsaslı məhsullardan asılılığı azaltmaq, istehsalat, texnologiya və xidmət sahələrinə diqqəti daha da artırmaq imkanını əldə edir.

Digər ölkələrlə əməkdaşlıq D-8 üzvü olan dövlətlər üçün enerji infrastrukturunun inkişafı prioritet təşkil edir. Ümumilikdə, quruma üzv olan bir sıra ölkələrin bərpaolunan enerji sahəsində geniş potensialı var. Təşkilatın qarşısındakı qlobal məqsədlərindən biri də üzv ölkələr arasında ticarət sahəsindəki əngəllərin aradan qaldırılması və birbaşa investisiyaların təşviqinə nail olmaqdan ibarətdir. Məqsəddə çatmaq üçün iqtisadi inkişafa xidmət edən birgə təşəbbüslərin reallaşdırılması, hər ölkənin potensialına və gələcəyə əsaslanan iqtisadi layihələrin icrası, təcrübə mübadiləsi, daxili və xarici ticarətin inkişafı yolundakı maneələrin aradan qaldırılması, siyasi dialoqun təşviq edilməsi və genişlənməsi, texnoloji inkişafa xidmət edən innovativ layihələrin icrası, “yaşıl” enerji layihələrinin icrası proseslərinin dəstəklənməsi və rəqəbat qabiliyyətinin artırılması kimi şərtlərin təmin olunması vacibdir.

Onu da deyək ki, D-8 İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının qəbul etdiyi “2020-2030 D-8 10 illik Yol Xəritəsi” adlı sənəd 3 mərhələli inkişaf strategiyasına əsaslanaraq hazırlanıb. Birinci mərhələdə, yəni 2020–2022-ci illərdə ticarət, kənd təsərrüfatı, qida təhlükəsizliyi, sənaye əməkdaşlığı və kiçik biznesin inkişafı, nəqliyyat, turizm, səhiyyə sahəsində əməkdaşlığın istiqamətləri müəyyənləşdirilib. Sonrakı mərhələdə – 2023–2027-ci illərdə üzv ölkələr arasında ticarət əlaqələrinin dərinləşməsi və daha əvvəlki dövrdə planlaşdırılan 6 istiqamətdə əlaqələrin inkişafının gerçəkləşdirilməsi nəzərdə tutulub. Nəhayət, sonuncu mərhələdə – 2028–2030-cu illər ərzində isə üzv ölkələrin daxili ticarət dövriyyəsinin ümumi ticarət dövriyyəsinin 10 faizinə çatdırılacağı qarşıya mühüm vəzifə kimi qoyulub.

Azərbaycanın D-8-ə üzv seçilməsi respublikamızın inkişaf etməkdə olan həmin dövlətlərlə qarşılıqlı iqtisadi əlaqələrinin genişlənməsinə, investisiya və xarici ticarət dövriyyəsinin artmasına əsas yaradır. Artıq uzun zamandır ki, bu qurum İndoneziyanın yoxsulluqla mübarizə və insan resursları, Malayziyanın maliyyə-bank, Türkiyənin sənaye, səhiyyə, şəhərsalma, Pakistanın kənd təsərrüfatı, İranın elm və texnologiya, Misirin turizm və ticarət, Nigeriyanın enerji qaynaqlarının idarə edilməsi sahələrində fəaliyyətlərini əlaqələndirir, həmçinin müsəlman ölkələri arasında qarşılıqlı fikir və təcrübə mübadiləsinin aparılması üçün demokratik plat-

Ekspert rəyi

Latif ZEYNALLI,
İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzinin Strateji Planlaşdırma şöbəsinin aparıcı məsləhətçisi:

– Azərbaycanın D-8 kimi beynəlxalq iqtisadi əməkdaşlıq təşkilatına üzv olması ölkəmizin dünya miqyasında artan nüfuzunun və ona göstərilən etimadın bariz nümunəsidir. Bu üzlük Azərbaycanın yalnız regional deyil, qlobal səviyyədə də strateji mövqeyini möhkəmləndirir. D-8 üç qitəni əhatə edən, 4 trilyon ABŞ dollarından artıq ümumi daxili məhsul (ÜDM) ilə qlobal iqtisadiyyata mühüm töhfə verən bir təşkilatdır. 130 milyard dollar həcmdə ticarət dövriyyəsinə malik bu təşkilat öz üzv dövlətləri ilə geniş iqtisadi əlaqələrin mövcudluğunu nümayiş etdirir.

Təşkilatın nominal ÜDM-i 5 trilyon 199 milyon dollar, real ÜDM-i isə 18 milyard 182 milyon dollar olmaqla, böyük iqtisadi potensialı ilə diqqət çəkir. D-8-ə üzv olan dövlətlərin ümumi əhalisi dünya müsəlmanlarının 60 faizini təşkil edir ki, bu da təşkilatın İslam dünyası üçün təkə iqtisadi deyil, həm də mədəni və siyasi əhəmiyyətini artırır.

Azərbaycanın belə bir platformada yer alması, ölkəmizin regionda və dünyada İslam həmrəyliyinə verdiyi töhfəni artırmaqla yanaşı, həm də qlobal iqtisadi siyasətə təsir imkanlarını genişləndirir. Azərbaycanın bu təşkilata qoşulması, təkə ölkənin iqtisadi yüksəlişi üçün deyil, həm də İslam ölkələrinin iqtisadi əməkdaşlığını daha da möhkəmləndirmək və onların qarşılıqlı faydalı əlaqələrini inkişaf etdirmək məqsədini dəyişir. Bu, Azərbaycanı həm də müsəlman dünyasında öz nüfuzunu daha da artıran, beynəlxalq aləmdə tanınan bir dövlət olaraq göstərir.

Bu üzlük Azərbaycan üçün yeni iqtisadi imkanlar və əlaqələr açmaqla yanaşı, həm də beynəlxalq siyasətdə daha güclü mövqə tutmasına zəmin yaradır. Tarixən Şərq ilə Qərb arasında körpü rolunu oynayan, İslam mədəniyyətinin, dini irsinin və sivilizasiyasının mühüm mərkəzlərindən biri kimi tanınan Azərbaycanın bu təşkilata qoşulması İslam həmrəyliyinin möhkəmləndirilməsinə və bu dəyərlərin qlobal miqyasda təşviqinə mühüm töhfə verəcək. Bununla yanaşı, Azərbaycanın D-8 üzvlüyü, islamofobiya qarşı mübarizədə daha güclü mövqələr formalaşdıraraq İslam dünyasının qlobal problemlərinə dair birgə həll yollarının axtarışını dəstəkləyəcək.

Həç şübhəsiz, bu əməkdaşlıq platforması regionumuzda təhlükəsizlik, sabitlik və rifahın təmin olunmasına mühüm rol oynayır. D-8 üzv ölkələr arasında qarşılıqlı dəstək və əməkdaşlıq əsasında qurulmuş bir təşkilat olaraq, iqtisadi və siyasi sabitliyin artırılmasına və regionda münasiblərin qarşısının alınmasına xidmət edir. Azərbaycanın bu platformaya üzv olması yalnız ölkənin öz daxili təhlükəsizliyinə deyil, həm də regional və qlobal səviyyədə sabitliyin təmin edilməsinə müsbət təsir göstərir. Eyni zamanda, bu əməkdaşlıq üzv dövlətlər arasında birgə təhlükəsizlik tədbirlərinin gücləndirilməsinə və transsərhəd problemlərin həllinə yönəlmiş layihələrin həyata keçirilməsinə təmin edir. Beləliklə, D-8 yalnız iqtisadi əməkdaşlıq deyil, həm də regionda uzunmüddətli təhlükəsizliyin qorunmasını hədəfləyir.

İqtisadi-ticarət əlaqələrinin inkişafı bu əməkdaşlığın ən vacib aspektlərindən biridir. D-8 iqtisadi inteqrasiyaya yönəlmiş

forma rolunda çıxış edir.

Beynəlxalq Valyuta Fondunun 2024-cü ildə nəşr edilən hesabatına əsasən, D-8-ə üzv ölkələrin nominal milli gəlirləri, təqribən, 5,1 trilyon dollar, adambaşına düşən milli gəliri isə cəmi 48 min dollardan çox olub. Təşkilata üzv ölkələrin, ümumilikdə, əhali sayı 1,3 milyard nəfərə yaxınlaşıb. D-8 ölkələri arasında xarici ticarət dövriyyəsi isə 2 trilyon dollara çatmaqla qlobal ticarətin 4,5 faizini və qlobal ümumi daxili məhsulun 5 faizini təşkil edir.

Inkişaf etməkdə olan 8 ölkənin İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatına üzlük Azərbaycanın həmin ölkələrlə iqtisadi-siyasi əlaqələrinin daha da inkişaf etməsinə və genişlənməsinə səbəb olacaq. Azərbaycanın Türkiyə və İran ilə geniş ticarət və investisiya əlaqələrinin olmasına baxmayaraq, qalan dövlətlərlə iqtisadi münasibətlərinin daha da genişlənməsinə ehtiyac var. Belə ki, 2023-cü ilin yekunlarına görə, Azərbaycanın Türkiyə ilə xarici ticarət dövriyyəsi 7,7 milyard dollar olmaqla, D-8 iqtisadiyyatları ilə həcmu xarici ticarət döv-

riyyəsinin 90 faizini, İran ilə xarici ticarət dövriyyəsi 487,4 milyon dollar olmaqla, ümumi dövriyyənin 5,7 faizini təşkil edir. Eyni zamanda, respublikamızın D-8 təşkilatına üzv ölkələrlə birgə məcmu xarici ticarət dövriyyəsi 8,52 milyard dollar təşkil edir ki, bu da ümumi xarici ticarət dövriyyəsinin 16,7 faizinə bərabərdir.

Azərbaycanın D-8 ölkələrinə ümumi ixracı 5,6 milyard dollar təşkil edib. Üzv ölkələr arasında Azərbaycanın ən aşağı ticarət dövriyyəsi 477 min dollar ilə Nigeriya olub. Qarşılıqlı birbaşa xarici investisiya dövriyyəsinin də əsas hissəsi Türkiyə və İranın payına düşüb. Belə ki, 2024-cü ilin 9 ayı ərzində Türkiyənin Azərbaycana birbaşa xarici investisiya qoyuluşu 912 milyon, İranın isə 275,9 milyon dollar təşkil edib.

Azərbaycan təşkilata üzlüylüyü ilə D-8

bir platforma olaraq üzv dövlətlər arasında əlaqələri möhkəmləndirir və sərbəst ticarət zonalarının yaradılması üçün zəmin formalaşdırır. Bu, ölkələr arasında iqtisadi artımı dəstəkləyir və qarşılıqlı faydalı əməkdaşlıq modelinin tətbiqinə imkan verir. Azərbaycan öz iqtisadi potensialını bu əməkdaşlıq platformasında daha geniş miqyasda tətbiq etməklə, həm daxili bazarını daha da genişləndirir, həm də beynəlxalq ticarət və investisiya imkanlarını artırır.

Nəqliyyat və kommunikasiya sahələrində əlaqələrin inkişafı da strateji əhəmiyyətə malikdir. D-8 çərçivəsində üzv ölkələr arasında nəqliyyat infrastrukturunu layihələri və ticarət marşrutlarının optimallaşdırılması, xüsusilə, Azərbaycanın Şərq-Qərb və Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizlərindəki mövqeyini gücləndirir. Bu, ölkənin tranzit imkanlarını artırmaqla yanaşı, regional iqtisadiyyatın inteqrasiyasına və logistik mübadiləyə də müsbət təsir göstərir. Əlavə olaraq, kommunikasiya sahəsindəki əməkdaşlıq informasiya texnologiyaları, rəqəmsal inkişaf və innovasiyalar üzrə yeni imkanlar yaradaraq üzv dövlətlərin iqtisadiyyatlarını modernləşdirir.

Bu təşəbbüsün vacib aspektlərindən biri də enerji və resursların idarə edilməsi sahəsindəki əməkdaşlığa yönəlidir. D-8 ölkələri bərpaolunan enerji və təbii resursların idarə edilməsi sahəsində birgə layihələr həyata keçirərək ekoloji və iqtisadi davamlılıq təşviq edirlər. Bu, xüsusilə Azərbaycanın enerji sektoru üçün yeni işbirliyi imkanları açır, ölkənin enerji resurslarını daha səmərəli və davamlı şəkildə idarə etməsinə şərait yaradır. Bütün bu sahələrdəki əməkdaşlıq D-8-ə üzv ölkələrin birgə inkişafı və qarşılıqlı faydalı əlaqələrinin qurulması üçün əhəmiyyətli bir addımdır. Bu, həm də beynəlxalq miqyasda daha güclü iqtisadi birlik və siyasi sabitlik formalaşdırır, ölkələr arasında uzunmüddətli əlaqələrin inkişafına təkan verir.

Azərbaycanın D-8-ə qoşulması Qafqaz regionunun geosiyasi və iqtisadi dinamikasına əhəmiyyətli təsir göstərəcək. Bu addım yeni imkanların açılmasına, eləcə də xarici investisiyaların ölkəmizə cəlb olunmasına zəmin yarada bilər. Azərbaycanın Şərq-Qərb və Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizlərindəki birləşdirici rolunu nəzərə alaraq D-8 üzvü olmaq ölkəmizin beynəlxalq uğurlarını artırmaqla yanaşı, eyni zamanda, təşkilatın öz imkanlarını da genişləndirəcək. Bu əməkdaşlıq Azərbaycanın regionda daha güclü mövqə tutmasına və dünya iqtisadiyyatında öz rolunu daha da möhkəmləndirməsinə kömək edəcək. Cənab Prezidentin müsbəhsində qeyd etdiyi “İndi heç kimə sirr deyil ki, yeni dünya nizamı formalaşdırılır.

Biz bu prosesin başlanğıcıdayıq, bir çox boşluqlar yaranmaqdadır və yaranacaq” fikirləri ölkəmizin qarşısında yeni imkanların açıldığını və bu fürsətləri qiymətləndirərək strateji qərarlar qəbul etməyin vacibliyini vurğulayır.

preferensial ticarət sazişi anlaşmasına qoşularaq üzv ölkələrlə qarşılıqlı ticarət imtiyazlarından istifadə edə bilər. Bura tariflərin qarşılıqlı endirilməsi, gömrük prosedurlarının sadələşdirilməsi, məşə qaydalarının müəyyənəşdirilməsi və s. daxildir. Hazırda Türkiyə və Pakistanla preferensial ticarət razılaşması olan Azərbaycanın qalan üzv ölkələrlə də gücəşli ticarət razılaşmalarına daxil olması mümkündür. Bu, respublikamızın qeyri-neft-qaz ixracının çeşidlənməsi və saxələndirilməsi baxımından əlverişli fürsətdir. D-8 ölkələrinin 2030-cu ilə qədər qəbul edilən Birgə Yol Xəritəsinin əsas hədəflərindən biri üzv ölkələr arasında ticarət dövriyyəsinin qlobal ticarətin 15–20 faizə çatdırılmasına nail olmaqdır. Azərbaycanın D-8 təşkilatına qoşulmaqla müxtəlif hədəflərə çatmaq istiqamətində dinamik addımlar atması milli iqtisadiyyatın da böyüməsi ilə nəticələnməkdir.

V.BAYRAMOV,
M.QULİYEV
XQ

“Böyük manipulyator”

Mn k ENDEVELD*(əvvəli qəzetin ötən saylarında)*

Rişar Dezkuanqın qəfil ölümündən sonra Lüdovik Şaker Siyasi Elmlər İnstitutundan çıxır. Bir müddət Paris və onun ətraf rayonlarının regional şurasında çalışır. Orada “Hərəkətdə!” hərəkatının regional məsləhətçisi Patrik Tulmetlə tanış olur. Patrik San-Deni qəsəbəsinin Bobini Ticarət Palatasını idarə edən bir adamdır. Bu palatada Roje Karuçinin keçmiş əməkdaşı Sebastian Menard da işləyir. Bu sonuncu isə bir müddət sonra Yelisey sarayında məskən salan Şaker və Benallanın dəstəsinə daxil olacaq. Menard ilə Tulmet Reno Dütrey tanışdır və Benalla kimi GLNF-ə daxildir. (GLNF – Fransanın Böyük Milli Frank-Mason Lojası) Şaker hələlik məsləhətçi kimi fəaliyyət göstərir. O, müntəzəm olaraq Aveyron və Qard departamentlərinə səfər edib oradakı siyasi vəziyyət haqqında məlumat toplayır. Lüdovik Şaker Ooda-consulting adlandırdığı şirkətini Nim şəhərindən və doğulduğu kənddən bir neçə kilometr aralıda yerləşən Milhod adlı kiçik bir qəsəbədə qeydə aldırır. Ooda – ingilis dilində “Observe Orient Decide and Qet”, fransız dilində “Müşahidə etmək, istiqamətləndirmək, qərar vermək və hərəkət etmək” – onun hərbi fəaliyyətinə işarədir. Bu

konsepsiya qırıcı təyyarə pilotları tərəfindən istifadə edilən bir anlayışdır və bu termindən xüsusi təyinatlı hərbiçilərin hazırladıqları əməliyyatların planlaşdırılmasında istifadə edilir.

Lüdovik Şakerin şəbəkələri ilk baxışdan hiss olunmasa da, əslində, çoxşaxəlidir. O dövrdə Şaker paralel olaraq fransız reqbi orqanlarının sütunlarından biri, əmisi Klod Ateç tərəfindən yaradılmış idman marketing şirkətində işləməyə başlayır. Klod əslə Aveyrondan olan başqa bir məşhur idman figuru, reqbi üzrə Fransa yığmasının keçmiş baş məşqçisi, Sarkozinin dövründə idman üzrə məsul dövlət katibi olan Bernard Laportla yaxın dostdur. RC Nîmes və Racing 92 kimi klublarda üçüncü xəttə oynayan, 1987-ci ildə Fransa çempionatının finalçısı olan Klod Ateç, reqbinin peşəkarlaşmasında böyük rol oynayan simalardan biridir. O, öz karyerasını, Reqbi Federasiyanın keçmiş rəhbəri Bernard Lapassetin köməyi ilə qurub. Əvvəllər o, peşəkar reqbi yaratmaq istədiyindən, çox tənqidlərə məruz qalıb. Gənclər və İdman Nazirliyinin baş müfəttişliyi onun imdandan kənardakı fəaliyyətlərinə işarə edən bir neçə məqalə həsr etmişdi. Ancaq bu gün reqbi dünyasındakı bu adamı açıq şəkildə tənqid etməyə cəsarət etmək həminin işi deyil: o, 2023-cü ildə Fransada keçirilən reqbi üzrə dünya çempionatının təşkilatçılarından biridir. Ateç yorulan adam deyil. Marsel şəhərində peşəkar Vitrolles Reqbi klubu yaradıb, Yeni zelandiyalı Jonah Lomu da ora üzv götürəndən sonra, indi də reqbi oyununu Asiyada inkişaf etdirməyi arzulayırdı... Təbii ki, Asiyalı yaxşı tanıyan qardaşı oğlunun bu işdə ona çox köməyi dəyə bilər.

Foş prospektində hər şeyə qarışan qadın

Aveyron departamentində doğulan Klod Ateç və Bernard Laport bir xanımı da yaxşı tanıyırlar – əslə Nim şəhərindən olan, ancaq indi İsveçdə yaşayan iş qadını Paskal Jannin-Perez. Zibil tullantıların toplanması üzrə ixtisaslaşmış “Derichebourg” qrupunda bir müddət işlədikdən sonra Paskal Jannin-Perez, indi də hesabatına Afrikada və Ərəbistan yarımadasında yerləşən dövlətlər arasında vasitəçilik edərək ticarət əlaqələri qurur. Əminisin və Bernard Laportun sayəsində Lüdovik Şaker də Paskal Jannin-Perezlə tez-tez görüşür. 2016-cı ilin sonunda bu qadın Cenevrədə Çin ilə Avropa arasında ticarət əlaqələrinin genişləndirmək məqsədilə böyük bir ofis açır və bu layihəni “Yeni İpək Yolları” adlandırır. Cenevrədə Lüdovik Şaker bir neçə ay ərzində kiçik biznes məktəbində işləyir: ona Asiyadan, xüsusən də Çindən yeni partnyorlar, tərəfdaşlar tapmaq həvalə edilir. Məhz bu işdən sonra Lüdovik Şaker Makronun

seçki kampaniyasında daha fəal iştirak etməyə başlayacaq. Yelisey sarayının gələcək “missiya icraçısı” o vaxtlar ailəsi ilə birlikdə, Ot-Savua regionunun İsveçə sərhədindən bir neçə kilometr aralıda yerləşən bir qəsəbədə yaşayırdı və hər gün sərhədi keçib Cenevrədəki işinə gedirdi.

Paskal Jannin-Perezin bir neçə telefon kitabçası var. Onun bir neçə həyatı da var desək, səhv etmərik. Bu qadın hər şeylə maraqlandır, hər işə əl atır: biznes, maliyyə, sənaye, idman, hətta kino... O, Jerard Depardayenin dostudur – vaxtilə Jerard onu rejissor Abel Ferrarinin Dominik Stros-Kan skandalı haqqında çəkdiyi “Nyu Yorka xoş gəlmisiniz” filminin birgə istehsalına qoşmuşdu. Paskal Jannin-Perez özünü hətta futbolçuların agentli biznesində də sınayıb. O, keçmiş futbolçu, sonradan Liberianın prezidenti olan Jorj Vea ilə yaxın tanışdır və hətta Didie Droqba kimi məşhur futbolçunun açdığı fondla da məşğul olur. Gəncliyində Paskal Jannin-Perez həm də RPR-in (Jak Şirakin partiyası) fəal üzvü olub. 1995-ci ildə Jak Şirakin prezidentliyə seçki kampaniyası zamanı, Paskal gənclər tərəfindən gələcək prezidentə dəstək komitəsinin vitse-prezidenti olur. O vaxtkı siyasi təcrübədən bu qadın dərin təəssürat və xeyli dostlar saxlayır. Paskal Jannin-Perez prezident Nikola Sarkozini bir çox xarici rəsmi səfərləri zamanı

müşayiət edib, eyni zamanda həm də Bernard Laport və Tierri Mariani ilə də dostluq edir. Paskal, həm də Tierri Marianinin Franko-Rusiya Dialogo assosiasiyasının xəzinədarıdır və hətta onun toyunda böyün şahidi olub...

Amma bu qadının keçmiş ərinədən danışmasaq, onun CV-si natamam olar. Protestant ailəsində doğulub boya-başa çatan Paskal, əvvəl Nim şəhərinin zibil və tullantılar “kralı” Rişar Perezə ora gedir və qısa bir müddətdən sonra ondan boşanır. 1990-cı illərdə məişət sektorunun son müstəqil qruplarından Sonevie və Soneco şirkətlərinin sahibi olan Rişar Perezin şirkətləri Nim, Lurd və hətta La Sen-sür-Mer kimi şəhərlərdə də mövcudur. İspaniyada, sadəcə bir ailədə doğulub boya-başa çatan Rişar Perez 1980-ci illərdə adi tikinti işlərində çalışsa da, sonradan ildırım sürəti ilə irəliləyib Nim şəhərinin “zibil və tullantılar kralı”na çevrilir. Ancaq əslə İspaniyadan olan bu gənc sahibkar Nim şəhərində, eləcə də Kot d’Azur kimi regionda yerli mafiya ilə əlaqəyə girib, öz şirkətlərinə böyük banditizmde tanınmış adamları işə götürür.

1996-cı ilin yayında “Zibil və tullantılar kralı” haqqındakı dastan sona çatır. Ədalət məhkəməsinin qərarı ilə onun şirkətində işləyən nə az, nə çox, altı nəfər şəxs ittiham olunur. Bu işə görə şirkətin prezidenti Rişar Perez və onun atası Roje Perez da müvəqqəti olaraq istintaq təcrid-xanasına yerləşdirilir. Rişar onun böyük şirkəti üçün fəhlə güvəncə toplayan kiçik şirkətlərlə həddindən artıq – 20 milyon frank məbləğində ödənişlər etməkdə ittiham olunur. “Générale Des Eaux” şirkəti bu fürsətdən istifadə edib Perezin bütün qruplarını öz filialı “Onyx Méditerranée” vasitəsilə satın alır. Bir neçə ay sonra Paskal Jannin-Perez məhkəməyə boşanma ərizəsi verib, Rişar Perezdən ayrılır. Onların 1992-ci ildə dünyaya gələn övladları Lika məhkəmənin qərarı ilə anasına verilir. Bu, Benalla məsələsində adı bir neçə dəfə hallanan Rişarla Paskalın oğlu Lükadır.

Ancaq Perezlərin başına gələn bəd-bəxtliklər bununla bitmir. Çünki “Zibil və tullantılar müharibəsi” hələ də davam edir və bu müharibənin qurbanlarının sayı get-gedə artır. Belə ki, Nim şəhərində xeyli zibil məşinləri qəsdən yandırılır. Bir müddət sonra 2002-ci ildə Rişar Perezin atası Roje Perezə qarşı sui-qəsd edilir. Roje Qran-Mott şəhərinin yaxınlığında, villasından çıxanda, namolun şəxslər tərəfindən avtomat silahla qətlə yetirilir. Bütün bədənə güllələrlə dəşik-deşik olan Roje Perezni nə qatilləri, nə də onun qatlini sifariş verənlər heç vaxt tapılmayacaq. O vaxtdan məhkəmənin oğlu Rişar yenidən istintaqa cəlb olunur – bu dəfə adam öldürməyə cəhd etməkdə itt iham edilir. Lakin Rişar Perez bu itt ihamı təkzib edir.

(ardı var)

Haqq nazildi... üzülmədi

Xunta cəlladları qanlı əməllərinə görə cavab verəcəklər

Ermənistanla atəşkəs sazişinin imzalandığı 1994-cü ildən ötən 26 il ərzində aparılan danışıqların mənasızlığı, prosesin iflasa uğradığı tam aydın olandan sonra Azərbaycan dövləti məcburiyyət qarşısında hərbi yoluna əl ataraq, müqəddəs zəfər yürüşünə başladı. Vətən müharibəsi nəticəsində torpaqlarımızın böyük hissəsi işğaldan azad edildi. Bundan sonra Azərbaycan dövləti erməni azlığın kompakt məskunlaşdığı ərazilərdəki sakinlərin reintegrasiya siyasətinə start verdi.

Amma separatçıların yaratdıqları xunta rejiminin başçıları bu prosedə əsas əngəl oldular. Onlar dinc məcrada keçməli olan prosesin baş tutmasına imkan vermədilər. Prosesi hər vaxtla pozdular. Nəticədə 2023-cü ilin sentyabrındakı lokal xarakterli antiterror tədbirləri qaçılmaz oldu. Bir sutkadan az davam edən tədbirlər xunta rejiminin tam təslim olması ilə nəticələndi. Həmin günlərdə separatçı rejim başçıları Qarabağda yaşayan erməni əhalini, necə deyirlər, “panikaya salaraq” onların təz-tələsik bölgədən çıxarılmasını təşkil etdilər. Bunun da əsas səbəbi sonradan bölgəyə qayıdışı bəhanə edərək Azərbaycana beynəlxalq təzyiq formalaşdırılmasını təşkil etmək idi. Ancaq, məlum olduğu kimi, onların bu niyyəti də puç oldu.

Antiterror tədbirlərinin başa çatmasından dərhal sonra daha bir qanunauyğun addım atıldı. Separatçı rejimin keçmiş və o dövrdəki “qlavarları”, eləcə də Azərbaycan qarşı sülh və müharibə cinayətləri törətmiş şəxslər 2023-cü il sentyabrın sonları, oktyabrın əvvəllərində saxlanılaraq Bakıya gətirildilər. Ötən müddət ərzində onlarla bağlı Baş Prokurorluğun İstintaq İdarəsində cinayət işinin istintaqı aparılıb. İstintaq Azərbaycan Respublikası və xalqına qarşı törədilən təcavüzü aktı, işğal, soyqırımı, sülh və insanlıq əleyhinə digər cinayətlər, müharibə cinayətləri, terrorçuluq və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsi və digər çoxsaylı cinayətlərin törədilməsi faktları üzrə həyata keçirilib.

270-1 (aviasiya təhlükəsizliyinə təhdid yaranan əməllər), 277 (dövlət xadiminin və ya ictimai xadimin həyatına sui-qəsd etmə), 278 (hakimiyyəti zorla ələ keçirmə və onu zorla saxlama, dövlətin konstitusiyası quruluşunu zorla dəyişdirmə), 279-cu (qanunvericiliklə nəzərdə tutulmayan silahlı birləşmələr və qruplar yaratma) və digər maddələri ilə yenidən təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb olunublar. İstintaq orqanının vəsatəti və ibtidai araşdırmaya prosessual rəhbərliyi həyata keçirən prokurorun təqdimatı əsasında məhkəmə qərarları ilə barələrində həbs qətimkanı tədbiri seçilib. Cinayət işi üzrə ittiham aktı baş prokuror tərəfindən 2024-cü il dekabrın 16-da təsdiq edilərək baxılması üçün aidiyyəti üzrə Bakı Hərbi Məhkəməsinə göndərilib.

Bundan əlavə, terrorçuluq, terrorçuluğun maliyyələşdirilməsi, Azərbaycan Respublikası və xalqına qarşı sülh və insanlıq əleyhinə cinayətlər, müharibə cinayətləri və digər çoxsaylı cinayətlərin törədilməsi faktları ilə bağlı Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin İstintaq Baş İdarəsində Ruben Vardanyanla bağlı cinayət işinin istintaqı aparılıb. Əvvəllər Rusiya vətəndaşı olmuş, hazırda Ermənistan vətəndaşı olan, Rusiyada “Troyka dialog” şirkətinin təsisçisi və rəhbəri olmuş, “KAMAZ” ASC-nin direktorlar şurasının üzvü, həmin ölkədə “Volqa-Dnepr” şirkətlər qrupunun müstəqil direktoru və sair vəzifələrdə çalışmış R. Vardanyan 2023-cü il sentyabrın 25-də Cinayət Məcəlləsinin 214-1, 279.3 və

Halbuki, bu şəxslər 2023-cü ilə qədər törətdikləri əməllərə rəğmən, gəlib təslim olsaydılar, bəlkə də indi hər şey başqa cür nəticələndi. Prezident İlham Əliyev 2023-cü il mayın 28-də, yəni antiterror tədbirlərindən təxminən 4 ay əvvəl Laçın şəhərinə qayıdan əhali ilə görüşü zamanı etdiyi çıxışında xunta rejimi təmsilçilərinə sonuncu şans vermişdi. Gəlin, həmin tarixi çıxışı bir daha yada salaq: “İki il yarım ərzində bütün planlarımız ardıcılıqla, tədricən həyata keçdi və biz öz planlarımızın son addımındaydıq, o addım da atılacaq və buna mən şübhə etmirəm. Buradan – uzun illər istismar etdikləri, qanunsuz məskunlaşdıqları Laçın diyarından onlara bir daha deyirəm ki, sizin kitabınız bağlandı. “Miatusum” kitabı bağlandı, separatizmin kitabı bağlandı. Müstəqillik xülyası statusun dalınca getdi. Statusu isə biz hələ ikinci Qarabağ müharibəsi zamanı göndərmişik lazım olan yerdə. Ona görə, yeganə yol qalıb – Azərbaycan qanunlarına tabe olmaq. Azərbaycanın normal vətəndaşı olmaq, öz saxta “dövlət atributları”nı zibilləyişinə atmaq, “parlament”i buraxmaq”.

Prezident qeyd etmişdi ki, guya, orada “parlament” fəaliyyət göstərir, guya, orada prezident var, guya, nazir var, bunlar hamısı gülməlidir. Biz, sadəcə olaraq, dözümlü göstəririk. Halbuki hər kəs yaxşı bilir ki, bu gün o bölgədə istənilən əməliyyatı keçirmək üçün hər bir imkanımız var. Ona görə “parlament” buraxılmalı, özünü “prezident” adlandıran ünsür təslim olmalı, bütün “nazirlər”, “deputatlar” və digərləri öz vəzifələrini artıq kənara qoymalıdır.

Dövlətimizin başçısı bildirmişdi ki, ancaq o təqdirdə onlara güzəşt oluna bilər. Ancaq o təqdirdə hər hansı amnistiyadan söhbət gedə bilər: “...Sadəcə olaraq, bizə gələn son mesajlar belədir ki, bəs orada

Baş prokurorun 2024-cü il mayın 2-də imzaladığı qərarla 1987-ci ilin oktyabr ayından 2024-cü ilin aprelin 22-dək törədilmiş cinayətlərin bir qismi ilə bağlı Baş Prokurorluq və respublikanın ayrı-ayrı istintaq qurumlarında istintaq edilən 1389 cinayət işi bir icraatda birləşdirilib və Baş Prokurorluğun rəhbərliyi ilə Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti, Daxili İşlər Nazirliyi, Dövlət Gömrük Komitəsi və Hərbi Prokurorluğun müstəntiqlərindən ibarət tərkibdə istintaq olunub.

Toplanmış mötəbər sübutlar əsasında ümumilikdə 2548 epizod üzrə Ermənistan silahlı qüvvələri və qanunsuz silahlı birləşmələri tərəfindən törədilən cinayətlərdə 15 nəfər ittiham olunur. Bunlar Arkadi Qukasyan, Bako Saakyan, Arayik Arutyunyan, David İsxanyan, David Babayan, Lyova Mnatsakanyan, David Manukyan, Qarik Martirosyan, Melikset Paşayan, David Allahverdiyev, Qurban Stepanyan, Levon Babayan, Madat Babayan, Vasilil Beqlaryan və Erik Qazaryandır. Onlar cinayətkar birlikdə iştirak etdikləri dövrlərə uyğun olaraq, Cinayət Məcəlləsinin 100 (təcavüzkar müharibəni planlaşdırma, hazırlama, başlama və aparma), 102 (beynəlxalq müdafiədən istifadə edən şəxslər və ya təşkilatların hücum etmə), 103 (soyqırımı), 105 (əhalini məhv etmə), 106 (köləlik), 107 (əhalini deportasiya etmə və ya məcburi köçürmə), 109 (təqib), 110 (insanları zorakılıqla yoxa çıxarma), 112 (beynəlxalq hüquq normalarına zidd azadlıqdan məhrum etmə), 113 (işğal), 114 (müddülsül), 115 (müharibə qanunlarını və adətlərini pozma), 116 (silahlı münaqişə zamanı beynəlxalq humanitar hüquq normalarını pozma), 118 (hərbi soyğunçuluq), 120 (qəsdən adam öldürmə), 192 (qanunsuz sahibkarlıq), 214 (terrorçuluq), 214-1 (terrorçuluğu maliyyələşdirmə), 218 (cinayətkar birlik (təşkilat) yaratma), 228 (qanunsuz olaraq silah, onun komplekt hissələrini, döyüş sursatı, partlayıcı maddələr və qurğular əldə etmə, başqasına vermə, satma, saxlama, daşıma və gözdirmə),

318.1-ci maddələri ilə təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb olunaraq barəsində axtarış elan edilib, sentyabrın 27-də isə saxlanılaraq istintaqa təhvil verilib və həmin tarixdə ona ittiham elan edilib.

Onu da bildirik ki, onların hər birinin müdafiə, bildiyi dilindən istifadə etmək və digər prosessual hüquqları təmin edilib. Təqsirləndirilən şəxslər vəkillə təmin olunublar. Eyni zamanda, çoxsaylı cinayətlər törətməkdə ittiham olunan digər şəxslər barəsində cinayət işi ayrıca icraata ayrılaraq ibtidai istintaqı davam etdirilib. Baş Prokurorluq bu istintaq işi ilə əlaqədar qeyd olunan epizodlar üzrə şübhəli bilinən, eləcə də şahid qismində bir çox şəxslərin Ermənistan ərazisində olmasına ciddi əsasları rəhbər tutaraq, adıçəkilən ölkənin aidiyyəti orqanlarını əməkdaşlığa dəvət edib.

Separatçı “qlavarlar”ın cinayət işi üzrə məhkəmə bu həftə başlayacaq. Hazırlıq iclası yanvarın 17-nə təyin olunub. İş Bakı Hərbi Məhkəməsinə hakim, məhkəmənin sədri Zeynal Ağayevin icraatına verilib.

R.Vardanyan barəsində cinayət işi üzrə məhkəmənin hazırılıq iclası da eyni günə təyin edilib. Bu cinayət işinə də Bakı Hərbi Məhkəməsinə Zeynal Ağayevin sədrliyi ilə baxılacaq.

Bəli, dünyada ictimaiyyəti bu həftə məsuliyyətə cəlb olunmayacağıqları düşüncəsi ilə uzun illər müxtəlif ağır cinayət əməlləri törədən şəxslərin ədalət mühakiməsinin başlanmasına şahidlik edəcək. Separatçıların məhkəməsinə ikinci dünya müharibəsindən sonra nasist canilər üzərində aparılan və şərti olaraq “Nürnberg prosesi” adlanan məhkəmə işi ilə müqayisə edənlər az deyil. Demək olar ki, nasist canilər də eyni əməllərdə ittiham olunurdular. Maraqlıdır ki, 1945-1946-cı illərdə Nürnberqdə ittiham olunanların Bakıdakı prosedə ittiham olunanların sayları da aşağı-yuxarı eynidir. Əgər Nürnberqdə 24 nasist cani mühakimə olunmuşdusa, Bakıda mühakimə olunacaq separatçıların sayı 16-dır.

“rəhbərliyi”in əqibəti necə olacaq? Onlara amnistiya düşürmü, düşürmü? Mən isə deyirəm ki, buna baxmaq lazımdır. Birincisi, biz oraya heyət göndərmişdik. Mənim nümayəndəm gedib onlarla birinci görüş keçirib və ondan sonra onları dövlət etmişik Bakıya ki, gəlin danışaq. Onlar bundan imtina etdilər. Bundan sonra ikinci dəfə biz onları dövlət etmişik Bakıya. Yəni, Qarabağda yaşayan erməni azlığının nümayəndələrini. Ondan da imtina etdilər. Daha üçüncü dövlət olmayacaq. Ya özləri boyunlarını бүкүк gələcəklər, ya da ki, indi hadisələr başqa cür inkişaf edəcək. Ona görə onlara ancaq o halda amnistiya düşə bilər ki, özləri könüllü olaraq bütün saxta vəzifələrini kənara qoyub Azərbaycan vətəndaşlığı üçün müraciət etsinlər. Ona da biz hələ baxacağıq. Mənim sözümlərim, bunu hər kəs bilir, həm Azərbaycanda, həm dünyada, o cümlədən Ermənistanda. Nəyi deyirik, onu da edirik. Bir dəfə də olsun sözümlüz, necə deyirlər, havada qalmayıb. Bu söz də havada qalmayacaq. Əgər mən deyirmə ki, amnistiyaya baxmaq olar, bu fürsəti də qaçırmasınlar. Onlar bir çox fürsətləri qaçırdılar, bir çox fürsətləri və hər dəfə, necə deyirlər, gərək onların başından vuraydıq ki, özlərinə gəlsinlər”.

Bəli, separatçı rejimin başçıları Ermənistan, yaxud Fransa, ABŞ başda olmaqla digər xarici hərbi qüvvələrə qarşı edilən xəbərdarlıqdan vaxtında lazımı nəticə çıxarmadılar, bir çox fürsətlər kimi bunu da əldən verdilər. Nəticədə cənab İlham Əliyevin dediyi kimi, hadisələr başqa cür inkişaf etdi. Yəni, antiterror tədbirləri baş verdi. Sonra isə onlara münasibətdə qanunun aliliyi öz sözünü dedi: Separatçılar həbs olunaraq Bakıya gətirildilər. Bu mənada separatçı “qlavarlar”ın iki gün sonra başlayacaq məhkəmə prosesi haqqın qələbəsi, ədalətin təntənəsi sayılmalıdır.

Saxavət HƏMİD
XQ

Baş prokurorluqda geniş kollegiya iclası

Dünən Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru, I dərəcəli dövlət ədliyyə müşaviri Kamran Əliyevin rəhbərliyi ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası, Naxçıvan şəhər və digər təbə rayon prokurorluqlarının əməkdaşlarının iştirakı ilə videoformat rejimində 2024-cü il ərzində cinayət-karlığa qarşı mübarizə, ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsində iştirak, qanunların icra və tətbiq olunmasına nəzarət, cinayət mühakimə və cinayət təqibindən kənər icraatlarda insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi və qanunla müəyyən edilmiş digər sahələrdə görülmüş işlərin vəziyyəti və qarşıda duran vəzifələrin müzakirəsinə həsr olunmuş geniş kollegiya iclası keçirilmişdir.

Giriş nitqi ilə çıxış edən Baş prokuror Kamran Əliyev tərəfindən qeyd edilib ki, müstəqil, qüdrətli Azərbaycan dövlətinin varlığı Ümummilli lider Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Məhz onun uzaq görən siyasətinin, vaxtında və qətiyyətlə atılmış olduğu hər bir addımın bəhrəsinin bu gün bütün Azərbaycan xalqı, o cümlədən bizlər üçün əldə etdiyimiz var. Ona görə “parlament” buraxılmalı, özünü “prezident” adlandıran ünsür təslim olmalı, bütün “nazirlər”, “deputatlar” və digərləri öz vəzifələrini artıq kənara qoymalıdır.

Ulu öndər Heydər Əliyevin siyasətini uğurla davam etdirən möhtərəm Prezident cənab İlham Əliyev və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyeva tərəfindən Naxçıvan Muxtar Respublikasının hərtərəfli, o cümlədən iqtisadi-sosial inkişafı, insanların yüksək səviyyədə rifahının təmin edilməsi istiqamətində mühüm islahatlar aparılmış və bu hazırda da davam etdirilməkdədir.

Çıxışda həmçinin qeyd edilib ki, yola saldıığımız 2024-cü il eyni zamanda tarixi və əlamətdar hadisələrlə zəngin bir il olub. Məhz həmin ildə ölkəmizin tarixində ilk dəfə olaraq suveren ərazilərimizdə 7 fevral 2024-cü il tarixdə keçirilmiş növbədənənar Azərbaycan Respublikası Prezidenti seçkilərində İlham Əliyev seçilənlər 92,12 faiz səsini qazanaraq Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilmişdir.

Ötən ilin digər əlamətdar hadisələrindən biri isə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 28 iyun 2024-cü il tarixli sərəncamı ilə 1 sentyabr 2024-cü il tarixdə Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə növbədənənar seçkilərin keçirilməsi olmuşdur.

2024-cü ilin prokurorluq orqanları üçün də əlamətdar il olduğu konkret misallarla qeyd edilmişdir. Daha sonra hesabət məruzəsi ilə çıxış edən Naxçıvan Muxtar Respublikası prokuroru Sənan Paşayev fəaliyyət istiqamətləri üzrə görülmüş işlərə və statistik göstəricilərə istinad etməklə hesabət dövründə Muxtar Respublikada kriminogen durumun nəzarətdə saxlanıldığını, daxili işlər, dövlət təhlükəsizliyi və digər hüquq

mühafizə orqanları ilə əlaqəli şəkildə ölkəmizdə ictimai-siyasi sabitliyin qorunduğunu, cinayətkarlığa qarşı mübarizənin gücləndirilməsi sahəsində zəruri tədbirlərin görüldüyünü qeyd edib. Bildirilmişdir ki, 2024-cü il ərzində Naxçıvan Muxtar Respublikasının prokurorluq orqanlarında 37 cinayət işinin ibtidai istintaqı aparılmış və həmin cinayət işlərindən 13-nün istintaqı tamamlanaraq baxılması üçün aidiyyəti üzrə məhkəmələrə göndərilmiş, habelə hesabət dövründə prokurorluq orqanları tərəfindən istintaq edilmiş cinayət işləri üzrə müəyyən edilmiş 376667 manat maddi ziyandan 367302 manatının (97,51 faiz) döndürülməsi təmin olunmuşdur. Bundan əlavə 2024-cü ildə Naxçıvan Muxtar Respublikası prokurorluğu orqanlarına 584 müraciət daxil olmuş, həmçinin Naxçıvan Muxtar Respublikası Prokurorluğunda 197, təbə rayon (şəhər) prokurorluqlarında isə 391 olmaqla, ümumilikdə 588 vətəndaş qəbul edilərək dinlənilmiş, müraciətlərinə müvafiq olaraq izahların verilməsi və onların həlli istiqamətində müvafiq tədbirlərin icrası həyata keçirilmişdir.

Geniş kollegiya iclasında görülmüş işlərin vəziyyəti və qarşıda duran vəzifələrin icrasına toxunulmaqla əldə olunan uğurlar, habelə xidməti fəaliyyət zamanı yol verilmiş nöqsanlar ətrafı müzakirə edilib.

Geniş Kollegiya iclasına yekun vuran Kamran Əliyev xidməti fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi, hesabət dövründə yol verilmiş nöqsanların aradan qaldırılması, həmçinin Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 28.12.2024-cü il tarixli sərəncamı əsasında Azərbaycan Respublikasında 2025-ci ilin “Konstitusiyası və Suvverenlik İli” elan edilməsi ilə bağlı zəruri tapşırıqlar verərək sonnda Muxtar Respublikanın Prokurorluq orqanlarının hər bir əməkdaşının gələcək fəaliyyətləri zamanı qanunla üzərlərinə qoyulmuş vəzifələrin icrası istiqamətində öz bilik və bacarıqlarını bütünlüklə səfərbər edəcəklərinə, dövlətimizin və xalqımızın mənafeyi uğrunda xidməti öhdəliklərini layiqincə yerinə yetirəcəklərinə əminliyini ifadə edərək, onlara uğur arzu edib.

XQ

39 ailənin də Cəbrayıl həsrəti bitdi

Dünən növbəti köç karvanı ilə yola salınan 39 ailə olmaqla 165 nəfər Cəbrayıl şəhərinə çatıb. Ailələr evlərinin açarları təqdim olunub.

Doğma şəhərə qədəm qoyan ailələr qarşılandığından sonra ANAMA əməkdaşları onlara minə və partlamamış silah sursatlarının təhlükəsi barədə ətraflı məlumat veriblər. Açarların təqdim edilməsi mərasimində,

Cəbrayıl, Qubadlı və Zəngilan rayonlarında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Xüsusi nümayəndəliyinin, Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinin rəsmiləri və digər şəxslər iştirak ediblər. Ailələr sevinc hissi ilə açarları təhvil alıb və öz evlərində məskunlaşıblar.

Köçürülən ailələrin Cəbrayıl şəhərində dövlətimizin başçısının göstərişi əsasında yenidən tikilən evlərdə məskunlaşması üçün bütün şərait yaradılıb. Hazırda Qarabağda və Şərqi Zəngəzurdə, ora köçürülən keçmiş məcburi köçkünlərlə yanaşı, bu bölgədə aparılan layihələrin icrasında çalışan 30 minə yaxın insan yaşayır.

XQ

Odlar yurdu beynəlxalq nəqliyyat qovşağına çevrilir

Ötən il dəmir yollarımızla 18,5 milyon ton yük daşınıb

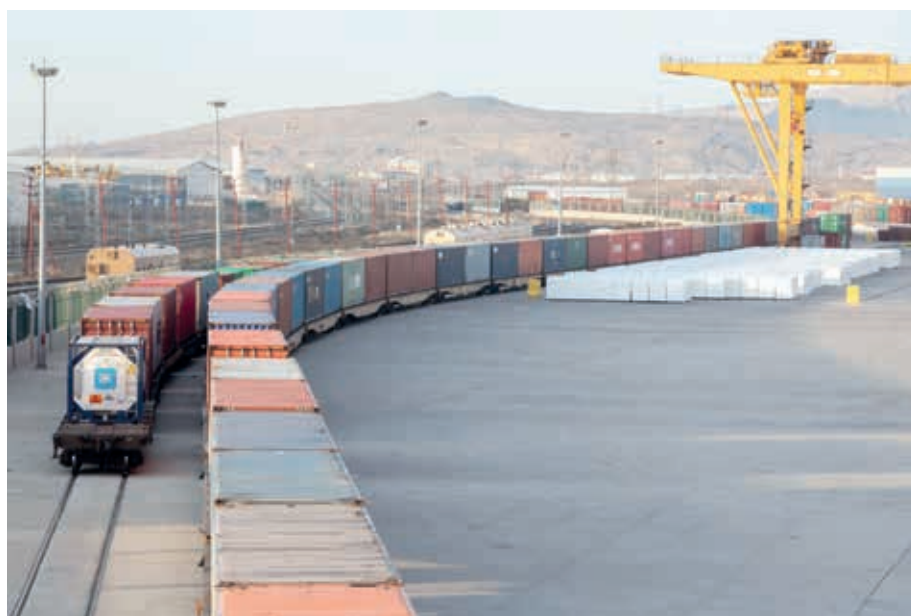
Azərbaycan iqtisadiyyatının diversifikasiyası, neftdən asılılığın azaldılması və qeyri-neft sektorunun inkişafı istiqamətində əsas hədəflərdən biri ölkənin nəqliyyat potensialının inkişaf etdirilməsi və beynəlxalq nəqliyyat qovşağına çevrilməsidir.

“Azərbaycan Dəmir Yolları” QSC-nin (ADY) redaksiyamıza təqdim etdiyi materialda bildirilib ki, respublikamızın əlverişli coğrafi mövqeyi, Şərqdən Qərbə və Şimaldan Cənuba gedən ticarət yollarının kəsişməsində yerləşməsi bu hədəfə çatmaq baxımından müsbət amil olsa da, kifayət etmir. Bunun üçün bir tərəfdən beynəlxalq tranzit yük axınlarını gerçəkləşdirmək məqsədilə ölkə daxilində nəqliyyat infrastrukturunun inkişaf etdirilməsi və modernləşdirilməsi, digər tərəfdən isə beynəlxalq dəhlizlərin keçdiyi ölkələrlə birgə iş apararaq dəhlizlərin funksionallığının artırılması tələb olunur.

Azərbaycan ərazisindən keçən tranzit daşımalardan avtomobil, dəniz, dəmir və hava yolları nəqliyyatı vasitəsilə həyata keçirilməsi beynəlxalq müstəvidə çoxtərəfli əməkdaşlıq və koordinasiyanı zorur edir. Bu istiqamətdə Azərbaycanın gerçəkləşdirdiyi uzunmüddətli strateji layihələrinin icrası artıq öz bəhrəsini verir.

Tranzit daşımalarda dəmir yollarının fəaliyyəti son illərdə xüsusi diqqət cəlbib. Təkcə keçən il “Azərbaycan Dəmir Yolları”nın gücü ilə tranzit, idxal, ixrac və daxili rejimlərdə 18,5 milyon tondan çox yük daşınıb. 2023-cü illə müqayisədə 2024-cü ildə daşınmış tranzit yüklərin həcmi 5,7 faiz artaraq 7,3 milyon ton, idxal yükləri isə 10 faiz artaraq 5,2 milyon ton olub. Əsas tranzit istiqaməti olan Şərq-Qərb marşrutu ilə hesabat dövründə 3,2 milyon tondan çox yük daşınıb. Tranzit rejimində daşınmış yüklər arasında neft və neft məhsulları 2,8 milyon tonu keçib və 2023-cü ilin göstəricilərini 11 faiz üstələyib.

ADY tranzit daşımaları yüksək səviyyədə təşkil etməklə yanaşı, Azərbaycan ərazisindən keçən dəhlizlərin inkişafı, rəqabətliyin və cəlbəediciyin artırılması ilə bağlı da səmərəli fəaliyyət göstərərək bu sahədə ölkəmizin beynəlxalq koordinasiya fəaliyyətinin əsas iştirakçılarından.

Azərbaycan üçün əsas strateji əhəmiyyətli tranzit dəhlizi Şərqdən Qərbə və əks istiqamətdə yüklərin daşındığı Orta Dəhliz hesab olunur. ADY formalaşdığı 2017-ci ildən Orta Dəhlizin aktiv iştirakçı və qurucularındandır. Çin, Qazaxıstan, Xəzər dənizi, Azərbaycan, Gürcüstan limanlarından keçməklə formalaşan əsas marşrutun fəaliyyətinin təmin edilməsi ilə yanaşı, ölkəmiz bu dəhlizin şaxələndirilməsi və alternativ qollarının da formalaşdırılması üzrə əsas təşəbbüsəkar tərəf olub. Belə ki, tranzit yüklərin Gürcüstan limanlarına paralel olaraq Türkiyə üzərindən də Avropaya və açıq dənizlərə daşınmasını gerçəkləşdirmək məqsədilə Azərbaycan tərəfinin, xüsusilə də ADY-nin fəal və birbaşa iştirakı ilə Bakı-Tbilisi-Qars (BTQ) dəmir yolu xətti inşa edilərək 2017-ci ildə açılışı olub. Bununla yanaşı, 2024-cü ildə Azərbaycanın təşəbbüsü ilə Orta Dəhlizin Xəzərin şərq sahilində daha bir qolunun – Çin, Tacikistan, Qırğızıstan, Özbəkistan, Türkmənistan və Xəzər dənizindən keçməklə – formalaşdırılması məqsədilə sentyabr ayında Bakı şəhərində “Avrasiya Nəqliyyat Marşrutu” Beynəlxalq Assosiasiyasının yaradılması işlərinə başlanılıb. Bu dəhlizlərin fasiləsiz, etibarlı və səmərəli fəaliyyətinin təmin edilməsi məqsədilə Azərbaycan, Qazaxıstan və Gürcüstan arasında üçtərəfli (“Middle Corridor Multimodal” LTD) və

ikitərəfli (“BTQ Railways” LLC) birgə müəssisələr yaradılıb.

Bundan başqa, Horadiz-Ağbənd layihəsinin tamamlanması, Naxçıvan Muxtar Respublikası (MR) və Türkiyə arasında yeni dəmir yolu xəttinin çəkilməsi, Naxçıvan MR ərazisində dəmir yolu şəbəkəsinin modernləşdirilməsi və MR ilə respublikamızın digər hissəsi arasında dəmir yolu əlaqəsinin təmin edilməsindən sonra Orta Dəhlizin daha bir qolu da formalaşacaq.

ADY tərəfindən beynəlxalq tərəfdaşlarla aparılan davamlı və fəal danışıqlar nəticəsində Orta Dəhliz vasitəsilə tranzit daşımalarda sürətinin və səmərəliliyinin artırılması üçün konteyner daşımalarının həcmi və payı ildən-ilə yüksəlir. 2024-cü il bu baxımdan əhəmiyyətli nəticələrlə yadda qalıb. Küçən ilin mart ayında Çinin Sian şəhərindən Orta Dəhlizlə Bakıya cəmi 11 günə çatan ilk konteyner blok-qatırı ölkəmizin tranzit fəaliyyətində yeni mərhələ açdı. Davamlı tədbirlər, görüşlər və razılaşmalar sayəsində ötən il Çindən Azərbaycana 358 konteyner blok-qatırı (artıq onlardan 287-si qəbul edilib) göndərilib ki, bu da Orta Dəhlizlə yükdaşıma həcmi-nin artdığını və Azərbaycanın beynəlxalq nəqliyyat sistemindəki rolunun daha da gücləndiyini göstərir. 2024-cü il ərzində bu dəhlizlə Çindən daşınan yüklərin həcmi 27 min konteyneri keçib. Bu, 2023-cü

ilin göstəricilərini 25 dəfədən çox üstələyir. İnfrastruktur imkanlarımız bu il 1000 və 1000-dən artıq blok-qatırın Azərbaycan ərazisi ilə daşınmasına imkan verir.

Orta Dəhlizin tək Şərq – Qərb marşrutu kimi yox, həm də Qərb – Şərq nəqliyyat arteriyası kimi inkişafını dəstəkləmək məqsədilə 2024-cü ilin noyabr ayında Bakıdan dəmir yolu ilə ilk ixrac yükü Çinə göndərilib. Bununla da yerli sahibkarlara öz yüklərini Orta Dəhlizlə birbaşa Çinə göndərmək imkanı yaradılıb.

Qeyd edək ki, Orta Dəhlizin əsas komponentlərindən biri olan Bakı-Tbilisi-Qars (BTQ) xəttinin imkanlarının genişləndirilməsi məqsədilə aparılan modernləşdirilmə işlərinin sürətləndirilməsi və yekunlaşdırılması üçün xətt vasitəsilə yükdaşımlar 2023-cü ilin may ayında müvəqqəti olaraq dayandırılmışdı. İşlərin sürətləndirilməsi sayəsində 2024-cü ildə BTQ dəmir yolunun Gürcüstan hissəsində modernləşdirmə işləri tamamlanıb və illik yükdaşıma həcmi 1 milyon tondan 5 milyon tona çatdırılıb.

Ünümünəyətli, bütün qeyd edilən layihələr 2024-cü ildə ADY-nin Müşahidə Şurasının təsdiqlədiyi “Azərbaycan Dəmir Yollarının 2030-cu ilədək strateji inkişaf istiqamətləri” sənədi ilə müəyyənləşdirilən uzunmüddətli strategiyaların icrası çərçivəsində həyata keçirilir və qurumun qarşıya qoyduğu hədəflərə nail olmağa xidmət edir. Əsas strateji hədəf Azərbaycan ərazisindən keçən Şərq-Qərb və Şimal-Cənub beynəlxalq nəqliyyat dəhlizlərinin səmərəli istifadə edilməsinə nail olmaqla ölkəmizin beynəlxalq nəqliyyat qovşağına çevrilməsinə önəmli töhfə vermək, 2030-cu ilədək tranzit daşımalarının illik həcmi 2-4 dəfə artırmaqdır.

Bu məqsədlə ADY fəaliyyətində əsas strateji yüklərin daşınmasına prioritet verilməsi, müştərilərlə işin səmərəli təşkili, dinamik tariflərin və səmərəli endirim mexanizmlərinin tətbiqi, rəqəmsallaşma və optimallaşdırma, təchizat zənciri fəaliyyətinin genişləndirilməsi, yeni xidmətlərin göstərilməsi və yeni bazarlara çıxış, xarici tərəfdaşlarla əməkdaşlıq platformalarının – assosiasiya, konsorsium və birgə müəssisələrin qurulması istiqamətlərində strateji təşəbbüslərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur.

Ağdamda elektromobil şarj cihazları buraxılacaq

“EEL electronics” şirkəti Azərbaycanda ilk dəfə olaraq elektromobillərin şarj cihazlarının istehsalına başlayacaq. Bunu şirkətin texniki direktoru Ruslan Şixəliyev jurnalistlərə açıqlamasında deyib. Onun sözlərinə görə, hazırda şirkətin məhsulları Qarabağ bölgəsində təmir-bərpa işlərində istifadə olunur.

Rəhbərlik etdiyi şirkətin 2022-ci ildə Ağdam Sənaye Parkının rezidenti olduğunu xatırladan baş direktorun sözlərinə görə, müəssisə 2024-cü ilin sentyabr ayında istehsalatla başlayıb. O deyib ki, istehsal sahəsinin birinci mərhələsində 0-4 kVt idarəetmə panelləri, eləcə də 6,10,35 kVt elektrik yuvaları buraxılır.

45 nəfərin çalışdığı müəssisədə ikinci mərhələdə beton kompleks transformator montajlarının beton köşk şəklində istehsalının nəzərdə tutulduğunu bildiren R.Şixəliyev deyib ki, bunun da hesabına iş yerlərinin sayı 70-80-ə çatdırılacaq. Onun sözlərinə görə, yaxın zamanlarda müəssisədə istehsal olunan məhsullar xarici bazara ixrac ediləcək.

İstehsalat kredit qoyuluşu yüksəlib

Mərkəzi Bankın məlumatına görə, 2024-cü il dekabrın 1-nə ölkənin sənaye və istehsal sektorunda fəaliyyət göstərən hüquqi şəxslərə 1,5 milyard manat kredit verilib. Bu isə aylıq müqayisədə 9,5 milyon manat və ya 0,6 faiz, illik müqayisədə isə 329,3 milyon manat və ya 27,7 faiz çoxdur.

Xatırladaq ki, ötən il dekabrın 1-nə kredit təşkilatları tərəfindən Azərbaycanda iqtisadiyyatına investisiya qoyuluşları 29,1 milyard manat təşkil edib. Bu da 2023-cü ilin eyni dövrünə nisbətən 5 milyard manat və ya 23,1 faiz çoxdur.

Ölkəmiz enerji keçidində MDB lideridir

Ümumdünya İqtisadi Forumunun hazırladığı 2024-cü ilin enerji keçidi indeksinə görə, Azərbaycan Müstəqil Dövlətlər Birliyinə (MDB) üzv olan ölkələri üstələyib. Belə ki, respublikamız 120 ölkə arasında, ümumilikdə, 60,3 bal toplaqla 38-ci yerdə qərarlaşıb və bununla da MDB ölkələrini, eləcə də qonşu dövlətləri geridə qoyub. Qonşuları arasında Azərbaycan Ermənistan (79-cu yer, 52,7 bal), Gürcüstandan (56-cı yer, 56,3 bal), Türkiyədən (59-cu yer, 55,8 bal) və İrandan (102-ci yer, 49 bal) üstün olub.

Azərbaycan, eyni zamanda, Mərkəzi Asiyadan Qazaxıstan (98-ci yer, 50,1 bal), Qırğızıstan (80-ci yer, 52,7 bal) və Tacikistan (71-ci yer, 53,6 bal) kimi ölkələri geridə qoyaraq, bir daha Xəzər dənizi regionunda lider olduğunu təsdiqləyib. Qeyd edək ki, Özbəkistan və Türkmənistan reytingə daxil edilməyib. Enerji keçidi indeksi göstəricilərinə əsasən, dünya üzrə orta göstərici 56,5 bal olub ki, bu da Azərbaycanın reytingindən kifayət qədər aşağıdır. Reytingin liderləri isə Şimali Avropa ölkələri olub: İsveçrə 78,4 bal göstəricisi ilə reyting cədvəlinə başçılıq edib. İkinci yerdə 75,2 balla Danimarka qərarlaşıb. Üçüncü yeri isə 74,6 balla Finlandiya tutub.

Qeyd edək ki, 2024-cü il üzrə enerji keçid indeksi ölkələrin tərəqqisini müqayisə etməyə və izləməyə imkan verən vahid metodologiya əsasında onların enerji sistemlərinin kompleks şəkildə qiymətlən-

dirilməsini gerçəkləşdirir. Enerji keçidi indeksi ölkələri başlıca olaraq iki əsas meyar əsasında – sistemin səmərəliyi və keçidə hazırlıq səviyyəsinə əsasən qiymətləndirir.

Sistemin səmərəliyi meyarına enerji əlçatanlığı, təhlükəsizlik və dayanıqlılıq kimi aspektlər daxildir. Keçidə hazırlıq meyarı isə bir sıra faktorları, o cümlədən nizamlanma, siyasi bağlılıq, maliyyələşmə, investisiyalar, innovasiyalar, infrastruktur və təhsil kimi faktorları təhlil edir. Ölkənin yekun balı bu iki meyar üzrə nəticələrin məcmusu əsasında (müvafiq olaraq 60 və 40 faiz çəki ilə) müəyyənləşir.

Enerji keçidi indeksi məlumatlarına görə, ölkələrin böyük əksəriyyəti enerji keçidində irəliləyiş nümayiş etdirir. Şimali Avropa dövlətləri reytingə başçılıq edirlər, Çin, Braziliya kimi ölkələr isə əvvəlki illərlə müqayisədə öz mövqelərini əhəmiyyətli dərəcədə yaxşılaşdırıblar.

İqtisadi artım proqnozları nikbinlik doğurur

Son illər dünyanın bir sıra nüfuzlu beynəlxalq təşkilatları Azərbaycan iqtisadiyyatında gedən dinamik inkişaf proseslərini yüksək qiymətləndirirlər. Bunun nəticəsidir ki, əksər nüfuzlu maliyyə qurumlarının və beynəlxalq reyting agentliklərinin illik hesabatlarında ölkəmizlə bağlı müsbət məqamlar yer alır.

Niderlandın “ING Group” şirkətinin Azərbaycanın növbəti iki il üzrə açıqladığı iqtisadi artım proqnozu da bu baxımdan diqqət cəlbir. Qurumun hesabatına əsasən, 2025-ci il üçün Azərbaycanda iqtisadi artım üzrə proqnozunu 2,6 faiz, 2026-cı ildə isə 2,8 faiz səviyyəsində müəyyən edilib. Bu göstəricilər “ING Group”un öncəki proqnozu ilə müqayisədə dəyişməyib. Sənəddə ölkəmizdə cari ilin birinci rübündə iqtisadi artım proqnozu 2 faiz, ikinci rübə 2,5 faiz, üçüncü və dördüncü rüblərə isə 3 faiz səviyyəsində nəzər-

də tutulub. 2026-cı ilin son rübündə isə iqtisadi artımın 2 faiz təşkil edəcəyi proqnozlaşdırılır.

Bütövlükdə isə, 2025-2026-cı illərdə ölkəmizin iqtisadi artımı ilə bağlı bütün proqnozlar nikbinliyə əsas yaradır. Məsələn, Azərbaycan hökumətinin proqnozlarına görə, 2025-ci ildə ölkədə ümumi daxili məhsulun artımı 3,5 faiz, 2026-cı ildə isə

2,8 faiz səviyyəsində gözlənilir. Xatırladaq ki, yola saldıığımız 2024-cü ildə Azərbaycanda iqtisadi artım 4 faizdən çox olub.

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının proqnozlarına əsasən, 2025-2026-cı illərdə Azərbaycanda ÜDM-in artımı 3 faiz təşkil edəcək. Dünya Bankının qiymətləndirmələrinə görə, Azərbaycan ÜDM istehsalının

2025-ci ildə 2,7 faiz, 2026-cı ildə isə 2,4 faiz artacaq. Bu il ölkəmizdə ÜDM artımını 2,5 faiz səviyyəsində proqnozlaşdırən Beynəlxalq Valyuta Fondu isə 2029-cu ildə bu göstəricinin 2,4 faiz təşkil edəcəyi qənaətinə gəlir. Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı, eləcə də Asiya İnkişaf Bankı 2025-ci ildə Azərbaycanda ÜDM artımını müvafiq olaraq 2,7 faiz və 2,6 faiz proqnozlaşdırırlar.

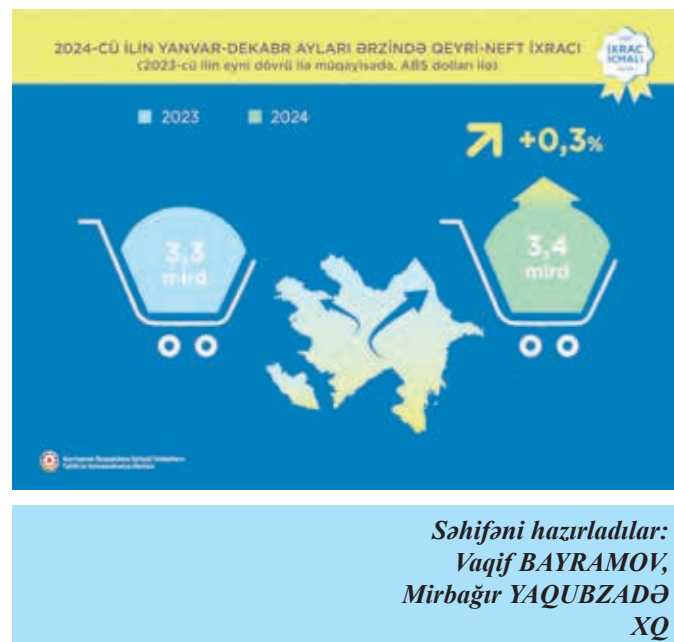
Bununla yanaşı, bir sıra nüfuzlu beynəlxalq reyting agentliklərinin də ölkəmizin iqtisadi artımı ilə bağlı proqnozları ümidvericidir. Məsələn, “S&P Global Ratings” agentliyinin proqnozuna əsasən, Azərbaycanda ümumi daxili məhsul istehsalı 2025-ci ildə 2 faiz, 2026-cı ildə 1,5 faiz, 2027-ci ildə isə 1,5 faiz təşkil edəcək. “Fitch Ratings” beynəlxalq reyting agentliyi isə ölkə iqtisadiyyatının bu il 2,7 faiz artacağını, 2026-cı ildə isə 2,3 faizə qədər yavaşlayacağını proqnozlaşdırır.

Qeyri-neft ixracı artıb

İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzinin “İxrac icmalı”nın yanvar sayında bildirilir ki, ölkəmizin qeyri-neft ixracı ötən il 2023-cü ildə müqayisədə 0,3 faiz artaraq 3,4 milyard ABŞ dolları təşkil edib. Hesabat dövründə yeyinti məhsullarının ixracı 11,3 faiz artaraq 1,03 milyard dollara bərabər olub.

Keçən il ərzində ixrac olunan məhsullardan şəkər və şəkərdən hazırlanan qənnadı məhsulları 62,4 faiz artaraq 38,5 milyon dollar, pambıq lifi 45,2 faiz artaraq 178,2 milyon dollar, bitki mənşəli yağlar və piylər 32,8 faiz artaraq 28,9 milyon dollar, qiymətli metallar 29,2 faiz artaraq 215,3 milyon dollar və kimya sənayesi məhsulları 18,3 faiz artaraq 293,7 milyon dollar təşkil edib.

Hesabat ilində aqrar məhsulların ixracı 2,8 faiz artaraq 789,4 milyon dollara, aqrar –sənaye məhsullarının ixracı isə 57,3 faiz artaraq 316,1 milyon dollara bərabər olub. Bütövlükdə aqrar və aqrar –sənaye məhsullarının birgə ixracı 14,1faiz artaraq 1,11 milyard dollar olub.

Səhifəni hazırladılar:
Vaqif BAYRAMOV,
Mirbəğir YAQUBZADƏ
XQ

Şəhər deyəndə Şəmkirin rayon mərkəzini nəzərdə tutmuram. Nədənsə, Şəmkirə rayon deməyə adamın dəli gəlmir. Geniş küçə və prospektlər, çoxmərtəbəli yaşayış binaları, bir-birindən gözəl park və xiyabanlar, təhsil, səhiyyə, mədəniyyət ocaqları, sahibkarlıq obyektləri və digər tikililər Şəmkiri çox dəyişib. Özü də belə mənzərə rayon mərkəzində deyil, kənd və qəsəbələrdə də müşahidə olunur.

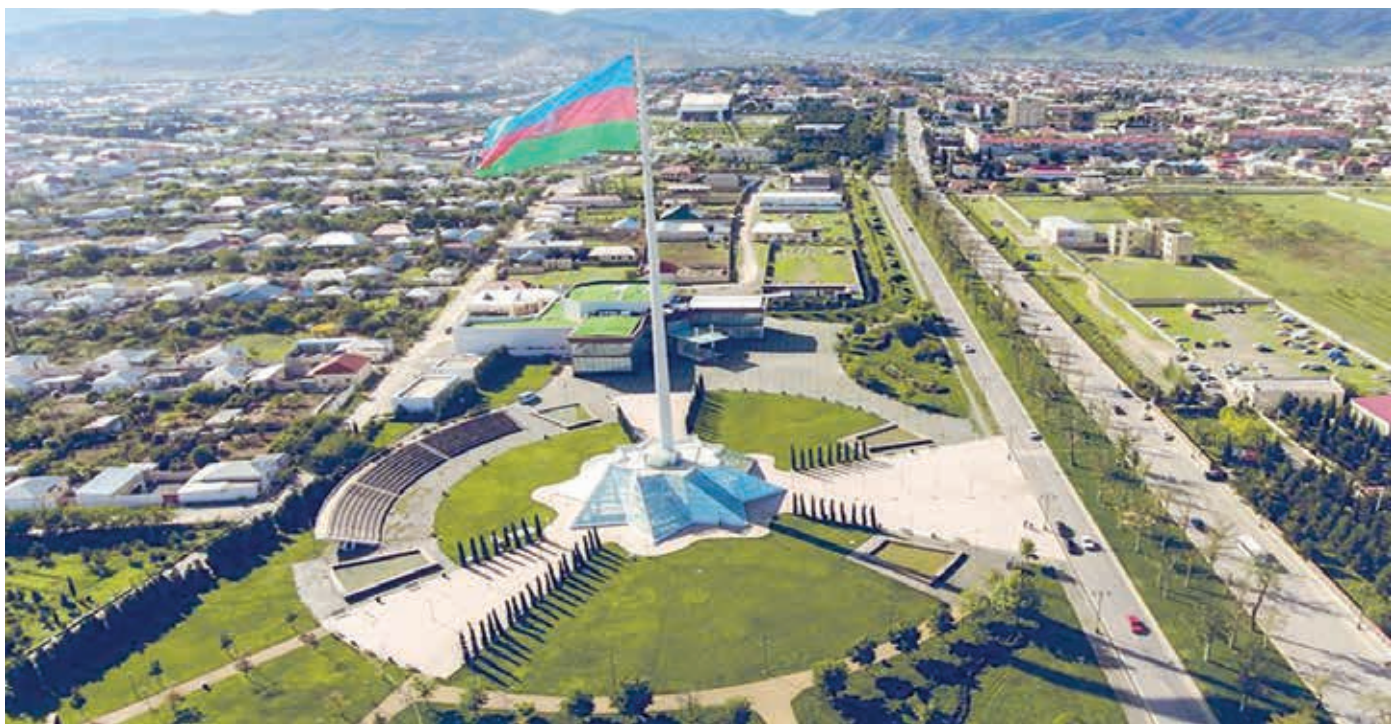
Son iki-üç ildə bu inkişaf xüsusilə diqqət çəkir. Nəzərə çarpan daha çox adamların işə, öz doğma rayonuna münasibətinin dəyişməsidir. İndi Şəmkir çox az şəhər və rayonlardandır ki, kiminsə dilindən “iş yoxdur” ifadəsi eşitmək mümkün deyil. Çünki rayonda istər icra strukturları, istərsə də hüquq-mühafizə orqanları, digər müvafiq təşkilatlar işləmək üçün münbit şəraitin yaradılmasına bilavasitə kömək göstəriblər, hər cür neqativ hallara qarşı birgə mübarizə aparıblar və bu iş indi də davam edir, bəhrəsini də hamı görür.

“İşi hesabat xətrinə görmə...”

Yarımşərləvhəyə çıxardığım sözləri rayon icra hakimiyyətinin başçısı Rəşad Tağıyev dedi və sonra da əlavə etdi ki, biz ilk növbədə adamları fikirləşməliyik, onların gələcəkdə bu işi görənlər haqqında nə deyə-cəklərini düşünməliyik. Tutaq ki, hər hansı bir yola bu gün asfalt döşəyir və o bir ildən sonra pis vəziyyətə düşəcəksə, yaxşısı budur eləmə, qoy elə əvvəlki kimi qalsın. Yəni “filan küçəyə asfalt vurduq” deyərək üzdən-irəq hesabat verməkdənsə, vicdanını mizan tərəzisinə qoyub “bu il sizin küçəni çatdırıbilmirik” deyib həqiqəti söyləmək daha şəərəfli, daha hörmətlidir. Yeri gəlmişkən, Şəmkirdə yolların asfaltlanması və yenidən qurulması ilə məşğul olan “Gəncə Körpü Tikinti-2” ASC-nin sədri Aqibət Məmmədovla bu mövzuda söhbət edərkən dedi ki, “Rəşad müəllimin işə qiymət verməyi bacarması, başlıcası isə özünün nəzarəti və bu işi heç də yol inşaatçılarından pis bilməməsi həmişə diqqətimi cəlb edib. Belə adamlarla işləmək biz inşaatçılara da asandır. Çalışırıq ki, keyfiyyətli iş görək, kiminsə yanında xəcalətli qalmayaq. Şəmkir bizim tarixi İpək Yolu üzərində yerləşən Gəncədən sonra ikinci böyük yaşayış məskənimizdir. Görək hər bir işi ölçüb biçək, rayonun tarixini, dünənini, bugününü unutmayaq”

Əslində, rayon icra hakimiyyətinin başçısı ilə bu dəfə görüşümüzə bəlkə də heç ehtiyac yox idi. Çünki təxminən yarım il qabaq, daqiq desək, “Mətbuat Günü” ilə bağlı Qərb bölgəsi jurnalistlərini rayona dəvət edib onları təbrik etməsi, çay süfrəsi arxasında səmimi söhbəti kifayət idi ki, Şəmkirdə bu gün gedən işlər haqqında oxucuya geniş məlumat verə bilək. Çünki rayonun

qədim dövrə də orta əsrlərdə Şəmkir ərazisində şəhər mədəniyyətinin formalaşdığını da sübut edir. Bu şəhər Cənubi Qafqazda ticarət yollarının üzərində yaranmış, inkişaf etmiş, Azərbaycanın ictimai-siyasi və iqtisadi həyatında mühüm rol oynamışdır.

Bir məsələni də qeyd edərkən, XIX əsrin əvvəllərində Rusiyanın Azərbaycan ərazisinə müdaxiləsindən sonra bütün rəsmi sənədlərdə Şəmkir adı əvəzinə Şəmxor adı üstünlük təşkil edir. 1930-cu ildə indiki Şəmkir rayonu inzibati rayon kimi təşkil olunmuş və bu hal 1991-ci il Şəmkir adının bərpasına qədər davam etmişdir.

Şəmkirin geniş sosial-iqtisadi potensialına baxmayaraq, müharibədən sonrakı dövrdə ondan kifayət qədər istifadə olun-

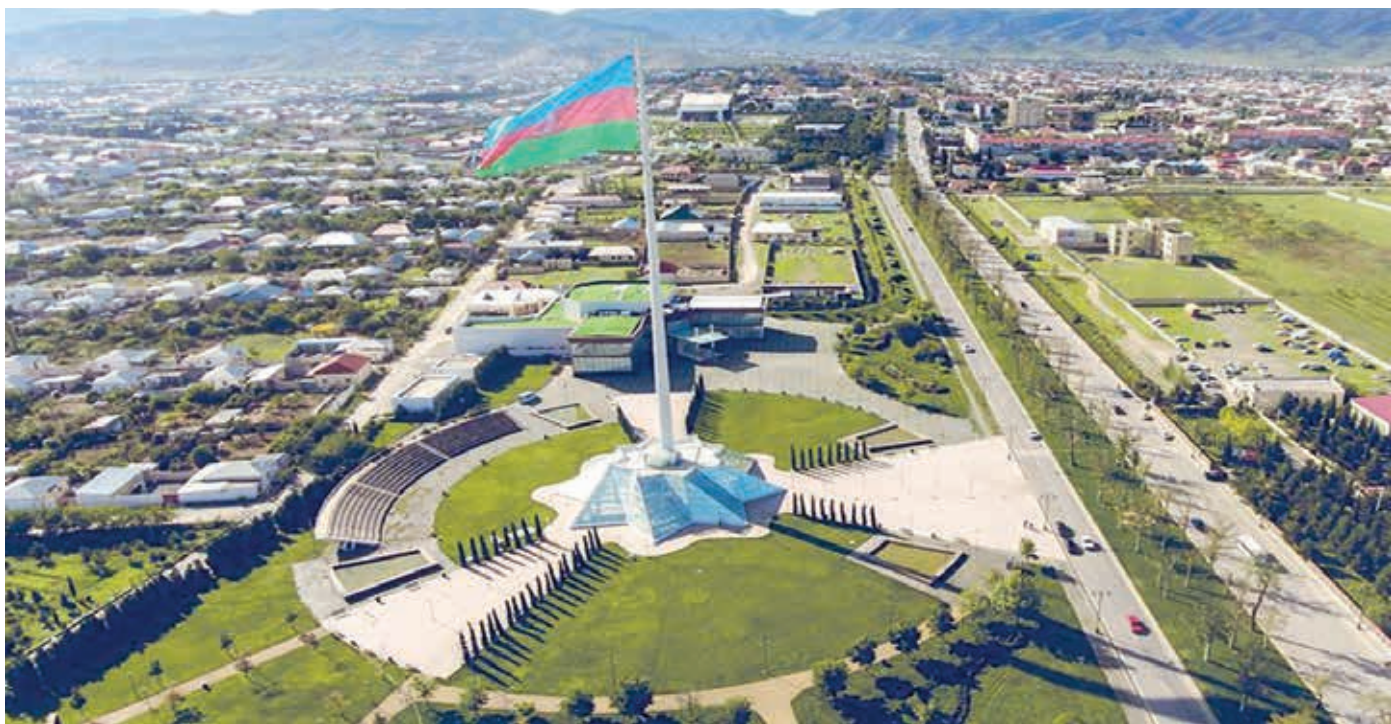
muşdur. Yazılarımda daha çox rəqəmlər sadalamağı sevmirəm. Amma necə qeyd etməyənsə ki, 2023-cü il ərzində əvvəlki ilə müqayisədə Şəmkir rayonunda bitkiçiliyin ənənəvi sahələrindən olan tərəvəz istehsalında 7,7 faiz, strateji məhsul hesab olunan buğda istehsalında 16,3 faiz, eyni zamanda şəkər çuğunduru istehsalında 40 faiz, qarğıdalı istehsalında 15 faiz, kartof istehsalında 6,2 faiz artım əldə olunub. Ən sevindirici hal odur ki, əldə olunan yüksək məhsuldarlıq daxili bazarın təmin olunması ilə yanaşı məhsulların xarici ölkələrə ixrac edilməsinə də zəmin yaradıb.

Şəmkirdə 1158045,4 min manat həcmində məhsul istehsal edilmiş və xidmətlər göstərilmişdir ki, bu da əvvəlki ilin müvafiq dövrünə nisbətə 6,6 faiz çox olmuşdur. Maraqlıdır ki, həmin göstərici üzrə Şəmkir respublikada bir çox şəhər və rayonları geridə qoymuşdur. Başqa sözlə, Bakı, Sumqayıt şəhərləri, Abşeron, Laçın rayonları və Gəncə şəhərindən sonra 6-cı yerdə qərarlaşmışdır.

İpək yolu üstündə şəhər

Yuxarıda qeyd elədik Şəmkirdə görülən hər bir işin həm keyfiyyətinə, həm xarici

Şəmkir: bu gündən sabaha boylanən şəhər

Əslində Şəmkirin bu sahədə, necə deyərlər, ilk iştirakları 2022-ci ildən görünməyə başlamışdır. Rayon icra hakimiyyətinin rəhbərliyi, digər müvafiq qurumların nümayəndələri yerləə, iş adamlarının yanına daha çox getməyə, onların dörd-səri ilə maraqlanmağa, problemlərinin həllində yaxından iştirak etməyə başlamışdılar. Hər görüş, hər söhbət, hər diqqət və qayğı bəhrəsini verirdi.

Rasim Mustafayev, rayon icra hakimiyyəti ərazi idarəetmə və yerli özünüidarəetmə orqanları ilə iş şöbəsinin müdiri:- Rəşad müəllim elə səyyar görüş yoxdur ki, adamları torpağa bağlılıqla əlaqədar daha fəal olmağa, imkanlardan maksimum yararlanmağa səsləməsin. O, dönə-dönə qeyd edir ki, Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin müvafiq tapşırıq və tövsiyələrinə uyğun olaraq rayonda əlverişli biznes mühiti yaradılıb, sahibkarlara heç bir təzyiq yoxdur, regionların sosial-iqtisadi inkişafı üzrə dövlət proqramlarının icrası xüsusi nəzarət altındadır... Şəmkirdə kəndlər vardı heç öz həyatını sahəsindən istifadə etmək istəmirdi. Amma indi əkilib-bercərməyən adam yoxdur. Digər tərəfdən yerlərdə qaldırılan problemlər, çatışmazlıqlar rayon icra hakimiyyəti tərəfindən ciddi nəzarətə alınır. Növbəti görüşlərdə onların icrası ilə bağlı sakinlərə məlumat verilir. Ayrı-ayrı sahibkarlar bir vaxtlar təkcə rayon mərkəzində iş görmək, kapital yatırmaq istəyirdilərsə, indi ən ucqar kəndə belə gedib iş görmək niyyətindədirlər. Təkcə 2023-cü il ərzində sahibkarlar tərəfindən 24 milyon 884 min manat dəyərində investisiya layihələri nəzərdə tutulmuş, onun böyük hissəsi, yəni 15 milyon 603 min manatı sərf edilmişdir. Cəlb edilmiş investisiyalar əsasən kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı və satışı, istixanaların və meyvə bağlarının yaradılması, yaşayış binalarının tikintisi, müxtəlif

görməsinə, həm də davamlılığınə xüsusi fikir verilir. Rayona son illər gələn qonaqların, turistlərin nəzərəcərpacaq dərəcədə çoxalması, digər tərəfdən Şəmkirin özünün böyüməsi, əhalisinin sayının sürətlə artması bu qədim diyarın qayğısını hər gün, hər saat çəkmək tələb olunur.

Rayon inkişaf, tərəqqi yolundadır. Bu, açıq-aydın görünür. Elə isə nədən başlanmalı idi. Təbii ki, yollardan. İlk növbədə, yaşayış məntəqələri arasında avtomobil

nəqliyyatı ilə kommunikasiyanın yaxşılaşdırılması baxımından mühüm önəm kəsb edən avtomobil yollarının təmiri işləri diqqəti cəlb edir. Bu istiqamətdə icra edilən layihə çərçivəsində 2022-ci ildə Şəmkir şəhərinin ümumi uzunluğu 4,75 kilometr təşkil edən 7 küçəsində yeni asfalt örtüyü çəkilmiş, 3 küçəsində isə yol örtüyünün cari təmiri işləri aparılmışdır. Sözügedən istiqamətdə 2023-cü ildə görülən işlərin miqyası genişləndirilmiş, şəhərin 8 küçəsində, o cümlədən rayonun ən böyük yaşayış məntəqələrindən biri olan Kür qəsəbəsində ümumi uzunluğu 5,6 kilometr təşkil edən yollarda əsaslı təmir işləri aparılaraq yeni asfalt örtüyü çəkilmiş, 5 küçədə isə cari təmir işləri aparılmışdır. Bu iş yenidən yola saldıqımız ötən ildə də əsas vəzifələrdən biri olmuşdur. Fəaliyyət planına uyğun olaraq hazırda icra olunan layihə çərçivəsində Şəmkir şəhərinin 6 küçəsində, həmçinin Çınarlı qəsəbəsinin mərkəzi küçələrinin birində ümumi uzunluğu 5,38 kilometr təşkil edən avtomobil yollarının asfaltlanması işləri başa çatmışdır. 2024-cü ildə daha 13 küçədə cari təmir işləri aparılmışdır.

Beləcə ötən illərdə həyata keçirilən abadlıq-quruculuq işləri nəticəsində Şəmkir şəhəri öz görkəminə xeyli dəyişmiş, əhalinin və şəhərin qonaqlarının diqqətini cəlb etməkə onların razılığınə səbəb olmuşdur. Eyni zamanda şəhərin ümumi ərazisi 20 hektar təşkil edən 5 parkında təmir işləri aparılmış, uşaq-oyun meydançası, idman qurğuları quraşdırılaraq sakinlərin istifadəsinə verilməmişdir.

...Şəmkir yol üstündədir, tarixi İpək Yolu üzərində. Bu da rayonun icra strukturlarından əlavə bir məsuliyyət tələb edir. Yəni yaxşısı da, pisi də bu rayonun adına yazılır. Kim istəyər ki, buradan keçən qonaq hansısa bir tikiliyə, səkiyə baxıb dodaq büzsün. Bakı-Qazax magistral avtomobil yolunun Şəmkir rayonundan keçən hissəsi isə az deyil, böyük və məsafəni əhatə edir. İndi magistral yoldan keçənlər inanmırlar ki, bu gözəllik rayonun daxili imkanları hesabına keçən ilin cəmi 7-8 ayında yaradı-

lıb. Layihə çərçivəsində 300-dən artıq fərdi yaşayış evlərində təmir işlərinin aparılması, evlərin suvanması, rənglənməsi, eyni zamanda 1915 metr uzunluğunda hasarların çəkilməsi, razılığın ki, asan məsələ deyil. Üstəlik, yeni yaşıllıqların salınması da unudulmayıb. Əgər 2022-2023-cü illərdə keçirilmiş aksiyalarda ümumilikdə 10 min ədədə yaxın ağac əkilmişdisə, 2024-cü il ölkəmizdə “Yaşıl dünya namına həmrəylik ili” elan olunması ilə bağlı Bakı-Qazax magistral yolunun Şəmkir rayonundan keçən hissəsində ümumilikdə 15 min 200 ədəd müxtəlif növ ağac və kollar əkilmişdir.

Şəhərin, kənd və qəsəbələrinin son zamanlar daha təmiz saxlanması tullantıların toplanması, daşınması və zərərsizləşdirilməsi sahəsində genişmiqyaslı işlər də diqqəti cəlb edir. Yadımdadır, bir neçə il qabaq yol kənarlarında, xüsusilə bir çox kənd və qəsəbələrdə addımbaşı qalaq-qalaq toplanan, tüstülənən zibil tullantılarına rast gəlirdi. Səbəbini soruşanda məişət tullantıları qablarının çatışmaması ilə əlaqələndirirdilər. Rayon icra hakimiyyəti bu vacib məsələnin də həllini axtarıb tapıb və illərdən bəri davam edən problem yoluna qoyulub. Kommunal Müəssisələr Kombinatında tullantı qutularının hazırlanması məqsədilə istehsal sahəsi yaradılmış, həmin sahədə müasir standartlara cavab verən tullantı qutuları istehsal edilməsinə başlanılmışdır. İstehsal sahəsinin fəaliyyəti nəticəsində büdcə vəsaitlərinə xeyli qənaət edilmişdir. Hətta qənaət edilmiş vəsaitlər hesabına 2 ədəd xüsusi nəqliyyat vasitəsi alınaraq istismara buraxılmışdır. Görülən işlər əhaliyə xidmətin keyfiyyətinin yaxşılaşdırılmasına, şəhərin təmizliyinin təmin olunmasına zəmin yaratmışdır.

“Şəhidlər qürurumuz, evləri əziz ünvanımızdır”

Yuxarıdakı cümlə rayon icra hakimiyyəti başçısı aparatında sənədlərlə və vətəndaşların müraciətləri ilə iş şöbəsinin müdiri Elgün Seyidova məxsusdur. “Şəhid ailələrindən, qazılardan daxil olan məktublara yəqin ki, dərhal reaksiya verilir” sözlərimizə aldığımız cavabdır. Sonra da çoxlu minnətdarlıq məktubları göstərdi və əlavə etdi ki, icra hakimiyyəti şəhid ailələrini, qazıları bir an belə unutmur. Mütəmadi görüşlər keçirilir, sosial təminatlarının artırılması istiqamətində tədbirlər görülür.

Məlumat üçün bildirək ki, 2022-ci ildə Şəmkir RH şəhid ailələrinə 74 min 850 manat, aztəminatlı ailələrə 87 min 268 manat, ümumilikdə isə 162 min 118 manat məbləğində maddi yardım göstərilmişdir. 2023-cü ildə isə bu rəqəm şəhid ailəsi üzvləri və

iqtisadiyyatı, aparılan abadlıq-quruculuq işləri haqqında, adamların günlü-güzəranı barədə o qədər ətraflı, müfəssəl məlumat verməmiş, faktlar, rəqəmlər gətirmişdi ki, əlavə suala ehtiyac qalmamışdı. Amma mətbuata daim açıq olan rayon rəhbəri bu dəfə də çox böyük məmnuniyyətlə dərhal razılıq verdi.

Şəmkir – Günəşə tapınanların yurdu

Yüz il qabaq, daqiq desək, 1924-cü ildə İstanbulda “Müxtəsər Azərbaycan tarixi” adlı bir kitab dərc olunub. Müəllif Şəmkirin adının mənasını “Şəmkir-Şəms-günəş və kirtapınan” kimi izah edib. Başqa sözlə, Şəmkir Günəşə tapınanların yurdu deməkdir. Bu barədə rayon rəhbəri ilə söhbət edərkən gülümsəyib dedi ki, “nədənsə bu izah daha çox xoşuna gəlir və Şəmkiri, onun adamlarını çox doğru xarakterizə edir”. Sonra da əlavə etdi ki, “Günəş burada adamlara sanki çox yaxındır və bu yerlərin adamları da həmin təmasdan, yaxınlıqdan, səxavətdən çox bacarıqla istifadə edirlər. Həddindən artıq zəhmətkeşdirlər. Torpaqda da ki, nə əkirsən, bitir və bütün bunlara görə təbii ki, Günəşə minnətdardılar...”

Müxtəlif mənbələrdə Şəmkirin adı Şəmkür, Şəmkür, Şəmxor və sair kimi çəkilir ki, bunlar öz yerində, mövzumuz o deyil. Amma bir fakt daqiqdir ki, Şəmkirin adı eramızdan əvvələ gedib çıxır. Yəni hələ 1500 il qabaq o dövrün hadisələrini araşdıran ərəb müəllifləri Əl-Bəlauri, İbn-əl-Fəhiq və digərləri Şəmkirin adını “çox qədim şəhər” kimi çəkirlərsə, özünün nəticə çıxarır. Yəni bölgənin əlverişli təbii-coğrafi şəraitinə bənzərdən insanların çox erkən məskənləşməsinə əsaslandırmış, hələ eneolit dövründə burada erkən əkinçi-maldar qəbilələr yurd salmış, tunc və dəmir, eləcə də sonrakı dövrlərdə intensiv həyat olmuşdur. Bütün bunlar bölgənin çoxsaylı müxtəlif tipli arxeoloji abidələrində də öz əksini tapmışdır.

Yeri gəlmişkən buradan tapılmış maddi-mədəniyyət abidələri və yazılı qaynaqlar

murdu. Bu sahədə əsaslı döntüş ümummilli lider Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbərliyi dövründə baş vermişdir. Şəmkir SES silsiləsinə daxil olan Şəmkir (1982) və Yenikənd (2000) SES-lərin tikilməsi və istifadəyə verilməsi Heydər Əliyevin Azərbaycan strategiyasının mühüm tərkib hissələrindəndir. 2003-cü ilin oktyabrında cənab İlham Əliyev Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilməsi ilə Ümummilli liderin siyasi kursunun uğurla davam etdirilməsinin qaranına çevrildi. Ölkə rəhbərinin yürütdüyü uğurlu daxili siyasətin

nəticəsidir ki, respublikamızın digər şəhər və rayonları kimi Şəmkir də dinamik inkişafı ilə seçilən, gündən-günə abadlaşan bir diyara çevrilməkdədir.

Şəmkir birinci yerə necə çıxdı?

Söhbət Dövlət Statistika Komitəsinin 2023-cü ilin yekunları ilə bağlı açıqladığı rəqəmlərdən gedir. Komitənin hesablamalarına əsasən respublikanın inzibati ərazi vahidləri arasında kənd təsərrüfatı məhsullarının həcminə görə Şəmkir rayonu 1-ci sırada qərarlaşıb. Belə ki, 2023-cü ildə Şəmkir rayonunda 746757,3 min manatlıq kənd təsərrüfatı məhsulu istehsal edilmişdir ki, bu da ondan əvvəlki ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 10,8 faiz çoxdur.

ticarət və xidmət sahələrini əhatə edir. İnvestisiya layihələrinin icrası makroiqtisadi göstəricilərin artırılması ilə yanaşı, məşğulluq məsələlərinin həllinə də öz töhfəsini verməkdədir.

Əslində rayon rəhbəri də, digər məsul şəxslər də, elə kənd təsərrüfatı ilə məşğul olan sürəti adamlar da, sahibkarlar da yekdilliklə bildirdilər ki, ölkə Prezidenti tərəfindən bu sahəyə diqqət yetirilməsi, kənd təsərrüfatının inkişafı məqsədilə çoxsaylı proqramların icra olunması, xüsusilə cənab Prezidentin təşəbbüsü ilə kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçıların torpaq vergisi istisna olmaqla bütün digər vergilərdən azad olunması, eyni zamanda bitkiçilik və heyvandarlıq sahəsində subsidiyaların verilməsi mexanizminin yaradılması bu uğurların ana xəttini təşkil edir.

Bu rəqəmə də fikir verin. Bir il qabaq

Həm let QASIMOV,

XQ-nin bölgə müxbiri

Şəmkir

Yenə Fransa, yenə qalmaqal

Əlcəzairli bloggerlərin deportasiyası diplomatik gərginlik yaradıb

Fransa ilə Əlcəzair arasında növbəti diplomatik qalmaqal baş verib. Buna səbəb əlcəzairli bloggerlərin saxlanılaraq ölkələrinə deportasiya edilmələri olub. Ancaq Əlcəzair hökumətinin bloggerləri Fransaya geri qaytarması iki ölkə arasında münasibətləri daha da gərginləşdirib. Amma problemin kökü daha dərin-dir.

Son vaxtlar sosial mediada fransız və ərəb dillərində Fransaya qarşı kəskin tənqidlərin və təhdidlərin əks olunduğu videolar yayılır. Yüz minlərlə baxış toplayan bu videolarxalra Fransa polisi aktiv reaksiya verib. Yanvarın 3-də TikTok-da Zazou Youssef laqəbi ilə tanınan və bir neçə yüz min abunəçisi olan əlcəzairli mühacir Youssef A. Fransanın Brest şəhərində həbs edilib. Həmin gün İmad Tintin təxəllüsü ilə internetdə yayımlanan və “fransızları təhdid” edən 31 yaşlı İmad Ould Brahim də Qrenobl bölgəsində saxlanılıb. TikTok-da da məşhur olan Sofiya Benlemman da eyni ittihamla həbs olunub. Eyni ittihamlar bloqlər – Abdesslam Bazuka və Laksas O6-ya qarşı da irəli sürülüb. Ancaq Fransa polisi hər iki şəxsi həbs edə bilməyib, çünki birincisi Əlcəzairə qaçıb, ikincisi isə axtarılır.

Ancaq daha çox Doualemn və ya Boualem DZ kimi tanınan 59 yaşlı əlcəzairli Naaman Boualemin həbsi rezonans doğurub. Fransa hakimiyyəti onun paylaşdığı videolara görə ölkədə yaşayış icazəsindən məhrum edib. Baxmayaraq ki, Fransa vətəndaşlığı olan uşaqları olduğu üçün o, ölkədə qalmaq hüququna malikdir. Məhkəmə qərarını gözləyərək Boualem əvvəlcə müvəqqəti saxlanma düşərgəsinə göndərilib, yanvarın 10-da isə təcili olaraq Əlcəzairə deportasiya edilib.

Bununla belə, Əlcəzair Fransanın deportasiya qərarına qarşı çıxış edib və Naaman Bualementu Parisə qaytarıb. İndi onun Paris yaxınlığındakı inzibati həbsxanada olduğu bildirilir. Fransa daxili işlər naziri Bruno Retayo iddia edib ki, guya “Əlcəzair Fransanı alçaltdımağa ça-

lışır”. Xarici işlər naziri Jean-Noel Barrot isə xəbərdarlıq edib ki, “Əlcəzair eskalasiyanı davam edərsə, Fransa ona cavab verməli olacaq”. Amma bu da bir faktır ki, Fransa ilə Əlcəzair arasında münasibətlər bu gün pozulmayıb. İki ölkə arasında münasibətlər Fransa prezidenti Emmanuel Makron Mərakeşin Qərbi Saxaranın mübahisəli əraziləri üzərində suverenliyini tanıdıqdan sonra pisləşib. Makron Mərakeş Kralı VI Məhəmmədə hakimiyyətinin 25-ci ildönümü münasibətilə göndərdiyi təbrik məktubunda bildirmişdi ki, Fransa Qərbi Saharada 1976-cı ildən bəri səngiməyən münaqişənin həlli ilə bağlı Mərakeş planını dəstəkləyir. Fransa prezidentinin mövqeyi Əlcəzair rəhbərliyinin kəskin tənqidinə səbəb olmuşdu. Əlcəzairin Xarici İşlər Nazirliyi həddindən artıq narazılığının əlaməti olaraq səfirinin Parisdən geri çağırıldığını və iki ölkə arasında diplomatik münasibətlərin səviyyəsinin aşağı salındığını elan etmişdi.

Əlcəzair və Mərakeşin maraqları “tanınmamış muxtariyyət” olan Qərbi Sahara ərazisində toqquşur. Xatırladaq ki, Mərakeş, Əlcəzair və Mavritaniya ilə həmsərhəd olan bu ərazi 1976-cı ildə ispanların keçmiş müstəmləkələrini tərk etdikdən sonra “İspan Saharası”nın yerində qurulmuşdu. 266 min kvadratkilometrlük ərazi Mərakeş və Mavritaniya arasında bölünmüşdü. Bununla belə, o zaman yaradılan “Polisario Qurtuluş Cəbhəsi” üsyançı hərəkatı 1976-cı ildə “Sahara Əərb Demokratik Respublikası”nı elan etmişdi. Üsyançıların təzyiqi ilə Mavritaniya 1979-cu ildə qoşunlarını geri çəkmiş və nəticədə ərazinin 80 faizi hərbi cəhətdən

daha güclü olan Mərakeş Krallığının nəzarəti altına keçmişdi. “Polisario Cəbhəsi” hazırda yalnız Mavritaniya sərhədi boyunca əraziyə və Əlcəzairlə sərhəddəki dar bir zolağa nəzarət edir. O vaxtdan həmin ərazi Əlcəzair və Mərakeş arasında münasibətlərə mənfi təsir göstərir.

Əlbəttə, hər iki ölkənin öz arqumenti var. “Polisario Cəbhəsi” və Əlcəzair dekolonizasiya prosesinin bir hissəsi kimi referendumun keçirilməsini nəzərdə tutan 1991-ci il BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnaməsinin icrasını tələb edirlər. Doğrudur, referendum dəfələrlə keçirilsə də, hər dəfə uğursuzluqla nəticələnmişdi. 2007-ci ildə Mərakeş adaya geniş muxtariyyət statusu verilməsinə razı olduğunu açıqlamışdı. Bölgənin bəzi ölkələri Əlcəzair-Sahara variantını, xüsusən də Qərb gücləri, məsələn, ABŞ, İngiltərə və İspaniya, 2022-ci ildə Mərakeşə dəstəkləyirlər. İndi bu sıraya Fransa da qoşuldu. Şərhlilər deyirlər ki, prezident Makronun məktubu Əlcəzair və Fransa arasında münasibətləri istiləşdirmək üçün illərlə aparılan sayqlərə son qoyur.

Ümumiyyətlə, Əlcəzair və Fransa arasında heç vaxt dostluq münasibətləri olmayıb. İki ölkənin münasibətlərinə Fransanın işğalçıqlı keçmiş hələ də güclü təsir göstərir. Əlcəzairin milli ideologiyası əsasən keçmiş metropoliya ilə qarşıdurmaya və Fransadan müstəqillik əldə etməyə əsaslanır. Xatırladaq ki, Fransa 1830-cu ildə Əlcəzairi işğal etmişdi. 1962-ci ildə Əlcəzair müstəqilliyini qazanana qədər Fransa Əlcəzairi fransızlaşdırmaq üçün bir asimilasiya prosesi keçirmişdi. 1954-cü ildən 1962-ci ilə qədər Fransa müstəmləkəçiliyinə qarşı mübarizədə 1 milyon əlcəzairli həyatını itirmişdi. Fransızlar 1945-ci ilin martında 45 min əlcəzairlini, 1952-ci ildə Konstantin şəhərində 230 nəfəri qətlə yetirmişdilər. 1961-ci ildə Parisdə 300 əlcəzairli öldürülmüşdü. Uşaqlara, qadınlara, qocalara, ümumiyyətlə, hamiya qarşı soyqırımı həyata keçirilmişdi. Fransa qadağan olunmuş silahlardan istifadə edərək Əlcəzair xalqını məhv etməyə çalışmışdı.

İndi bütün bunlarınla fonunda Fransa – Əlcəzair arasında növbəti diplomatik böhran yaşanır. Bunun əsas səbəblərinin da Emmanuel Makronun “uzaqgörən siyasətinin” olduğu bildirilir. Onsuz da Afrikada müvəqelərin ard-arda itirən Parisin təbii resurslarla zəngin Əlcəzair ilə də əlaqələrinin minimuma enməsi kimsəni təəccübləndirmir.

SE LAY
XQ

(əvvəli qəzetin 10, 12 yanvar saylarında)

Almaniyada yaradılmış erməni legionunun xaç simvollarından biri Garegin Njde olub. Onun vaxtilə dediyl “Almaniya üçün ölən Ermənistan üçün də ölür” fikri hələ yaddan çıxmayıb...

Bu ideologiyanın yayılmasının Ermənistan üçün nə dərəcədə faydalı olması, yaxud gətirəcəyi fəsadlar tez-tez müzakirə olunur. Mütəsir hay nasizminin özündən əvvəlki irqçi düşüncədən fərqi onun mütəsir çağa uyğunlaşdırılmasıdır. Ənənəvi erməni irqçiliyinin erməni faşizmindən heç bir fərqi yoxdur. Sadəcə,

Hay nasizmi faşizmdən 30 il əvvəl yaranıb

Yaxud mütəsir erməni irqçiliyinin tarixi kökləri və özəllikləri

bir qədər “mütəsirləşdirilib”. Özləri də etiraf edirlər ki, erməni şüurundakı “türk” sözü erməni düşüncə sisteminin “uğurdur”. Onlar bu söz ətrafında birləşirlər, bu sözlə bir araya gəlib mübarizə üsullarını seçir və fəaliyyətə keçirlər. “Erməni soyqırımı” adlı qondarma iddialar olmasaydı, erməni özünü dünyaya necə tanıdardı? Əslində, bu yalanı ona görə uydurublar ki, erməni toplumunu bir yerə yığa bilsinlər.

“Türk” sözü işlənilərkən onun haylarda doğduğu assosiasiya nifrət aşılrayr. Haylar kiminsə hərəkatını pisləmək üçün “məgər sən türksən?” deyirlər. Türk burada aşağılanır... Bu ifadə erməni toplumunu içərisində tez-tez istifadə edilir. Ermənilər, bir qayda olaraq, Ermənistanda, Azərbaycan və Türkiyədə yaşayan soydaqlarımızın “türk” adlandırmışlar və hətta bu kəlməni bəzən təhqir anlamında işlətmışlər.

Çoxlarımıza rast gəlinən bir ifadə var: “Yaxşı oğlansan, heyif ki, türksən?” Bu, erməninin bizə münasibətidir. Bu gün Ermənistan Respublikası deyilən ölkədə buranın qədim və yerli sakinlərinin – Türklərin yaşamasını bu millətin ideologiyasının mənfi nəticəsi kimi qəbul etmək lazımdır. Bu da bizə münasibətin başqa bir təzahürüdür. Bu, azmız kimi, Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ bölgəsi və onun ətrafındakı rayonların işğal edilməsinə haqq qazandırmaq üçün xaricə və daxilə hesablanan Türkiyə – Azərbaycan birliynə düşmənçilik təbliğ olunmaqdadır. Və çox təəssüf ki, bu, bir qrupun, bir partiyanın deyil, rəsmi dövlətin ideologiyasıdır.

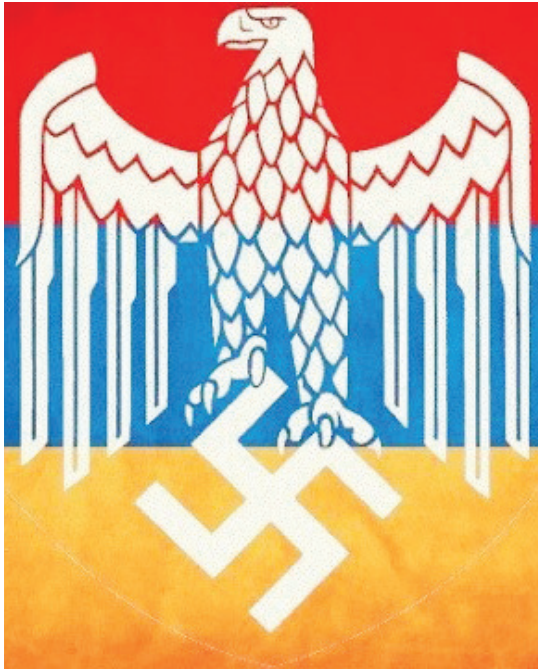
Mütəsir erməni irqçi düşüncəsi ənənəvi erməni nasist təlimlərin, müəyyən dövrdə formalaşmış ideoloji sistemin məhsuludur. İstənilən erməni belə hesab edir ki, o, soy və irqi mənsubluğuna görə başqasından fərqlidir. Bir çox erməni elm adamları da daxil olmaqla, erməni toplumunu içərisində Artsruni, Garegin Njde, Raffi, Andranik, Silva Kaputikyan, Zori Balayanın və başqa erməni irqçi düşüncə sahiblərinin ortaya atdıqları “erməni ari irqi”, “erməni ariyli” ideyası tənqid olunmaq, onun sərsəm olduğu, başqa xalqlarla yanaşı, öz xalqına belə zərər verəcəyi qeyd olunmaq əvəzinə, böyük çoxluq tərəfindən dəstəklənməsi, əslində, erməni cəmiyyənin normal, başəri dəyərlərdən uzaq olmasının göstəricisidir. Yəni elmi dayaqlardan məhrum bütün irqçi ideyalar eyni səbəbdən meydana çıxmışdır. Erməni türköloq Tatul Hakopyan “Araratdan baxış. ermənilər və türklər” adlı kitabında “türk” toplumuna münasibəti belə ifadə edir: “...Osmanlılar üçün "türk" sözü milliyətdən daha çox sosial mənalı idi və doğulduyu yerə bağlılıqdan başqa bir şey deyildi. Əsrlər boyu "türk" sözü etiket kimi istifadə olunurdu". Yalnız biz deyil, başqaları da türkü aşağı təbəqələrin nümayəndələri adlandırdı, onu kəndçi sayırdılar”.

“Türklərə və azərbaycanlılara nifrətlə dolu olan erməni irqçiliyinin ifadə formaları fərqli olsa da, nifrət və aqressiya eynidir: “Harda türk görsən, öldür! O sənin bioloji varlığın üçün təhlükədir”. Bunu erməni milliyyətçiliyinin əsasını qoymuş Artsruni XIX əsrin sonlarında yazıb.

O gündən bu yana türklərə münasibətdə müsbətə doğru dəyişən bir şey varmı? Dəyişən odur ki, ermə-

ni irqçi düşüncə “yerkramas.org” adlı Rusiya saytının başına Njdenin “Türklərə qarşı mübarizə bir gün belə dayanmamalıdır” – fikrini çıxarıb və sayt açılan kimi oxucular bu şüarla rastlaşırlar. Belə işlərə rəvac verilməsi nəticəsində erməni milliyyətçiliyi ultramilliyətçiliyə, faşizmə qədər uzanıb, insanlıq üçün təhlükəli şəbəkələşmə halını alıb.

Alman nasistləri kimi ermənilər də bütün insanlıq tarixini fərqli irqlərdən gələn insanlar arasında bioloji baxımdan təyin olunan bir mübarizənin tarixi kimi qiymətləndirmişlər. Nasistlər xəstələri genetik

baxımdan üstün irqlərinin ortaya çıxan ləkələri kimi görür və onların coxalmasının “Ari irqlərinə” qarşı bioloji təhdid olduğuna inanırdılar. Həm də bundan qorxur və onları öldürürdülər. Ermənilər də elədir. Onların irqçi ideyasını qəbul etməyən adamları ya fiziki cəhətdən aradan götürür, ya da cəmiyyətdən təcrid edirlər. “Sən ermənisenə, bizim dediyimiz kimi olmalısən, bizim dediyimizi etməlisen” prinsipi ilə yanaşırlar.

2016-cı ildə Qaregin Njdeyə heykəl qoyulması mütəsir hay irqçi düşüncənin “təntənəsi” idi. Ermənicedə dərs kitablarının hamısında Njde və onun faşizmi təbliğ edən fikirləri verilir. Njde deyirdi ki, “Faşizmin varlığı, hitlerizm haqqında bir bilgi yox ikən bu ideologiyamı 1919-da Sünük dağlarında bizim David Bek qisasçıları yaşadırdılar”. Həmin dövrdə və sonrakı illərdə Njde daşnakların nəşr etdiyi “Hayastan” (Plovdiv), “Araks” (Sofiya), “Azatamart” (Paris) kimi müxtəlif jurnal və qəzetlərdə fəal rol almışdı. Bütün yazıların yeganə hədəfi türklər və Türkiyə, Azərbaycan, tək məqsədi isə xarici ölkələrə dağılmış ermənilərdə türklərə qarşı genetik nifrət formalaşdırmaq idi. Bütün bunlar 1919-cu ilə aid ermənicedə sənədlərdə yerv alır. Azərbaycan və Türkiyəyə, millətimizə genetik nifrət 9-cu siniflər üçün “Erməni tarixi” kitabında Njde tərəfindən belə təqdim olunur: “Kimlər üçünsə “hərbi canı”, bizim üçün isə Ermənistanın xilaskarıdır Garegin Njde...” Kitabın başqa bir yerində Njdenin bu fikirləri çatdırılır: “Kim Türkiyə ilə bərabərsə, o mənim millətimin və bizim tarixi ərazilərimizə sahib olma haqqımızın düşmənidir... Elə bir düşmən ki, onu heç Allah belə mənimlə barışdırma bilməz. Budur mənim siyasi davranış tərzim...”

Ermənistanda nəşr olunan bütün dərs kitablarında belə irqçi düşüncə hakimdir. Bu isə ayrı yazının mövzudur.

Qf a ÇAXMAQLI,
XQ-nin Türkiyə müxbiri

Ötən ilin sosial uğurları

“Qarabağ KOB-ları layihəsi”

Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyinin (KOBİA), Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin tabeliyində Dövlət Məşğulluq Agentliyinin, İnkişaf Korporasiyası və Milli Təhsil Texnologiya Mərkəzinin birgə təşəddəşliyi, “Paşa Holding” MMC-nin maliyyə dəstəyi ilə reallaşdırılan “Qarabağ KOB-ları layihəsi”nin 2024-cü ildə sosial müdafiə sahəsində gördükləri işlər müzakirə edilib.

Yığıncaqda müvafiq dövlət və biznes qurumlarının təmsilçiləri, eləcə də layihəyə cəlb olunmuş mühəribə iştirakçıları, qazilər, şəhid ailələrinin üzvləri iştirak ediblər. Əvvəlcə layihəyə dair video çıxar nümayiş olunub.

Sonra əmək və əhalinin sosial müdafiəsi naziri Sahil Babayev Vətən müharibəsindən sonrakı dövrdə şəhid ailələri və müharibə iştirakçıları ilə bağlı icra olunan geniş sosial dəstək paketindən bəhs edərək bildirib ki, Prezident İlham Əliyevin göstərişi ilə həyata keçirilən dəstək paketinin bir istiqaməti olaraq nazirlik 25 min 300-dən çox şəxsin məşğulluğuna dəstək göstərib. Onların 12

min 200 nəfəri özünüməşğulluq proqramına, 1054-ü peşə hazırlığına cəlb edilib, digərləri münasib işlərlə təmin olunublar. Özünüməşğulluq proqramı çərçivəsində sosial tərəfdaşlarla birgə həyata keçirilən layihələr üzrə isə 524 şəhid ailəsi üzvü və mühəribə veteranı üçün kiçik təşərrüfatlar qurulub.

Müzakirədə “Qarabağ KOB-ları” layihəsinin şəhid ailələri, mühəribə veteranları və onların ailə üzvlərinin məşğulluğuna dəstək verilməsində önəmi qeyd edilib. KOBİA tərəfindən təşkil olunan təlimlərlə layihə iştirakçılarının biznes biliklərinin və dəstəyin tərkib hissəsi olduğunu, qazilərin və onların ailə üzvlərinin, şəhid ailələrinin sosial rifahının yaxşılaşdırılması, məşğulluğunun təmin olunmasına dəstək məqsədilə 2023-cü ildən icra olunduğunu qeyd edib. Bildirilib ki, layihə çərçivəsində 2024-cü ildə Bakı, Gəncə, Bərdə, Goranboylu yanaşı, Füzulidə, Laçın rayonunun Zabux və Zəngilan rayonunun Ağalı kəndlərində 70 KOB subyekti yaradılıb. Ümumilikdə isə indiyədək layihə çərçivəsində 120 KOB subyekti yaradılıb. Onlar üçün biznes biliklərinin və bacarıqlarının artırılması üçün KOBİA tərəfindən zəruri təlimlər keçirilib, seçdikləri fəaliyyət proqramları üzrə peşə kursları təşkil olunub. Təlimləri və peşə kursunu uğurla bitirənlər özünüməşğulluq proqramı çərçivəsində zəruri avadanlıqlarla təmin edilib. Layihədən faydalanmış sahibkarların məhsul və xidmətlərini təqdim edə biləcəkləri platforma da yaradılıb. “Qarabağ KOB-ları layihəsi”nin 2025-ci ildə də davam etdirilməsi nəzərdə tutulur.

Layihəyə cəlb edilmiş Vətən müharibəsi iştirakçısının ailə üzvü MMC-nin Aparat rəhbəri Dayanət Sədullayev layihə barədə təəssüratlarını bölüşüblər.

larının artırılması üçün KOBİA tərəfindən zəruri təlimlər keçirilib, seçdikləri fəaliyyət proqramları üzrə peşə kursları təşkil olunub. Təlimləri və peşə kursunu uğurla bitirənlər özünüməşğulluq proqramı çərçivəsində zəruri avadanlıqlarla təmin edilib. Layihədən faydalanmış sahibkarların məhsul və xidmətlərini təqdim edə biləcəkləri platforma da yaradılıb. “Qarabağ KOB-ları layihəsi”nin 2025-ci ildə də davam etdirilməsi nəzərdə tutulur.

Layihəyə cəlb edilmiş Vətən müharibəsi iştirakçısının ailə üzvü MMC-nin Aparat rəhbəri Dayanət Sədullayev layihə barədə təəssüratlarını bölüşüblər.

Yeni sosial xidmət mərkəzləri

Sosial Xidmətlər Agentliyinin bu il yeni 5 sosial xidmət mərkəzi fəaliyyətə başlayacaq. Onlardan 2-si Bakıda, digərləri Ha-

cıqabul, Göyçay və Ağdam rayonlarında açılacaq.

Sosial xidmət mərkəzlərində sosial işçi, psixoloq, sosial pedaqoq, loqoped və aktiv terapevtlər tərəfindən əlilliyi olan uşaqlara və sosial xidmətə ehtiyacı olan digər şəxslərə, ailələrə sosial-reabilitasiya xidmətləri göstəriləcək. Bununla da agentliyin sosial xidmət mərkəzlərinin sayı 10-a çatdırılacaq.

Hazırda Abşeron, Sabuncu, Nərimanov, Yasamal sosial xidmət mərkəzləri və Sumqayıt sosial xidmət kabineti fəaliyyət göstərir. Həmin mərkəzlərdə əlilliyi olan uşaqlara və digər həssas kateqoriyadan olan şəxslərə sosial-psixoloji yardım xidməti göstərilir, onların cəmiyyətə uğurlu inteqrasiyası üçün sosial tədbirlər həyata keçirilir.

48,2 min şəxs əlillik təyin edilib

Ötən il Dövlət Tibbi-Sosial Ekspertiza və Reabilitasiya Agentliyi Şəffaflıq şəraitində 48 min 200 şəxs əlillik təyin edib. Onlardan 23 min 900-nə ilkin, 24 min 300-nə isə təkrar əlillik təyinatı aparılıb. Əlillik

təyinatından sonra e-sistem üzərindən həmin şəxslərə əlilliyə görə proaktiv qaydada sosial ödənişlər – pensiya, müavinət, təqaüd təyin olunub.

DSMF-nin gəlirləri artıb

Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun (DSMF) gəlirləri 2024-cü ildə proqnozla müqayisədə 1 faiz və ya 71 milyon manat çox olmaqla 7 milyard 20 milyon manat təşkil edib.

Fondun gəlirləri tərkibində məcburi dövlət sosial sığorta daxilolmaları həmin dövrdə proqnoza nisbətən 5 faiz və ya 273 milyon manat artaraq 5 milyard 752 milyon manat olub. 2024-cü ildə DSMF-nin xərcləri 6 milyard 889 milyon manat təşkil edib ki, bu da əvvəlki ilə nisbətən 13 faiz və ya 808 milyon manat çoxdur.

Zərifə HÜSEYNOVA
XQ

Təqvim yada salır

“Su pərisinin nəğməsi”

Ramiz Əskərin 100-cü kitabının xatirə günündə təqdimatı

Bir il əvvəl doğmalar-dostlar onun 70 illik yubileyini, ədəbiyyatşünaslıq və publisistika sahəsində səmərəli fəaliyyətinə görə II dərəcəli “Vətənə xidmətə görə” ordeni ilə təltif edilməsinin sevincini səmimi bir məclisdə qeyd etmişdilər. Bir il sonra isə həmin adamlar tanınmış türkoloq, filologiya professoru, Əməkdar jurnalist Ramiz Əskərin növbəti ad günündə onun 100-cü kitabının təqdimatına həm də xatirə mərasimi kimi toplaşdılar.

Ötənlik məclisdə həmkarımızın yarım əsrlik fəal elmi-publisistik yaradıcılığı dövründə 94 yüksək dəyərli kitab ərsəyə gətirdiyi dönə-dönə vurğulanmışdı. Onun bu davamlı və gərgin fəaliyyəti milli elmi-mədəni irsimizi, türkologiyamızı zənginləşdirməyə fədakar xidmət kimi qiymətləndirilmişdi. Həmin gün sonda çıxış edib xoş sözlərə, verilən dəyərə görə razılığını bildirən yubiliyar söz vermişdi ki, növbəti ad günündə kitablar serialını 100-ə çatdıracaq.

4 ay sonra məhsuldar və yazıb-yaratmaq həvəsi tükənməyən alim-publisistin ömrü bu vədə vafə etmədi. Lakin Ramiz Əskərin zəngin yaradıcılıq yolu onun yubiley öhdəliyinə sadıq çıxdı. Özünü milli məfkurənin və qələmin sirəvi əsgəri sayan bu ziyalıq generalının irsi onun builki ad gününə söz veridiyi 100-cü kitabla yetişdi.

Builkı xatirə mərasimində dostumuzun sağlamlığında “səndiq ədəbiyyatı” adlandırıb çapını lap axıra saxladığı şeirlərindən ibarət 100-cü kitabla görtüş ramizsevərlərin qəlbinə təsəlli və toxtaqlıq gətirdi, hüzünlü duyğu-düşüncələrdən Ramiz sevgisi pərvəzləndi.

Mərasimdə Ramiz Əskərlə yarım əsrə yaxın müddətdə birgə məfkurə yolçuluğu etmiş, onun misilsiz uğurlarına hamıdan artıq sevinmiş folklorşünas-türkoloq Əli Şamil məslək dostunun qeyub getdiyi qiymətli irsin bütün bir kitabxana təşkil etdiyindən öyüncə söz açdı. O, mərhum alimin irsinin qoruyucusu, qardaşının poetik yaradıcılığını kitab halında oxuculara təqdim edən bacısı Nailə Əskərə dostlar əmindən təşəkkürünü bildirdi.

Kitabın tərtibçisi dosent Nailə Əskər, nəşirində Ramiz Əskərlə və ön söz müəllifi professor Avtandil Ağbaba toplanın ərsəyə gəlməsi, burada yer almış poetik nümunələrin Ramiz Əskərin çoxyönlü fəaliyyətinin daha bir mükəmməl sahəsinə işıq saldığını söylədilər.

Ramiz Əskərin tələbə yoldaşları və dostlarından şair-filoloq Adil Cəmil, jurnalistlər Əzizə Şamil, Adil İrşadoglu, Şərif Kərimli, Tahir Rüstəmli, yazıçı Səfər Alışarlı, şair Tahir Talıblı, dövlət qulluqçusu İsrəfil Qurbanov, şərqşünas-diplomat Abbasəli Həsənov, diaspor fəali Qənimət Səfərov və digər çıxış edənlər Ramiz Əskərin parlaq və unudulmaz xatirəsini sevg-sayğı ilə yada saldılar, onun məfkurə xəzinəsi olan irsinin ölməzliyini söylədilər. Bildirildi ki, təqdim edilən kitab Ramiz Əskərin həm də istedadlı şair, incə ruhlı söz ustası olduğunu gündəmə gətirdiyinə görə ramizsevərlərə qiymətli töhfədir.

Sonda qardaşının xatirəsinə göstərilən ehtirama görə razılığını bildiren Nailə Əskər qeyd etdi ki, onun dram əsərlərindən və arxivində qalan material-

lardan ibarət nəşrlər də tezliklə işıq üzü görəcək.

Sonda xatırladaq ki, zəngin və mənalı ömür yaşamış Ramiz Əskər 1954-cü ildə Qərbi Azərbaycanın Ağbaba mahalının Qaraqanta kəndində müəllim ailəsində anadan olmuşdu. Bakı və Moskva Dövlət universitetlərinin jurnalistika fakültəsində ali təhsil almışdı. Yaradıcılığının ilk

onilliklərində o, Azərbaycan Radiosunun şöbə redaktoru, “Azərbaycan bu gün” jurnalının, “Odlar yurdu” və “XXI əsr” qəzetlərinin baş redaktoru, Türkiyənin “Hürriyyət” qəzetinin və “Yeni Forum” jurnalının Azərbaycan müxbiri, Xarici Turizm Şurasının idarə rəisi olmuşdu.

Sonrakı illərdə Ramiz müəllim Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin baş katibi, 2003-cü ildən Bakı Dövlət Universitetinin müəllimi, bədii tərcümə elmi-oxuculara təqdim edən bacısı Nailə Əskərə dostlar əmindən təşəkkürünü bildirdi.

Kitabın tərtibçisi dosent Nailə Əskər, nəşirində Ramiz Əskərlə və ön söz müəllifi professor Avtandil Ağbaba toplanın ərsəyə gəlməsi, burada yer almış poetik nümunələrin Ramiz Əskərin çoxyönlü fəaliyyətinin daha bir mükəmməl sahəsinə işıq saldığını söylədilər.

Ramiz Əskərin tələbə yoldaşları və dostlarından şair-filoloq Adil Cəmil, jurnalistlər Əzizə Şamil, Adil İrşadoglu, Şərif Kərimli, Tahir Rüstəmli, yazıçı Səfər Alışarlı, şair Tahir Talıblı, dövlət qulluqçusu İsrəfil Qurbanov, şərqşünas-diplomat Abbasəli Həsənov, diaspor fəali Qənimət Səfərov və digər çıxış edənlər Ramiz Əskərin parlaq və unudulmaz xatirəsini sevg-sayğı ilə yada saldılar, onun məfkurə xəzinəsi olan irsinin ölməzliyini söylədilər. Bildirildi ki, təqdim edilən kitab Ramiz Əskərin həm də istedadlı şair, incə ruhlı söz ustası olduğunu gündəmə gətirdiyinə görə ramizsevərlərə qiymətli töhfədir.

Sonda qardaşının xatirəsinə göstərilən ehtirama görə razılığını bildiren Nailə Əskər qeyd etdi ki, onun dram əsərlərindən və arxivində qalan material-

Tahir AYDINOĞLU
XQ

Məhərrəm Bədirzadə – 80

Xatirəyə dönən insan

Görkəmli televiziya rejissoru, Əməkdar incəsənət xadimi, Azərbaycan Teatr Xadimləri İttifaqının üzvü, “Humay” və “Qızıl Dərviş” mükafatı laureatı Məhərrəm Bədirzadənin adı uzun illər bədii televiziya verilişlərinin sonluq titrlərində yazılıb. İnamlı demək olar ki, ölkə əhalisinin bütün yaşlı və orta nəsil nümayəndələri onu, ən azı, ekran vasitəsi ilə tanıyıb. Otağa qoyduğu proqramlar, teletamaşalarla yadda qalıb.

Mən Məhərrəm müəllimlə televiziya da işə düzəldəndən sonra yaxından tanış olmuşam. Daimi işgüzarlıq onun vərdişi idi. Tele-radiounun çayxanasına gələndə də bir stakan çay içib: “Mən qaçdım”, – deyirdi. – “Studiya qurulmalıdır”. İşinə olduqca ciddi yanaşan, şirkətin pillələrini sürətlə qalxıb-ənən, gənclərə çox tələbkər və qayğıkeş münasibət sərgiləyən əsl ustad idi.

Məhərrəm Əlisəfər oğlu Bədirzadə 13

təcürbasını tələbələrə həvəslə öyrədib.

Məhərrəm Bədirzadə 8 aprel 2021-ci ildə – 76 yaşında uzun sürən xəstəlikdən sonra vəfat edib. Ömrü filmtəkanın lentlərində, fondun “yaddaş”ında davam edir.

Xalq artisti, professor İlham Namiq Kamalın unudulmaz dostu haqqında dedikləri:

– Gənclik illərindən son gününə qədər həmişə ayaqda görməyə adət etdiyim

yanvar 1945-ci ildə Bakıda dünyaya göz açıb. Uşaqlıq çağları Novxanı bağlarında, Xəzərin qumsal sahillərində keçib. İncəsənət İnstitutunun rejissorluq fakültəsini bitirib. 1971-ci ildən televiziya da çalışmağa başlayıb və Azərbaycanda teletamaşaların ilk nümunələrini yaradan sənətkarlardan olub. O zamanlar televiziya da dövrün bir neçə baxımlı verilişi məhz Məhərrəmin adı ilə bağlıdır: “Səhər görüşləri”, “Dalğa”, “Gəlin, birlikdə gülək”, “Gəzdim Azərbaycanı”, “Günaydın”, “Ocaq başı”... “Sarı gəlin” televiziya filminə görə o, “Qızıl qılınç” mükafatı ilə təltif edilib. “Qaçaq Süleyman”, “Qaynana” əməliyyatı”, “Bağdadə putyovka var”, “Mən sənin dayınam”, “Gəlinlər”, “Sonuncu şahid”, “Tələtüm”, “Dələduzlar” kimi 20-dən artıq film və teletamaşanın müəllifi olub. 2006-cı ildə Əməkdar incəsənət xadimi fəxri adına layiq görüldü. Televiziya da çalışmaq da bərabər, Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetində dosent kimi dərs deyib, bilik və

Məhərrəm qardaşıma nə “vida”, nə də “ölüm” sözünü yaraşdıra bilmirəm. Tanışlığımızın tarixi yarım əsrdən yuxarı olsa da, mənə elə gəlir ki mən ömrüm boyu bu pozitiv insanı tanımışam. Onunla sayısız-hesabsız layihələrimiz olub. O, uşaqlıq illərindən son günlərinə qədər, az qala, hər bir ideya-yasını mənimlə müzakirə edirdi. Elə ölmündən bir gün qabaq da zəng vurmuşdu. Bəzən də özü dediyi kimi “elə-bələ”, hal-əhval tutmaq üçün zəng edirdi. Onun zəngləri insana pozitiv əhval bəxş edirdi. Məhərrəm daim axtarışda olan, nəse etmək istəyən və həmişə nəse edən, bir də teatr tarixini yaddaşında saxlayan nadir bir insan idi.

İstənilən tamaşa haqqında ondan dəqiq məlumat almaq olardı. Dostların əhatəsində olmaqdan xüsusi zövq alardı.

Məhərrəm peşakar səviyyəli televiziya rejissoru olmaqla yanaşı, həm də maraqlı bir aktyor idi. Onun M.F.Axundovun “Mürafə vəkili”ndə yaratdığı Ağakarım obrazı dediyimin bariz nümunəsidir.

Onun nişan mərasimindən başlayaraq, övladlarının və nəvələrinin bütün xeyir işlərində iştirak etmişəm. O, mənim və qardaşımın haqqında “Sənətkar ömrü” verilişlərinin müəllifi olub. Bizim yaradıcılığımıza yüksək qiymət verib. Məhərrəm istedadlı və peşakar səviyyəli insan olaraq istedadla və peşakarlığa həmişə yüksək qiymət verib. Görkəmli sənətkarımız Nəsimə xanım Zeynalovanın son günlərini belə tarix üçün çəkməyə çalışırdı... Bir gün öz ömrü də sona yetdi. Məhərrəm Bədirzadəyə ulu tanrı 76 illik ömür payı qismət etdi. Təskinlik bundadır ki, o, adını Azərbaycan televiziya tarixinə yazsa bilib...

Telerejissor Nadir Diridağlı:

– Səmimi, dürüst, çalışqan insan, sənətinin əsl fədaisi idi Məhərrəm müəllim. Ondan çox şeyi görüb-götmürmüşük, ən başlıcası isə iş üçün, sənət üçün can yandırmağı. Məhərrəm Bədirzadənin yoxluğu bizim telerejissuramız üçün böyük itkidir. Onu daim xoş xatirələrlə yad edirik.

Quruluşçu rəssam Rafael Əsədov:

– Biz gözəl telerejissor olan Məhərrəm müəllimlə çoxsaylı Yeni il, Novruz bayramı verilişlərində, “Yumoristik novellalar”ın ekran təcrübəsində, “Mürafə vəkili”ndə birgə çalışmışıq. Vəfatından 4 il keçir, amma indi də hər studiyaya girəndə elə bilirəm ki, qarşıma çıxacaq, yaradıcılıqla bağlı nəse bir maraqlı fikir söyləyəcək, təşəbbüs irəli sürəcək. Məhərrəm bütün varlığı ilə sənətə, krana, rejissuraya bağlı insan idi. Allah ona rəhmət eləsin...

Əli NƏCƏFXANLI
XQ

Qarayazı şair oğlunu unutmur

Gürcüstanın Qardabani (Qarayazı) rayonundakı Təhsil və İnteqrasiya Mərkəzində bu elin yetişməsi olan məşhur Azərbaycan şairi İsa İsmayilzadəyə həsr olunmuş “Gözləyin, dünyaya qayıtmağım var” adlı açıq dərs keçirilib.

Mərkəzin Azərbaycan dili və ədəbiyyatı müəllimi Sevdə Şahverdiyevanın keçdiyi dərslə şairin həyatı və yaradıcılığı haqqında məktəblilərə geniş məlumat verilib. Bildirilib ki, şair, tərcüməçi və publisist İsa İsmayilzadə 15 mart 1941-ci ildə Qarayazıda anadan olub. Rayonda orta məktəbi bitirdikdən sonra Azərbaycan Dövlət Universitetinin (indiki BDU) filologiya fakültəsində ali təhsil alıb. Bir müddət doğma rayonda müəllim işləyib. Sonra Azərbaycan Dövlət Televiziya və Radio Verilişləri Komitəsində redaktor, Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası Baş redaksiyasında elmi redaktor, “Ədəbiyyat və incəsənət” qəzetində ədəbi işçi, şöbə müdiri, baş redaktorun müavini, “Ulduz” jurnalı redaksiyasında şöbə müdiri vəzifələrində çalışıb. 1981-ci ildən ömrünün sonunadək “Azərbaycan” jurnalı redaksiyasında baş redaktorun müavini olub. Eyni zamanda, teləradiounun musiqili verilişlər baş redaksiyasında musiqi mətnləri şöbəsinin müdiri

kimi fəaliyyət göstərüb.

İsa İsmayilzadənin əbədi fəaliyyəti haqqında danışan Sevdə Şahverdiyevə bildirib ki, şairin ilk poetik nümunələri hələ tələbəlik illərində “Aprel çiçəkləri” almanaxında və “Azərbaycan gəncləri” qəzetində çap edilib. Sonrakı illərdə şairin “Ulduzların ad günü”, “İşıqlı yarpaqlar”, “Torpaq nəğməsi”, “Ömrümdən keçən qatar”, “Salam, Yer kürəsi”, “Anamla söhbət” kimi şeir kitabları işıq üzü görüb və İsa İsmayilzadəni poeziya həvəskarlarına sevdirib.

Şair poetik tərcümə ilə də məşğul olub, xarici ölkə şairlərinin əsərlərini Azərbaycan dilinə çevirib. O, sosialist ölkələri

yazıçılarının Moskvada keçirilmiş I-ci Beynəlxalq Simpoziumunda (1977), Asiya və Afrika ölkələri yazıçılarının Yumalada keçirilmiş seminar-müşavirəsində (1978) iştirak edib. İsa İsmayilzadənin şeir və poemaları keçmiş SSRİ xalqlarının dillərinə, habelə bir sıra xarici dillərə tərcümə edilib. Müasir Azərbaycan poeziyasında özünün fərqli dəst-xətti ilə seçilən şair 56 yaşında vəfat edib.

Təhsil və İnteqrasiya Mərkəzi şagirdlərinin ifasında İsa İsmayilzadənin şeirləri səsləndirilib, şairin haqqında film nümayiş etdirilib.

Paşa ƏMİRCANOV
XQ

Yeni kitab

Zəlimxandan yadigar söz

Bir həftə sonra 75 illik yubileyi olacaq Xalq şairi Zəlimxan Yaqubun “Məqalələr. Müsahibələr” adlı yeni kitabı işıq üzü görüb.

Toplada şairin bundan əvvəl çap olunmuş kitablarında yer almayan, ömrünün son illərində ayrı-ayrı görkəmli dövlət və ictimai xadimlər, elm və sənət adamları haqqında yazdığı məqalələri, müxtəlif kitablara yazdığı “Ön söz”lər və müsahibələri dərc edilib.

Kitabı nəşrə hazırlayan və redaktoru Zəlimxan Yaqub ədəbi irsinin araşdırıcısı, “Ozan dünyası” jurnalının baş redaktoru, Əməkdar mədəniyyət işçisi Musa Nəbioglundur. Xatırladaq ki, M.Nəbioglu illər öncə çıxmış “Zəlimxan Yaqub ədəbi düşüncədə”, “Sözün Zəlimxan zirvəsi” kitab və

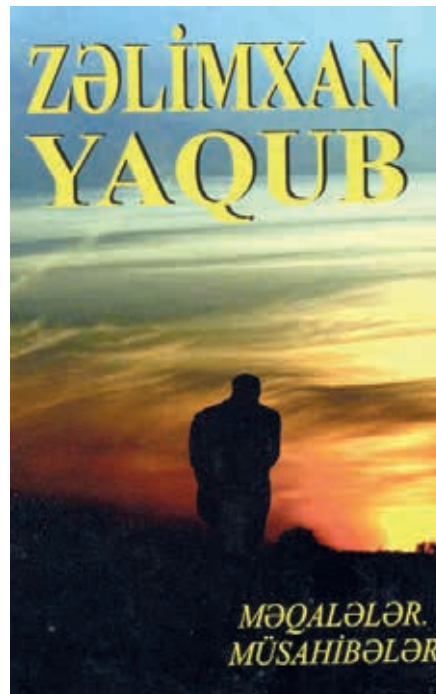
monoqrafiyalarını da araya-ərsəyə gətirib.

Yeni kitab bulaq kimi çağlar təbi, şeirə, sənətə sıx bağlılığı olan Zəlimxan Yaqubun sağlq durumunun çətin vaxtlarında belə yazı-pozudan ayrılmadığını, ədəbiyyata bacardığı qədər xidmət etdiyini göstərən daha bir tutağıdır. Təsədüfi deyil ki, bu yolda “yolçuların yoldaşına çevrilən” şair deyirdi:

Sevgisiz, ilhamsız, sözsüz, nəğməsiz, Şairin birca gün həyatı yoxdur.

Toplu ədəbiyyat tədqiqatları və kitabsevərlər üçün sanballı mənbədir.

XQ

Suriyada ötən il dekabrın 8-də Əsəd rejiminin devrilməsi ilə Yaxın Şərqdə yeni reallıqlar yaranıb. Bu ölkədə xalqın dəstəyi ilə hakimiyyəti ələ alan vətənpərvər qüvvələr qarşısında indi yeni vəzifələr durur. Daxil-də sabitliyi bərqərar etmək, yaxın-uzaq xarici aləmlə “dil tapmaq” lazım gələcək.

Suriyada biabırcasına uzanan bir çox güclər isə revanşist niyyətlərini gizlətmirlər. Lakin regionun ən güclü dövləti Türkiyə Suriyanın yeni iqtidarı ilə əl-ələ verərək ölkənin normal məcrada inkişaf etməsi üçün ciddi səylər ortaya qoyur. Əhməd aş-Şaraa hökuməti daxili və xarici siyasətdə bir çox rəasional addımlar atır. Bütün bunlar Suriyanın gələcəyinə inamı artırır.

və onlar ölkənin ərazi bütövlüyünü ciddi təhdid edirlər. Həmin terror dəstələri təcili surətdə özlərini buraxdıqlarını elan etməli və silahı yerə qoymalıdırlar.

Yeri gəlmişkən, Türkiyənin xarici işlər nazirinin Ər-Riyadda intensiv görüşləri olub. O, Böyük Britaniya, Almaniya, eləcə də bir çox ərəb ölkələrindən olan həmkarları ilə birlikdə Suriyanın gələcəyi barədə müzakirələr aparıb. Bundan başqa H.Fidan

izləyir. Əsəd rejiminin devrilməsində İsrailin də töhfəsi olub. Belə ki, həmin ərəfədə Livan və Suriyada İranın dəstəklədiyi “Hizbullah” məhz İsrailin aviazərbələri sayəsində gücdən salınımışdı. Lakin İsrail hələ 1974-cü ildə Suriyanın cənubunda yerləşən Qolan təpələrini işğal etmişdir və bu ölkədəki son hadisələr başlayanda zəbt etdiyi ərazini qanunsuz olaraq bir qədər də genişləndirmişdir.

Rəsmi Dəməşq bunun yolverilməz olduğunu bəyan etmişdir. Türkiyə dövləti də İsrailin bu siyasətinə qarşı çıxmışdır. Suriyada hadisələrin sonrakı inkişafı ABŞ-nin yanvarın 20-də inauqurasiyası keçiriləcək prezidenti Donald Trampın regionda yürü-

Los-Anceles oda qalanıb

Bu, ABŞ tarixində ən “bahalı” yangındır

Kaliforniyada ABŞ tarixində ən bahalı yangın baş verir. “NBC News” televiziya kanalı Los-Anceles Dairə Tibbi Ekspertiza İdarəsinin hesablamalarına istinadən məlumat yayıb: “Ən azı 24 nəfər ölüb. Onlardan 16-sı İton, 8-i Palisades bölgəsində həlak olub, 13-dən çox adam isə itkin düşüb. Yangını hələ də söndürmək mümkün olmadığından fəlakət qurbanlarının dəqiq sayı məlum deyil. Yanan evlər arandıqca ölü sayının artması gözlənilir. 8 milyondan çox insan hazırda yüksək risk zonasındadır”.

“NBC News” sonra bildirib ki, hazırda minlərlə yangınsöndürən 45 kvadrat mil ərazidə meşə yangınları ilə mübarizə aparır. Yangınsöndürənlərin səyləri alovun genişlənməsinin qarşısını almağa yönəlib, lakin əksər hallarda buna nail ola bilmirlər. Palisadesdəki ən böyük yangınlardan birinin ərazisi genişlənir. Alovun şərqdəki Brentvud və Encino bölgələrinə keçə biləcəyi narahatlıq yaradır. Bu gündəlik yangının yalnız 11 faizini söndürmək mümkün olub. Hazırda 360 min insan təxliyə edilib”.

Mütəxəssislərin fikrincə, Cənubi Kaliforniyada meşə yangınları bu həftə daha geniş əraziyə yayıla bilər. Çünki qasırğaya yaxın olan “Santa Ana” küləkləri yenidən güclənir. Bu barədə “Fox” Hava Mərkəzinin meteoroloqu Codi Braud “The Post” nəşrinə deyib: “Küləyin sürəti saatda 50–70 milə çatacaq (80–112 km/saat). O, yangını daha geniş əraziyə yaya bilər. Ən təhlükəli gün, yəqin ki, çərşənbə axşamı olacaq”.

Bu gün isə şəhərin üzərində od, kül və tüstüdən ibarət odlu tornadolar yüksəlir. Zərər isə milyardlarla dollarla qiymətləndirilir. “AccuWeather” şirkətinin məlumatına görə, Los-Ancelesdəki yangınların indiyədək vurduğu ziyan 135–150 milyard dollar təşkil edir. Müqayisə üçün qeyd edək ki, payızda 6 ştatı bürüyən “Helene qasırğası” 225–250 milyard dollar maliyyə itkisinə səbəb olmuşdu. Şirkətin baş meteoroloqu Conatan Porter sonra deyib: “Bu, müasir Kaliforniya tarixində ən bahalı meşə yangınıdır. Çünki yangınlar ölkənin ən bahalı daşınmaz əmlaklarının yerləşdiyi Los-Anceles şəhəri ətrafında, əhalinin sıx məskunlaşdığı ərazilərdə baş verir. Bu rəqəm yekun deyil, çünki yangınsöndürənlər yangınlara nəzarət edə bilmirlər. Yangınların ümumi sahəsi 16 min hektarı keçib”.

Yanmış ərazilərdəki vəziyyət haqqında danışan ABŞ Prezidenti Co Bayden qeyd edib ki, baş verənlər “ona daha çox müharibə səhnələrini və müəyyən hədəflərin bombalanmasının nəticələrini xatırladır”.

...Yangınların söndürülməsinə cəlb olunanların sayı isə hər gün artır. Hazırda onların sayı 12 min nəfərdir. Vəziyyət o yerə çatıb ki, məhbusların köməyindən də istifadə edilir və onların sayı 939 nəfəri keçib.

Qeyd edək ki, ABŞ-də məhbusları yangınsöndürmə düşərgələrinə cəlb etməyə imkan verən xüsusi proqram var. Onlar gündə 5,8–10,2 dollar, fəvqəladə hallar zamanı isə saatda 1 dollar alırlar. COVID-19 pandemiyasından əvvəl məhbuslar ştat üzrə yangınsöndürənlərin təxminən 30 faizini təşkil edirdilər, lakin həyata keçirilən islahatlardan sonra bu rəqəm 10–15 faizə düşüb. Bu briqadalar gecə-gündüz işləyə bilsələr də, onların hazırlıq səviyyəsi peşəkarlardan aşağıdır.

Bəs Los-Anceles yangınları necə başlayıb? Səlahiyyətlilər bildirirlər ki, meşə yangınlarının əsas səbəbləri güclü külək,

quraqlıq, elektrik şəbəkəsinin həddindən artıq yüklənməsi və elektrik naqillərinin qırılmasıdır. Bu arada, amerikalıların arasında UFO və ya dronlarla bağlı sui-qəsd versiyası da yayılıb.

Qeyd edək ki, payızın ortalarından ABŞ üzərində səmada naməlum işıq saçıran obyektlər müşahidə olunur. Vəziyyətə, hətta rəsmilər münasibət bildirib. Onlar bu obyektlərin əhali üçün təhlükə yaratmadığını iddia ediblər. Maraqlıdır ki, belə obyektlərdən biri “Trump International Hotel”in yaxınlığında müşahidə edilib, az sonra binanın girişində “Tesla Cybertruck” avtomobili partlayıb. Tramp hakimiyyətə gəldikdən sonra Amerika səmasında naməlum dronlarla bağlı hesabat dərc edəcəyinə söz verib.

Göründüyü kimi, yangının başvermə səbəbləri kimi müxtəlif versiyalar irəli sürülür. Ən əsası odur ki, onun söndürülməsi üçün əvvəlcədən lazımı tədbirlər görülməyib. Öksinə meşə yangınlarının qarşısını almaq üçün nəzərdə tutulan maliyyə azal-

Ər-Riyadda Suriya anlaşması

Məlum olduğu kimi, yanvarın 12-də Səudiyyə Ərəbistanının paytaxtı Ər-Riyadda Türkiyə, Suriya və Fars Körfəzi Ərəb Dövlətləri Əməkdaşlıq Şurasının birgə görüşü keçirilib. Toplantıda ABŞ, Böyük Britaniya, Almaniyanın yüksək rəqəbli diplomatları da iştirak ediblər. Xatırladaq ki, bundan əvvəl Suriya üzrə analoji görüş ötən ilin dekabrın 14-də İordaniyada təşkil olunmuşdu.

Türkiyənin xarici işlər naziri Hakan Fidan Ər-Riyadda keçirilən iclasda çıxışı zamanı bildirib ki, rəsmi Ankara sivil və ədalətli dövlət qurmaq arzusunda olan Suriya xalqına bu çətin yolda hərtərəfli yardım etməyə hazırdır. O, görüşdə Suriyanın xarici işlər naziri Əhməd aş-Şeybaninin iştirakını yüksək qiymətləndirib.

Türkiyəli diplomat sonra vurğulayıb ki, region dövlətləri Suriyada hadisələrin düzgün istiqamətdə inkişaf etməsi üçün daha çox məsuliyyət daşıyırlar. H.Fidanın sözlərinə görə, Suriyanın ərazi bütövlüyünün təmin edilməsi, ölkə əhalisinin birlik və həmrəyliyinin qorunması hazırda Türkiyə dövlətinin xarici siyasətinin prioritetlərindədir.

Nazir həmçinin qeyd edib ki, Suriya Demokratik Qüvvələri adı altında fəaliyyət göstərən silahlı birləşmələr faktiki olaraq PKK və YPG terrorçularından ibarətdir

Avropa İttifaqının xarici məsələlər və təhlükəsizlik siyasəti üzrə ali nümayəndəsi Katty Kallas, eləcə də ABŞ-nin dövlət katibinin müavininin səlahiyyətlerini icra edən Con Bass ilə görüşüb.

Bu arada Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan bildirib ki, Suriya xalqının “BAAS” rejimi üzərində tarixi qələbəsi həm də bir yaxın qonşu olaraq Türkiyənin böyük uğurudur. İndi əsas məram Suriyada sivil inkişafı və sabitliyi qoruyub gücləndirməkdir.

Türkiyə Prezidenti hesab edir ki, xalqları və insanları mənsəyinə və inanclarına görə ayırmaq, onların arasında nifaq toxumları səpmək olmaz. O deyib: “Biz, türklər, ərəblər, kürdlər və türkmənlərlə birlikdəyik, həmrəyik. Biz eyni torpağın, eyni tarixin, eyni gələcəyin övladlarıyıq, bir ağacın budaqlarıyıq”.

Qardaş ölkənin dövlət başçısı həmçinin deyib ki, “terrorizm və demokratiya bir yerdə mövcud ola bilməz. Suriyadakı terror təşkilatlarının özünü buraxmaqdan başqa yolları yoxdur. Regionu terror təşkilatları vasitəsi ilə istismar edənlərin zamanı keçib. Terrorun təzyiq vasitəsi kimi sonu çatıb. Bu həqiqəti həminin dərk etməsi lazımdır”.

İsrail dövləti də öz şimal qonşusu olan Suriyada gedən gərgin prosesləri diqqətlə

dəcəyi siyasətdən xeyli dərəcədə asılı ola bilər. Təəssüf ki, Co Bayden administrasiyası regionda kürd separatçılığını açıq və gizli şəkildə dəstəkləmişdir.

Suriyadakı proseslər global siyasi gündəmin ən aktual mövzularındandır. Təsədüfi deyil ki, dünyanın İsrailin xarici işlər naziri Gideon Saar britaniyalı həmkarı Devid Lemmi ilə Qüdsdə keçirdiyi görüşdə İran, Livan, Suriya və Qozza zolağındakı vəziyyəti müzakirə edib. Bu barədə paylaşım “X” sosial şəbəkəsində onun səhifəsində yerləşdirilib.

“Biz Suriya, Livan və İran təhlükəsi də daxil olmaqla, geniş spektrli məsələləri müzakirə etdik. Mən İsrailin Qozzadakı girovlarla bağlı saziş bağlamaq niyyətini vurğuladım”, – paylaşımında qeyd olunur.

Suriyanın yeni hakimiyyəti dünya ictimaiyyətini razı salan bir çox müsbət addımlar atırlar. Dünyon global mediada belə bir xəbər yayılıb ki, yeni hökumət ölkədə təhsilin pulsuz olmasına çalışır. “Əl-Cəzirə” telekanalının verdiyi məlumata görə, bunu keçid hökumətinin təhsil naziri Nazir əl-Qadiri deyib. “Hökumət təhsilin pulsuz olmasına çalışır – bu, hər bir suriyalının hüququdur. Biz Suriya xalqının istəklərinə cavab verən yeni təhsil layihəsi üzərində işləyirik”, – o deyib.

Bundan başqa, Suriya hökuməti qadınların cəmiyyətdə yeri və rolu məsələsinə də sivil və tolerant mövqedən yanaşır. Bu, əlbəttə, tədqiqləyəcək həldir. Həm də ona görə ki, düşmənlər yeni iqtidarı “cihadçı”, “qatı islamçı” ittihamları ilə gözənd salmağa fürsət gözləyirlər.

Bəli, Suriya iki yol ayrıcındadır. Ölkə əhalisinin, az qala, yarısı qaçqın və məcburi köçkün olaraq Türkiyə, İraq, İordaniya, eləcə də Avropanın bir çox ölkələrinə pənəh aparıb. Bu ailələr öz doğma yurdlarına qayıtmaq, Vətəndə yaşayıb-yaratmaq arzusundaadırlar. Onların buna tam mənəvi və hüquqi haqları var.

Masaim ABDULLAYEV
XQ

Şəfa qaynaqları

Duz mağaraları – şəvqət ocaqları

Müalicə üçün ziyarət edilməli olan məkanlardan biri də bu gün insanlar arasında getdikcə populyarlaşan duz mağaralarıdır. Duz mağaralarının bronxial və ağciyər xəstəlikləri, ürək və qan dövranı sistemi, yuxu problemləri kimi bəzi xəstəliklərin müalicəsi, immun sisteminin gücləndirilməsi, yorğunluq və stress kimi vəziyyətlərdə təsiri olduqca böyükdür. Dünyanın bir çox yerlərində belə mağaraların sayı kifayət qədərdir.

Türkiyənin şərqində, İğdırın Tuzluca rayonunda yerləşən Duz mağarası 55 hektar əraziyə malikdir. Mağaranın içərisində olan qaya duzu təbəqəsinin təxminən 24–37 milyon il yaşı olduğu qeyd olunur. Dağın içində, yerin bir neçə metr altında yerləşən müalicə mərkəzinin divarları, tavanları və döşəmələri tamamilə duzdan hazırlanmış, ziyarətçi sayını artırmaq üçün isə mağaranın içərisinə işıqlandırma qurğuları da əlavə edilmişdir. Xüsusilə tənəffüs problemi olan və bronxial-astma xəstəliklərindən əziyyət çəkənlər üçün bu mağaranın faydası olduqca böyükdür.

Dünyanın ən böyük duz ehtiyatlarından biri də Türkiyənin Mərkəzi Anadolu bölgəsindəki Çankırı vilayətində yerləşir. Burada 500 milyon ton duz

ehtiyatı olduğu bildirilir. Hər il 150 min tonadək duz çıxarılan Çankırıdakı qaya duzu mağarası Türkiyənin duza olan ehtiyacını qarşılamaqdadır. Bu məkan, eyni zamanda şəhər turizminə böyük töhfələr verir. 5 min il yaxındır ki, istifadə edildiyi təxmin olunan mağara Çankırından 20 kilometr məsafədə yerləşir. Uzunluğu 8 kilometrdir. Mağaranın içərisində bir çox qalereyalar da yer alır.

Azərbaycanın qədim diyarı olan Naxçıvan da özünün nadir duz mağarası ilə məşhurdur. Babək rayonu ərazisində yerləşən və astma xəstəliyinin müalicəsi üçün istifadə edilən mağara hazırda günün tələblərinə tam cavab verən müasir sağlamlıq mərkəzinə çevrilmişdir. Buraya gələnlər təxminən bir həftə gecələri duz mağarasında keçirdikdən sonra yenidən

sağlamlıqlarına qovuşurlar. Naxçıvanımızın simvoluna çevrilən Duzdağ mağarasında 90 milyon ton təbii qaya duzu mövcuddur. Müalicəvi əhəmiyyətli duz mədənləri dəniz səviyyəsindən 1173 metr hündürlükdə, girişdən cəmi 300 metr aralıda, 110 metr dərinlikdə yerləşir. Sovetlər dövründə SS-RI-ni idarə edənlərin böyük əksəriyyəti bu mağarada şəfa tapmışdır. Hətta rus çarlarının belə buraya müalicə üçün gəldiyi deyilir. Bu dağ ölkəmizdə təkcə saf və təmiz duzu ilə deyil, həm də şəfaverici xüsusiyyətlərinə görə tanınmışdır. Naxçıvan duzu qaya duzu olduğundan özündə 84 mineralı birləşdirən ən qiymətli və faydalı duz hesab edilir. Hələ 6 min il bundan əvvəl – Nuh peyğəmbərin dövründən buradan duz çıxarılıb.

Məlumatlara görə, 1866-cı ildə Naxçıvanda 11 min ton

duz çıxarılırdı. 1880-ci illərdə isə Naxçıvanda orta hesabla hər il 4800 ton duz istahsal edilirdi. O zaman məşhur “Duz yolu” mövcedə olmuş, Naxçıvan duzu neokid Şumerlərə bütün Şərqə, Osmanlı dövlətinə daşınmışdır.

uçqun zamanı və 1976-cı ildə Duzdağda qadım işləri apararkən qədim saxta aşkar edilmişdir.

Fidan SALMANOVA
XQ

RƏFƏNDİYEV
XQ

№ 07 (30701) 14 yanvar 2025-ci il, çərşənbə axşamı

İdman

Şahdağda Dünya Kuboku başa çatıb

“Şahdağ” Turizm Mərkəzində keçirilən Xizək Alpinizmi üzrə Dünya Kubokuna yekun vurulub.

İdmançılar arasında sprint növü üzrə qadınlar arasında fransalı Emili Harrop, kişilərdə isə İsveçrəli Lita Aron qızıl medal qazanıblar. Vertikal növdə isə qadınların yarışında Aksel Qaçet-Mollaret (Fransa) qalib olub. Kişilərin mübarizəsində 1-ci yeri Remi Bonnet (İsveçrə) tutub. Yarışın son günündə fərdi növ üzrə nəticələr müəyyənənlişib. Bu növdə də Bonnet Remi qızıl medal qazanıb. Qadınlar arasında isə Aksel Qaçet-Mollaret rəqibləri üçün əlçatmaz olub.

Mükafatlandırma mərasimində Beynəlxalq Xizək Alpinizmi Federasiyasının Baş katibi Jordi Canals Xizək Alpinizmi üzrə Dünya Kubokunun yüksək səviyyədə təşkilinə və qonaqpərvərliyə görə Azərbaycan Qış İdman Növləri Federasiyasının prezidenti Fuad Nağıyevə öz təşəkkürünü bildirib.

Qeyd edək ki, yarış Beynəlxalq Xizək Alpinizmi Federasiyasının, Azərbaycan Qış İdman Növləri Federasiyasının və “Şahdağ” Turizm Mərkəzinin təşkilatçılığı ilə keçirilib.

Yarışda 26 ölkədən 130-a yaxın idmançı iştirak edib. Xizək Alpinizmi üzrə Dünya Kuboku 2026-cı ildə keçiriləcək Qış Olimpiya Oyunlarına lisenziya qazanmaq üçün təsnifat xarakterli yarışlardan biri hesab edilir.

Boksçularımız təlim-məşqdə

Kişi boksçulardan ibarət Azərbaycan millisi yeni ilin ilk təlim-məşq toplanışına start verib.

Azərbaycan Boks Federasiyasından verilən məlumata görə, Rəvan Xocayevin baş məşqçisi olduğu yığma hazırlığa Göygöldə başlayıb.

Komandanın yeni çalışdırıcısı toplanışa 36 boksçu cəlb edib. Göygöl Olimpiya İdman Kompleksində keçirilən məşqlərdə əsas diqqət ümumi fiziki hazırlığa yönəldəcək.

Qeyd edək ki, hazırlıq yanvarın 25-də yekunlaşacaq.

L.QURBANOVA
XQ

"Bakı Yüksək Gərginlikli Elektrik Avadanlıqları" ASC səhmdarlarının nəzərinə!

28 fevral 2025-ci il saat 15.00-da səhmdarların növbəti illik ümumi yığıncağı keçiriləcəkdir.

Gündəlikdəki məsələlər:

- 2024-cü ildə cəmiyyətin fəaliyyəti haqqında idarə heyətinin hesabatı.
- Müşahidə şurasının və maliyyə - təftiş komissiyasının hesabatı.
- Cəmiyyətin illik balansının və auditor hesabatının təsdiq edilməsi.
- Cəmiyyətin idarə heyətinin tərkibinin seçilməsi.
- Müşahidə şurasının və maliyyə - təftiş komissiyasının tərkiblərinin seçilməsi.
- Dividendlər haqqında.
- Cari məsələlər.
- Əlaqə telefonu- 514-46-20.
- Ünvan- Bakı şəhəri, Nərimanov rayonu, Ağa Nemətulla küçəsi 2.

“BYGEA”ASC-nin idarə heyəti

OXUCULARIN NƏZƏRİNƏ!

“Xalq qəzeti”

2025-ci il üçün abunə yazılışı kampaniyasını davam etdirir!

Abunə respublikanın bütün poçt şöbələri və mətbuat yayımı ilə məşğul olan firmalar tərəfindən aparılır.

Qəzetə abunə yazılmaq üçün aşağıda göstərilən mətbuatı yayımı qurumlarına müraciət etmək olar.

- “Azərmətbuatı yayımı” ASC (012)-440-16-26.
- “Azərpoçt” MMC (012)-598-49-55, (051)-225-02-13.
- “Qaya” firması (012)-566-77-80, (050)-214-40-53.
- “SƏMA-M” MMC (012)-594-02-52, (050)-333-69-69.
- “ZİYA” LTD (012)-497-76-96, (050)-306-77-44.
- “PRESSINFORM” MMC (012)-598-49-52, (050)-456-08-35.

- 1 illik – 187.20 (yüz səksən yeddi manat iyirmi qəpik) manat.
6 aylıq – 93.60 (doxsan üç manat altmış qəpik) manat.
3 aylıq – 46.80 (qırx altı manat səksən qəpik) manat.

Hörmətli oxucular!
ABUNƏ YAZILMAĞA TƏLƏSİN!

Hörmətli abunəçilər!
Abunə yazılışı ilə əlaqədar hər hansı bir problemlə rəsləşsəniz, (012)-498-85-29 nömrəli telefonla əlaqə saxlaya bilərsiniz.

Yaşıl adalar

Altağac Milli Parkı Xızı və qonşu Siyəzən rayonları ərazisində yerləşir. Altağac toponimi bu məkanın Şamaxıdan “altı ağac” məsafəsində olduğu anlamını verir. Qeyd edək ki, “ağac” ifadəsi orta əsrlərdə ölkəmizdə uzunluq ölçü vahidi olub. Bir “ağac” təxminən 5-6 kilometrə bərabər götürülüb. Bəziləri hətta 7 kilometr hesab edirlər

Qeyd edək ki, Alaçayın sahilində yerləşən Altağac Xızı rayonunun ikinci böyük yaşayış məntəqəsidir. Dünyanın bir çox ölkələrini gəzmiş, o cümlədən Qafqazda olmuş məşhur türk səyyahı Övliya Çələbi (1611–1685) on cildlik “Səyahətnamə” əsərində bu yerlər haqda belə yazır: “Şimal səmtə doğru altı ağac yol gedərək Altağac mənzilinə gəldik.Səfəli bir çəmənlikdə böyük bir karvansara vardır. Kənd virənədir. Bu yer Dəmirqapı sərhədində miskər nahiyyəsinə tabədir”.

Yeri gəlmişkən, Xızıdan 2 kilometr cənubda Kerban çayı sahilində qədim qala divarlarının qalıqları mövcuddur. Qalanın monqol işğalı zamanı dağıldığı ehtimal olunur. Görünür, monqol işğalından sarsılan ərazi uzun müddət özünə gələ bilməmişdir.

2004-cü ildə Altağac Dövlət Təbiət Qoruğunun (4438 hektar) və ona həmsərhəd olan dövlət meşə fondu torpaqlarının bazasında yaradılan Altağac Milli Parkı 11 035 hektar sahəni əhatə edir. Milli Parkın ərazisinin 8627 hektarı Xızı, 2408 hektarı isə Siyəzən rayonunun ərazisinə düşür.

Milli Parkın yaradılmasının başlıca məqsədi Böyük Qafqazın cənub-şərq yamaclarının təbii landşaftlarının qorunub saxlanması, flora və faunanın bərpasıdır. Burada vaxtaşırı ekoloji monitorinqlər təşkil olunur, eləcə də əhalinin ekoloji cəhətdən maraqlandırılması istiqamətində işlər görülür.

Ərazidə qışı və yayı quraq keçən mülayim-isti və iqlim tipləri hakimdir. Buradan Ataçay çayı və onun bir sıra kiçik qolları keçir. Ataçay çayı öz başlanğıcını Dübbrar dağının 1870 metr hündürlüyündən gö-

Hava

Abşeronda küləkli, Aranda yağmursuz, dağlarda yağış

Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi Milli Hidrometeorologiya Xidmətinin verdiyi məlumata əsasən,yanvarın 14-də Bakıda və Abşeron yarımadasında havanın dəyişkən buludlu olacağı, ararib tutulacağı gözlənilir.

Gündüz bəzi yerlərdə çiskinli olacağı ehtimalı var. Gecə və səhər bəzi yerlərdə duman olacaq. Şimal-qərb küləyi əsəcək, gündüz bəzi yerlərdə ararib güclənəcək. Gecə 2-6°, gündüz 7-9° isti olacaq. Atmosfer təzyiqi normadan yüksək 768 mm civə sütunu, nisbi rütubət 70-80 faiz olacaq. Azərbaycanın rayonlarında əsasən yağmursuz.

Lakin axşama doğru bəzi şərq rayonlarında ararib yağıntılı olacağı, dağlıq rayonlarda qar yağıacağı ehtimalı var. Bəzi yerlərdə ararib duman olacaq. Qərb küləy əsəcək,i bəzi yerlərdə ararib güclənəcək. Havanın temperaturu gecə 1° səxtadan 4°-dək isti, gündüz 8-13° isti, dağlarda gecə 4-9° səxta, gündüz 2-7° isti olacaq.

Q. QASIMOV
XQ

✓ 2018-ci il martın 30-da Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi tərəfindən "Az-Texnodiaqnostika və Texniki Təchizat Xidmətləri" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinə (VÖEN: 1001047631) verilmiş İN/L-309/2018 nömrəli lisenziya itdiyi üçün etibarsız sayılır.

“Yatmış gözəl və cırtdanlar”

Bu gün Azərbaycan Dövlət Akademik Musiqili Teatrında Ş.Peronun əsəri əsasında hazırlanan “Yatmış gözəl və cırtdanlar” tamaşası nümayiş olunacaq.

Teatrdan XQ-yə bildirilib ki, balaca tamaşaçılar üçün hazırlanan səhnə əsərinin quruluşçu rejisoru Elşad Rəhimzadə, quruluşçu rəssamı Vüsal Rəhimov, quruluşçu baletmeysteri Əməkdar artist Zakir Ağayev və Yelena Ağayeva, konsertmeysteri Zülfiyyə Sadıxova, Fidan Babayeva, baş dirijoru Əməkdar incəsənət xadimi Nazim Hacıbəliyovdur.

Xronometrajı bir saat müddətindən çox olan tamaşada zəngin dekorasiya göz oxşayacaq.

XQ

Bizi heyran edir Xızı dağları

türəkək Xəzər dənizinə tökülür. Suyundan suvarma məqsədilə istifadə olunur.

Milli Parkın ərazisinin əsas hissəsi – 3585 hektarı meşəlikdir. Buradakı meşələri əmələ gətirən əsas ağac növləri Qafqaz palıdı, Qafqaz vələsi, Şərq fıstığı, adi göyrüş, itiyaarpaqlı ağcaqayın ağaclarıdır. Parkda yemişan, böyürtkən, əzgil, qaratikan, itburnu və s. kimi kol bitkiləri üstünlük təşkil edir.

Hazırda Altağac Milli Parkının ərazisində 500-ə yaxın heyvan növü qorunur. Burada məməlilərdən cüyür, qonur ayı, çöl donuzu, vaşaq, yenot, dovşan, tülkü, dələ, canavar, quşlardan qırqovul, alabaxta, bildirçin, çobanaldadan, çöl qartal, kəklik, qarato-yuq və s. növlərə rast gəlinir. Ərazidə adları Azərbaycan Respublikasının “Qırmızı Kitabı”na daxil edilmiş qonur ayı, çöl qartal kimi məməli heyvan və quş növləri də var.

Yerli və əcnəbi turistlər gözəl, zəngin təbiəti, təmiz havası və gözoxşayan mənzərələri olan Altağac Milli Parkına səyahət etməyi sevirlər. Parka gedən yolda turistləri yay-qış özünün misa çalan rangi ilə diqqəti cəlb edən Xızı dağları müşayiət edir.

Bu gözəlliklərə baxanda istedadlı şair rəhmətlik Hafiz Baxışın dillər əzbəri olan “Xızı dağları” şeiri yada düşür. Bəstəkar Ələkbər Tağıyevin bu gözəl şeirinə bəstələdiyi eyni adlı mahnı da şirin və unudulmaz melodiyası ilə möhtəşəmdir:

Ana təbiətin seyrinə dalıb
Min dəfə gəzmışəm azı dağları.
Ömrümdə əbədi bir məskən salıb,
Məni heyran etdi Xızı dağları.

M.HACIXANLI
XQ

Sağlamlıq

Səhər yeməyi – uzun ömrün dirəyi

Mütəxəssislərin fikrincə, səhər yeməyi bütün gecə istirahət etdikdən sonra bədənin enerjisinin bərpasına kömək edir.

Həmin yemək maddələr mübadiləsini aktivləşdirir və gün ərzində davamlı enerji təmin edir. Zülalla zəngin səhər yeməyi beyin funksiyalarını artırır. Xüsusilə, taxıl məmulatları, yumurta və süd məhsulları kimi qidalar səhər yeməyini ideal edə bilər.

Mütəxəssislər səhər yeməyini günün başlamasından iki saat sonra yeməyi məsləhət görürlər. Bu dövr maddələr mübadiləsinin sürətlənməsi və özünü tənzimləyən enerjili hiss etməyiniz üçün ən uyğun vaxt hesab olunur.

Neyroloq Culiya Consun bildirdiyinə

görə, səhər saat 11-ə qədər səhər yeməyi yemək sağlamlıq üçün vacib vərdir. Onun fikrincə, bu sadə vərdis ömrü 20 ilə qədər uzada bilər.

Bir çox araşdırmalar göstərir ki, erkən yeyilən səhər yeməyi ürək xəstəlikləri, xərcəng və digər sağlamlıq problemləri riskini azaldır.

Səhər yeməyini gec yeməyin diabet, piylənmə, yüksək xolesterin və ürək xəstəlikləri kimi xəstəliklərin riskini artırdığı da elmi şəkildə sübut olunub. Səhər saat 10:00-a qədər səhər yeməyi yeməməyin erkən ölüm riskini artırma biləcəyi də vurğulanır.

Z.HÜSEYNLI
XQ

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN

Azərbaycan Dillər Universitetinin professor-müəllim heyəti və Həmkarlar İttifaqı Komitəsi universitetin əməkdaşları Zöhrab və Könül Süleymanlılara əzizləri

YAŞAR MÜƏLLİMİN

vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

BAŞ REDAKTOR

ƏFLATUN
AMAŞOV

TELEFONLAR:
Reklam və elanlar: 493-82-21

Qəbul şöbəsi: 493-24-75 Mühəsisəbatq: 498-85-29
Məsul katib: 493-61-02 E-mail: xalqqazeti@gmail.com
Texniki şöbə: 493-59-64 info@xalqqazeti.az

+994(51) 280-16-44

“Xalq qəzeti”nin kompüter mərkəzində yığılıb və səhifələnilib, “Azərbaycan” nəşriyyatında çap olunub.

ÜNVANIMIZ:
AZ-1000, Bakı şəhəri, Bülbül prospekti, 30.
Şəhadətnamə 022273

İNDEKS

0282

Növbətçi redaktor

TİRAJ

2764

Əli NƏCƏFXANLI

SİFARİŞ

12

QIYMƏTİ

60 qəpik

Çapa imzalanmışdır 00:00